دا باسين سپېدې

ليکوال

سليمان لايق

Ketabton.com

دافغانستان د علومو اکاډمي
د پښتو څېړنو بين المللي مرکز
۱۳۶۲ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه : که څېړونکې د لایق د دغو خپرو شویو آثارو او د هغوی د پخوانی ځانګړی چاپ تر منځه څه توپیر وموميـ علت یې د لیکوال نوی کتنه او سمون دی .

خپروونکی

مهتمم: نعمت الله اندړ

د چاپ شمیر : ۵۰۰۰

د چاپ ځای: دولتی مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه لنډه يادونه

د پښتو ټولنې بين المللي مرکز د ستر انقلابي شاعر او ليکوال د دغې مجموعې په خپرولو سره د پښتو د ادب نړۍ ته يو نوی انقلابي سوغات وړاندې کوي .

تر اوسه مشهوره وه چې سليمان لايق د شعر د ډگر اتل دی. رښتيا هم ده چې د چونغر ، يادونه او درمندونه، کېږدۍ؛ بادبان او نورو نه هېرېدونکو انقلابي منظومو آثارو په ايجاد سره سلبمان لايق زموږ په انقلابي ټولنه کې د شعر د آسمان ځلانده لمر ، د اجتماعي رياليزم مؤسس او د دغه تاوده سنگر لومړی سرتېری دی . خو خبره يوازې د شعر په چاپيريال کې نه ده ، دغې سپېڅلې ادبي مبارزې د ده د خواږه نثر په ډېرو ښکلو لړيو کې هم خپل قوت ښکاره کړی چې دلته يې د ادب مينانو ته وړاندې کوو .

د شلمې پېړۍ د سترو انقلابي غورځنگونو او اوږتونو سمندر ستر موجونه له ځانه سره راوړل چې د ادب نړۍ ته يې هم سرکشې څپې ورسېدې. د دغو سرکشو څپو په غېږ کې د ادب يو انقلابي ميتود، يعني د اجتماعي رياليزم ميتود هم منځ ته راغی چې د طبقاتي نړۍ د انتقادي رياليزم د ميتود ځای يې ونيو .

زموږ په فيودالي ټولنه کې د ظاهرشاهي او داودشاهي سانسورچيانو دغو سرکشو څپو ته د شگو بندونه واچول. دا بندونه تر دې اندازې وو چې د سليمان لايق په نامه ښځي جائزو موضوعاتو هم د خپرېدلو اجازه نه لرله او ډېرې خپرونې به کله د سپنتا او کله د زرغون شرنوال، خاټول او په نورو مستعارو نومونو خپرېدلې.

د ثور انقلاب دغه د شگو بندونه مات کړل او دا دی د لايق د منثور ادب او لنډو داستانونو وړه مجموعه گرانو هېوادوالو ته وړاندې کوو .

دا مجموعه هم د اجتماعي رياليزم د ميتود يو په زړه پورې اثر دی چې د هر داستان په مرکز کې يې د ټولنې د استثمارگرو له نظره لوېدلی، ظاهرا وړوکی، خو په حقيقف کې ستر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوونکې انسان ځای لري. مرور شپون، د کارخانې جشن، خړ کی ماشین؛ نوی گردان او داسې نورېې ښی بیلگې دی.

لایق یوازې انقلابي شاعر نه، بلکی د انقلابي نثر لیکوال هم دی. که د ده هر انقلابي شعر د هر انقلابي زلمي لیکوال لپاره د انقلابي درس حیثیت لری، همدغه شان دده هر انقلابي نثر د انقلاب مین لپاره مکتب دی.

تل دی وی دغه مدرسې او دغه مکتبونه

دوست شینواری

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسات

ستا او ښکې اوس بې وخته باران ته ورته دي. زه بيا ستاسې کبر.ديو ته نه درځم؛
زما لمن خوشې کړه، په ما پسې نوره مه گرزه، زارې مه راته کوه او مه راته ژاړه!
بيا به ستاسې د کلي نوم وانخلم او په دې لارو به بيا درنشم؛
شپې او ورځې به يو کړم. په بېړه به له غرو رغو څخه واوړم. او هيڅکله به بيا بېرته راونه گورم؛
داسې منډې به وو هم لکه عمر چې يې وهي او داسې ژر به له ستر گو ووزم لکه ځواني چې وزي؛ داسې ځای ته به لاړ شم چې ستا سې کبر.دی هلته نه وي دربدلې.
داسې لارې به پر بکړم چې ستاسې او ښان نشي پې تلای او په داسې غرو کې به ځای ونيسم چې ستاسې د مېنو بادونه هلته لاره نلري؛
زړه به مجبور کړم چې تا هېره کړي او ستر گې به وتړم چې بيا هيڅکله زما ماشوم زړه ونه غولوي؛
له وفا نه به منکر شم او مينه به وشړم؛ حيلې ترانې به وسوځوم او له خلکو به گوښې شم؛
هالته لرې به د لوړو غرو د پا سه تول عمر له سپېدو تر ماښامه وخاندم. وبه خاندم چې تا هېره کړم او پسې خاندم به چې ځان هم راڅخه هېر شي. تر هغو به وخاندم چې طبعيت په تاوخندوم او تر هغو به ليونتوب کوم چې تا هم د ځان په څېر ليونۍ کړم؛
اې او ښانو وتبنتئ، اې کبر.ديو وسوځئ او اې قهرجنو توفانونو سر اوچت کړئ او زما د نيمگړې ځوانۍ او ناکامو هيلو کسات واخلئ.

۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېلۍ

اې ځوانه شپونکيه ! خپله شپېلۍ وغږوه او ما د هغې په ناپايه څپو کې د دی ستومانه ژوند له غمونو څخه وباسه .

کله چې زه نه يم او زما په قبر باندې ځوځان او وحشي بوټي شنه شوي وي هره نغمه چې د شپېلۍ له ستونې راوزي خامخا به زما د هېر شويو دردونو بشپړه څېره پکې انځور شوې وي .

کله چې زما قلم او ژبه زما د رنګينو خيالونو او انديښنو له تعبيرولو څخه پاتې شي زه به د خپلو انديښنو د بيا ن لپاره خپل دوستا ن د فرخا رغرونو ته راوبولم او هلته به د تاوراتاو درو په غېږ کې له ځوان شپونکي څخه وغواړم چې د لرګي شپېلۍ رواخلي او د شپنو نغمې هغوی ته ورواوروی او هله چې د شپېلۍ زړه را ښکونکې څپې زما د نا سپړل شويو سندرو نغمې وغوړوي او له نا ويل شويو دردونو څخه پرده پورته کړي ، زه به هماغه وخت خپلې اوښکې پاکې کړم او دوی ته به ووايم چې دادی زما د ناکرار و انديښنو ترجمان .

هيڅ سا ز د شپېلۍ خوند او کيفيت نلري. نور سازونه مستي، خوشالي او وجد راولي ، مګر زموږ د شپنود شپېلۍ نغمې يو دا سې اعجا ز لري چې حساس انسان لاس نيولی د بزګرانو جونګړو او د شپنو شپولو ته بيايي او هلته ناکام عسقونه او بې دوا رنځونه ورښيي.

کله چې زه په نيمو شپو کې د لارويو کاروانيانو نغمې د شپېلۍ په ناروکې اورم بې اختياره مې د خپل ستر اولس د تاريخ هغه ترخې پيښې تصورته راشي چې له وينو، چيغو او کړاوونو څخه ډکې دي .

شپېلۍ د پښتون ملت د زيارايستونکو د اوږدو بدمرغيو او چيغو تاريخ دی. څوک چې د دوی دشپېلۍ له دردوونکو نغمو سره نه وي ا شنا ګواکې د پښتنو خلکو له تاريخ سره نه دی ا شنا شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د پردیسو او ښېنو په تودو زړونو کې بې تعبیره دردونه و خوځېږي؛

کله چې د سترو ستومانه بزګرانو په ککرو کې د ناروزل شویو استعدادونو څرېکه سر راپورته کړي ، او کله چې د خوار شپانه شړل شوې هیلې سرواخلي بیانو شپېلۍ ته ورتښتي او خپل هر څه د هغې نغموته ورسپاري.

ډېر کلونه به تېر شي، ډېر بدلونونه به راشي، ډېر به وخاندي او ډېر به وژاړي، مګر داسې ورځ به هېڅکله رانشي چې د هندوکش و ګړي شپېلۍ و نه غږوي او د هغې په سوځوونکو او غمجنو څپو کې د تېرو او هېرو نسلونو د ساړه او نامیند ژوند خاطرې یادې نکړي.

وغږوه، وزغږوه !

اې ځوانه شپونکیه ! خپله شپېلۍ وغږوه او ما د هغې په ناپایه نغمو کې د دې شرموونکې ژوند له غمونو څخه یوه شېبه وباسه !

ثور-۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښکې

زما د سلګیو کاروان مه بندوئ، پرې مې ږدئ چې خپل زاړه دردونه د اوښکو له ځپو سره ولېږدوم .

نور د خندا ملګري دي او زه د ژړا. ژړا د وریو سلګی ده او خندا د مړو غوغا . څومره نیکمرغ دي هغوی چې ژاړي او ژړلای شي .

هغه وخت چې انسان د ژوند له ستومانیو څخه اوکه[1] شي او هیڅ خواته لاره نلري ؛

هغه شپه چې مغرور او بې جلبه قدرتونه د مستحق په مری پښنه کېږدي او لوری ترې ورک کړي !

هغه ماښام چې د کلي هلکان ماشوم یتیم ووهي او مرور شي ؛

هغه سباوون چې پردیس مزدور په پردي ملک کې د لارې په ژی د ځنکدن سلګی وهي؛ هغه وخت یوائې د اوښکو ځپې خوځېږي او د هغو نامیندی پای ته رسوي .

بارانونه دي چې سیلاوونه خوځوي او دریابونو دي چې د بهېر لاره تړاکي. پرېږدئ چې بارانونه واورېږي او تالندې خورې کاندي . پرېږدئ چې تندرونه راولوېږي او دا برجونه چې له خاورونه راپورته شویدی یو ځل بیا له خاوره سره برابر کاندي.

د اوښکو لاره مه بندوئ ؛

که ژرانه وای هیڅا به نه وخند لي .

کابل ـ ۱۳۳۸

---

۱ ـ اوکه AUKA = پکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتڼ چي

د شپې په تور زړه کې سپین ستوري ځلېدل او د ستورو په نرۍ رڼا د لارې شاوخوا بوټي د باد کمزوري بهېرته ورو ، ورو خوځېدل او داسې ښکارېده لکه په یوه بشپړه ورا کې چې ټول خلک اتڼ وهي .

سورګل د همدې بوټو په منځ کې د دښت په نریو لارو روان و . دی په داسې ژورو اندیښنو کې ډوب تللی و چې د ستورو ښایست، د دښت چوپیا او د ځوانۍ درونډ خوب یې بیخي له یاده وتلي وو .

ده افسوس کاوه کاشکې دې واده ته نه وای راغلی او یا په اتڼ نه وای ورګډ شوی .

نه پوهېږم نن شپه څه راشوي وو چې نه ډول زما له پښې سره برابرېده او نه زما پښه له ډول سره .

زه بیا دا ګڼې څڼې ، دا نرۍ ونه او دا ښایسته ځواني څه کوم ؛ ننداره چیانو به څومره راپورې خندلي وي !

اوه کاشکې د اتڼ میدان خو کلا ته نږدې نه وای او پیغلو خو د دیوالونو له سره زما د ناوړه غورځو پرځو ننداره نه وای کړې .

ناکام اتڼ چي همداسې پخپلو ترخو اندیښنو کې روان و ، د کلا په برجانو باندې د اتڼ د میدان د لمبو انعکاس، د ډولونو آواز ، د آسونو ششنهار، د چلمانو لوګي او د کلا د پاسه د سرو سالوګانو کتار د ده ستر ګو ته وروسته، وړاندې کېدل .

هغه شپه تېره شوه او ډېرې نورې شپې پسې راغلې، ډېر ودونه او کوژدې تېرې شوې او څو څو ځلې ډولونه وغږېدل مګر سورګل بیا اتڼ وانه اچاوه او مات شوی زړه یې پیوند ونه شو .

د فنکار زړه هغه ښیښه ده چې یو ځل مات شي بیا پیوند نه مني او نه رغېږي .

ښرنه - ۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غرونو په تیاره کې

دی د غرونو په تیاره کې لوی شو . د کمرونو په اړخ کې یې څو کاله شپېلۍ وغږوله. د سپوږمۍ په پلوشو کې یې د سین له ترانو څخه خوندور الهامونه واخیستل. له مینې او ګرمۍ نه یې ډکې سندرې وویلې. لوړ خیالونه یې په سر کې را پیدا شول او ښایسته مرغلرې یې سره وپېيلې... خو افسوس چې د ده ټول رازونه، عشقونه، هیلې او اسرې د ده په زړه کې غوټه پاتې شول او له ده سره یو ځای خاورو ته لاړل.

یو ځل یې د ژمي په یوه توفاني او سړه شپه کې لارورکې پردیسان له مرګ څخه خلاص کړل او لارې ورو ښوده ، په قبایلي جګړو کې څو ځله په مورچه وخوت او دښمنان یې مات کړل.

د ښکار په وخت یو ماهر ښکاري، د جګړو په وخت یو زړور سپایی او د کار په وخت یو چسپانده بزګر او ګړندی شپون و .

دی د ژوند تر پایه له تیارو څخه راونه ووت او روښانه نړۍ یې ونه لیدله.

د ده ګړندۍ منډه، خوږ آواز او د ده د ذکاوت ستره برېښنا له نړۍ نه پټه پاتې شوه او چا یې اندازه ونه لګوله. ده ته هغه الفاظ او توري چا ونه ښودل چې د له هغوی نه یو ښایسته پل جوړ کړی وای او په دې پله باندې له خپلو تنګو غرونو څخه پراخې دنیا ته ورپورې وتی وای.

دده عشقونه، د ده ارمانونه او د ده سندرې له ده سره یو ځای خاورې شول. دادی تر نن پورې زما د خلکو ژوند .

۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمانې په ناپايه سين کې

د زمانې په ناپايه سين کې د څپو له ټکرونه لکه کوبۍ [۲] را پيدا شوم. پخپله کوچنۍ هنداره کې مې ناڅاپي د جهان څيره وليدله. د سين زورورو څپو پخپلو منګولو کې ومروړلم. د حرکت او سکون، د رڼا او تيارې لورى مې ولګاوه او خپل کمکوټی وجود مې د زمانې د سترې هستۍ په لمن کې وليد.

ما غوښتل پخوا تر دې چې د مرګ پياوړى سوک زما د نظر آينه ماته کړي څو خوږې سندرې وبولم. ما خپلې سندرې وبللې، مګر د زمانې د توفاني او ناپايه سين ابدى کوکو زما نغمي هسې پخپلو څپو کې محو کړې، لکه چې په يوه کوچنۍ بېړۍ کې د څڅوبې آواز د سمندر د غضب په کړيکو کې ورک شي.

ډېر به په دې لارو راشي او خپلې سندرې به وبولي، مګر د زمانې د ابدي کړيکو چپاو به د هغوى سندرې هم زما د سندرو په څېر نابودې کړي.

دا دى د کوچني انسان ابدي سرنوشت او د زمانې پياوړى او نه اوښتونکی بهير.

کابل ـ ۱۳۳۹

---

۲ ـ کوبۍ = حباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپانه نغمه

اې لوړو غرونو ! ستاسې په لمنو کې زما د ځوانۍ ډېرې خاطرې پاتې دي ؛
لا تر اوسه پورې زما د مېږو د پلونو نخښې تر لويو پرښو لاندې باران نه دي ړنګې کړي.

لا تر اوسه هغه ځلي پرځای ولاړ دي چې ما د غرونو څوکو ته نېږدې د واورو په منځ کې درولي دي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو په شپوله کې رمې پناه‌پېږي او د شپنو کټوی په لو ګجنو رغلیو (۳) باندې ایشي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو وري هر پسرلی هغو ورشو ګانو ته رابهېږي چې ما به د دوی مندې هلته پوولې ؛

د دې غرونو هر کمره زما د سندرو او شپېلۍ آواز اورېدلی دی. ما د غره هر موړ او هرې څوکې ته د رمو د خاوندانو د بېرحمۍ او بېدردۍ داستانونه اورولي دي.

کله چې بزګرانو په خپلو درمندانو باندې شپې تېرولې، کله چې همځولو شپنو به سبا وختي له شپولو څخه خپلې رمې ایستلې، کله چې ستړو کاروانیانو به په سهمجنه او چوپه تروږمۍ کې لار وهله، کله چې پردیسو مزدورانو به د خانانو د برجونو د جګولو لپاره د سپېدو په مهال لاسونه بډ وهل، ما به په همدا سې وختونو کې پخپلې شپېلۍ ګوتې پورې کړې او دې ستړو او نامینده خلکو ته به مې دمه ورکوله.

زه د نږدې کلیو ټولو پېغلو پېژند لم او په ټولو شپنو ګران وم. خپلې شپېلۍ زه په ټولو خلکو کې مهشور کړم، مګر له زړښت او ناتوانۍ نه یې ونه ژغورلم. اوس چې رمې له هوارو سېمو څخه غرونو ته لېږدي زما له سترګو بې اختیاره اوښکې راتوی شي.

کاشکې یو ځل بیا زلمی شم او د جګو ورشوګانو له مینځه مخ په ځوړه په پراخو دښتو نظر وغوړوم.

اې جګه آسمانه ! یو ځل خپل زړه ما ته پرانېزه چې ستا په شنه ورشو کې د سپينو او تورو وريځو مستي وګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هې زلميو شپنو ! ستاسو د ځوانۍ موده لکه بريښنا لنډه او لکه ليدلی خوب هيرېدونکې ده ، تاسی په دنيا کې پرديسان ياست . عمر په غم کې مه تېروئ ، وخاندئ ، وناڅئ او سندرې وبولئ !

له مرګ څخه مه ويرېږئ ، هلته چې د مرګ وپره سيوری خور کړي ښادي او هيله تښتي. مرګ د ژوند د مزل وروستی پړاو دی او داسې ليوه ته ورته دی چې هرې مېږې ته يو ځل دريږي.

کله چې زه مړ يم او زما په قبر وحشي ګلونه غوړېدلي وي له هر شپانه نه زما هيله داده چې کله زما له خاورو تېرېږي خپله شپېلۍ وغږوي او ستړي ژوند ته نوې دمه ورکاندي .

۱۳۳۹

۳ـ رغلی = نغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه

له ما نه غوښتل شویدي د ځان په باره کې یو څه ولیکم ، خو ما ته تر څه د ځان په باره کې لیکل ګران ښکاري. دا ځکه چې زما په ژوند کې داسې رنګینۍ نشته چې هغه به د لوستونکو لپاره څه خواږه ولري.

زما ژوند د یو عادي پښتانه ژوند دی چې ماضي یې له لوږې ، محرومیو او دردونو څخه ډکه ده او حال یې په زړو دوسیو او میزونو کې د نورو د خوشالولو او راضي ساتلو په کار کې تېرېږي. کله کله مې چاپېریال وتخنوي او یوه برېښنا مې تر ستر ګو کړي ، زه دغه وخت قلم راواخلم او یو څو کرښې د خپل اولس د او ښتونکې تقدیر په کتاب ولیکم. دا وخت هغه بزګر ته ورته یم چې په وچه ځمکه کې د باران په هیله دانې کري او دا ډاډ ورسره نه وي چې د آسمان اوبه به د ده کروندې ورسېږي .

هغه وحشي ګلان چې کله نا کله په دې کرونده کې ګوتوته راشي پخوا تر دې چې د چا پیکي یا ګریوان ته یې ورسوم را څخه وچ او مړاوي شي .

زما خصوصیت دا دی چې د سپیدو غوندې له تیارې نه د رڼا پخوا ځم، خو کله چې لمر راوخېږي زه به نه یم. زه له زمانې سره ګرد چاپېر راګرزم او د هغې د ګرزېدو موزیک اورم، زه د دې موزیک لپاره موزونې ترانې لیکم ، مګر د ځمکې زاړه قابضان چې د مرګ پولې ته نږدې شویدي زما له ترانو سره ضدیت لري او هڅه کوي د دې نغمو او مستقبل تر منځ پوله واچوي. خو زه به تل د سپېدو په څېر د لمر د راختو ترانې تکرار کړم.

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژړندوکې يتيم

دا ببر سرى او پښې لوڅې ماشوم ولې د دې قبر د پاسه ژاړي ؟ دا مړى د ده څه کېږي .
ولې دى په داسې چا ژاړي چې دده څواب نه ور کوي او مهرباني نشي پې کولاى !
دا ژوندي خلک ولې دده او ښکې نه پاکوي او سمه لار نه ورښيي ؟
نه ، نه ، پرېږدئ چې خپل له دردو ډک راتلونکې سرنوشت ته وژاړي .
دى پوهېږي چې وروسته تر دې داسې څوک نلري چې دده په سر د زړه سوي او همدردۍ لاس راکاږي. داسې سترګې نشته چې ده ته د مينې او مهربانۍ په نظر وګوري او داسې سړى نه پيدا کېږي چې ده ته زوى او بچى ووايي. دى بايد يتيمۍ ته تن کېږدي او لکه خود رويه بوټى د وحشي طبعيت هر راز ظلمونه او جفاګانې وګالي. دى بايد وږى، تږى او بې تعليمه لوى شي ، د نورو تر سيورو لاندې ژوند وکړي او هيڅ ځانګړى مقام پيدا نکړي.
ګرانه له دې ځايه لرى شه ! دا د مرګ او نيستۍ پړاو دى. دا د ورکې او هېرې خوا ته د مسايرو لار ده او د انسان د هستۍ او ژوند وروستى کور دى .
لرې شه ! لرې شه ! چې د دې زړې هديرې سړه او غمجنه سېلۍ ستا په ماشومو او تاندو احساساتو بده اغيزه کوي .
راځه ! راځه ! د زړه سره چې د دى لوګجن ښار په تيارو کوڅو او غمجنو کوټو کې خپل دردونکې تقدير ته لار ونيسو او بدل يې کړو .

کابل- ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عجيب انسان

د کائناتو په زړه کې لرو بر خوځېږي ، هر شی پلټي او له هر شي سره علاقه ښيي، عمر يې ډېر لنډ دی ، مګر هيلې يې پای نلري.

ډېر کوچنی دی ، مګر ګمان کوي چې په ټوله نړۍ کې نه ځايېږي. دومره حرص لري چې د ګردې ځمکې په شتو نه مړېږي، مګر په پای کې د يوه ګز ځمکې بندي شي ؛

يا دومره په ځان مين وي چې زر ګونه وګړي د ځان تر ګټو جار کړي او يا داسې تر ځان تېر شي چې خپل سر هم د نورو لپاره قرباني کاندي ،

په تپه تياره کې د نا معلوم هدف خواته روان دی او له مجهولاتو څخه پرده پورته کوي ، خو لا تر اوسه داسې ځای ته نه دی رسېدلی چې ډاډ پيدا کړي. هر څومره چې په مخ ځي دده شکونه زياتېږي او کله چې له ډېرو منډو ستړی شي بيا نو د يوه مجهول تر مخ ودرېږي، په تشو او بې معنی خيالونو او تصويرونو ځان غولوي ؛

کله چې پخپلو هڅو کې ماته وکړي ځان تر مياشي هم کوچنی ورته ښکاري او کوم وخت چې پرله پسې بريالی شي د خدايي دعوې هم کوي.

هر شی تسخيرولای شي، مګر د ځان په تسخيرولو کې ناکام دی ؛

ټول پيژني او هر شی څېړي، مګر ځان نه پيژني. د پراخو کائناتو په ګبڼه کې نامعلومې خواته ځغلي او تر اوسه لا منزل ته نه دی رسېدلی .

دا عجيب انسان !

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما نيمګړې ترانه

سبا به د نوي کال سپېدې خپله ځلانده او رڼه لمن زما د هېواد په غرو او رغو وغوړوي، مګر زه لا د پسرلي استقبال ته نه يم آماده شوی ؛

کليوالي پيغلې به سبا د غرونو لمنوته وخېږي او د سرو خاټولو ګلان به په ځنګو کې وتومبي ، ځوان شپانه به له ورغاليو څخه خپلې رمې وخوځوي او د پراخو دښتو په شنه ګريوان به يې وبهوي ؛

هغه لومړنۍ توتکۍ چې له تودو سېمو څخه راغلې ده د رنځور شاعر جونګړې ته به ننوزي او د پسرلي زيرې به ورکاندي.

د پسرلي پسته او خوشبويه وږمه به د يتيم ماشوم په سپين چک او ضعيف وجود کې د منډو او لوبو هوس را وپاروي او په پښو ، لاسو کې به يې نوې دمه وخوځوي ،

د تورو وريځو د چت په نيلي کړکيو کې به چې له هسک څخه مخ په ځمکه را پرانستل کېږي ځای ځای په نيلي کوهيو کې د زاڼو کتارونه ښکاره شي او زلمي ښکاريان به له کليو نه د سينونو او ځنګلونو لمنو ته راکاږي.

د ژرندو د ناوو کنګل به مات شي او د ژرند ګړي ماشومان به د ژرندې د ويالې په غاړه د ژېړو ګلانو ګېډۍ وتړي ؛

زرکان به د غرو له تودو ناوو څخه ځوکو ته پورته شي او د کمرو د پاسه به د پسرلي په وياړ سندرې وبولي ؛

سينونه به خړې او به راوړي او د څپو له شونډو به د مستو او ښانو په څېر ځګونه را پورته شي په دې شيبو کې به تاريخ خپله نوې پاڼه د زړورو مبارزانو او اولسونو د کارنامو لپاره را برسېره کړي ، مګر زما تحفه به د خلکو د ارمانونو د لمانځلو لپاره نه وي تياره شوې او نا تمامه به وي .

زما دردونه به نا ويلي پاتې شي او زه به د پسرلي د پادشاه مخ ته تش لاس او ځوړند سر ولاړ يم ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه نن کټ مټ هغه لامبوزن ته ورته يم چې په تپه تياره کې د ياغي سين د ځپو منګولو ته لوېدلی وي او د وتو لورې نه ورمعلومېږي .

که څه هم زه لا تر اوسه د ځپو ځپېړو او خپلو پرله پسې هلو ځلو نه يم ستومان کړی ، مګر دا ويره مې ورو ، ورو ډېروي چې زما نيمګړې ترانه به بشپړه نشي او زه به د پسرلي سلطان ته دخلکو د هيلو زرين مزی وړاندې نکړی شم.

اوه ، خلکو له ما سره مرسته وکړئ !

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومتوب

کله چې د اوړي په توده غرمه کې له خپله کاره ستړی ستومانه کورته راګرزم ، د کوڅې ماشومان د لمر د سوځوونکو شغلو لاندې لوڅې پښې او بربنډ سر ښکته پورته په بل پسې منډې وهي. دلته د مینډو واویلا نه رارسېږي او څوک غوږ هم نه ورته نیسي .
په دوی کې د ډلې مشر او د اعتبار خاوند هغه څوک دی چې ډېر ځغلي او تر نورو د ګرمۍ او ستومانۍ زغملو زیات طاقت لري ، مګر بیا هم ملګری نومېږي او څوک یې خان یا ارباب نه بولي او هیڅ امتیاز هم نه غواړي.
کله چې کوچنی وم او د ونو په څانګو کې میوو ته به مې لاس نه رسېده، د لوییدو او لوړیدو سخته تنده به راپیدا شوه .
انسان ډېر لوییدای او لوړېدای شي ، خو کله چې لوی شو ، بیا نو د کوچنیتوب ارمان کوي خو کوچنی کیدی نشي.
رښتیا د لوېېدو او جګېدو حرص څومره غولوونکې او رېړوونکې دی .
که ما کولی شوای هیڅکله به نه وم ستر شوی او تل به همغسې کوچنی پاته شوی وم . آیا دا ښکلي ماشومان چې هر مازیګر د سین غاړې ته د شګو کورونه جوړوي ما به په خپله ډله کې ومني او زما د ورتګ له کبله به د خپلو لوبو ځای بدل نکړي ؟
آیا که دوی ما ومني مشران به په ما پورې و نه خاندي او لیونی به مې و نه بولي ؟
پرېږدئ ، پرېږدئ چې زه کوچنی شم ، تاسې چې د لویېدو هوس لرئ پر مخ لاړ شئ او لوی شئ .

کابل-۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ اوښکې

د ژمي شپې ورځې وې ، ځمکو او کروندو د واورو سپینه برستن اغوستې وه . سړه او تیزه سیلۍ چلیده . په سین کې د کرلونو سترې سترې جالې رابهیدې. د مارپیچ سین په غاړه د ناقلو بزګرانو د لوخوجونګړو ته د کلي د سباوون لوګیو غمجنه منظره ورکړې وه . خړې سړې هوا او د باد په څپو کې دسبایي د تنورونو لوګیو او له دې سره د وچې واورې د بخرکو نڅا د ناقلو د خټو کورونو ته داسې منظره ورکړې وه لکه د هندوکش په توفاني هوا کې چې لویې پرښې او کمرونه د ګردلې په منګولو کې راچرموړل شوي وي.

د شاداد د لوخو یواځنۍ ځانګړې کپه د توفاني باد تر یرغل لاندې داسې خوځېدله لکه چې سا اخلي. د باد له هرې غوټې سره به د کپې اندامونه وخوځیدل او په چت پورې راځوړند د مالګې او مرچو کدوان به یې چې د تناره همېشني لوګي تور کړي وو ، سره ووهل او یوه زړه بدوونکې موسیقي به یې خوره کړه . د باد او توفان د هیبت له زوره د کلي سپي د بوساړیو او خشاکو په سوریو ننوتي وو. ژمنیو چوغکو او کورنیو چرګو په بوټو او دلوخو په خځلو کې ځانونه پټ کړي وو.

زرغونه ابۍ په لوګجنه لوخي خونه کې ناجوړه پرته وه. وجود یې پرله پسې تبو او د نېستمنۍ اوږده مصیبت ویلې کړی و . سترګې یې د سر په کاسه کې ننوتې وې ، د پوزې چمبریې لکه تبره تیغ ځان نرۍ کړی او شونډوېې پرېړ تورخرو کې نیولي وو. په سترګو کې یې د ژورې ویرې علامې راپیدا شوې وې .

درې واړه لوراني یې سرته ناستې وې. مشره لوریې د مور په برخه لیک پوهیدله، مړې اوښکې یې په غومبرو رابهیدلې .خو کوچنۍ لور یې ډېره ماشومه وه د مرګ او ژوند په حقیقت نه پوهیده . کله کله به یې په مصیبت ځپلې خونه کې آخوا د ښخوا ودانګل او کله به د ناروغې مور په مخ ورپریوته او مخ به یې پر مخ ور کېښود.

د هستو ګنې کپه تر خولې دتناره له لوګي ډکه وه ، مګر تو ده نه وه .

د زرغونې پر مخ د سړو اوښکو نه تمایدونکی کاروان راروان و او د سوځوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبې په لمبو کې يې د خپلو ماشومو لورانو د نامعلوم مستقبل په باره کې فکر کاوه .

«څوک به کالي ورمينځي ، له چا سره به اوسي ؟ او په چا به واده شي . . .» په فکر کې به سابندي ورپيدا شوه ،ستونى به يې وپړسېده او نرۍ او ښکې به يې په غمځپلو ويښتانو ورګډې شوې.

د مړينې او ګور د انديښنو تصوراتو بيچاره ښځه د نامينديٰ او بېکسۍ د توفان په لړو او وريځو کې راچاپيره کړې وه او په دې سخت اضطراب کې د تېر ژوند ترخو خاطراتو د غمونو په منګولو کې مروړله.

د پيغلتوب وختونه ورپه ياد شول. د کډو او کوچيتوب وختونه يې ستر ګو ته ودريدل. د کام، تربرونو، کورنۍ، خويندو او ورونړو ځيرې يې تر ستر ګو شوې. د اوښانو، وريو او ميږو د رمو څوږېې وا وريده. او سنۍ پرديسي او دخپل لرې وطن د غرونو ، رغونو او اوږدو لارو تصور يې وکه. د خاوند جفا ، وچه او ځيږه وزه بيا په تېره د هغه اوسنى نامردانه غياب يې خاطر ته راغی. غوشته يې آواز پورته کړي او چيغې ووهي او د راغلی خطر مخه ونيسي ، خو نور وخت تر دې تېر شوی و . . .

غوښتل يې کښېني او خپله کوچنۍ لور په غيږ کې ونيسي ، خو و نه توانيدله ،په فرياد يې پيل وکړ ، آوازيې غلی شو او ژبه يې ونښته. ويې غوښتل خپلې لورانې و ګوري او دا مصيبت ور ووېښي ، خو په ستر ګويې توره تياره وغوړېده او هيڅ شی پکې ښکاره نه شو . په توره دړه باندې يې خپله کوچنۍ لور وليدله، کاته يې چې له يو هسک پاڼ نه د خړو او بو خونړي ګرداب ته ورولويده ، چيغه يې وکړه ، مګر ژوند يو د هغې چيغه وانه وريده ، يواځې ځو وروستيو او ښکو د هغې چيغې اوريدلې وي .

بالادورى-۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شوی بلبل

ډېره موده کېږي چې دا سندرغاړی بلبل غلی شوی او مرور شویدی. دی په سختو کلونو او غمځپلي دوران کې زما د فریادونو ملګری و . کله به چې خاټول وغوړېدل او د پسرلی او بانو وریځو به د دښتو ترخو او ځوځانو ته وخندل ؛

کله به چې د کوچیانو کېږدۍ د غرو په لمنو کې پلنې شوې ؛

کله چې د مني په مهال د ایل بندونو څخه کوچیانو له حپلو کلهو او ماشومانو سره خپل بې انجامه سفر د تودو سېمو خواته بیا پیل کړ ؛

هماغه وخت به زما بلبل د ژوند د غمونو او غمجنو خلکو ترانې پیل کړې او تر هغه به چیغېده چې زما د ستر ګو په چینو کې د اوښکو تالاب وچ شي . ده هڅچېرې او هېڅکله یو اځې پرې نه ښووم .

کله چې د خپلې مور په مرګ وژړېدم ده هم راسره وژړل او کله چې د بدمرغو وګړو، لارورکو افرادو او ناورین شویو کسانو پر تور تقدیر باتدې وځوریدم ده هم زما د سوي ګوګل په قفس کې وزرورپول او پخپلو سندرو کې یې د انسان غمونه وپالل .

کله چې د ژوند تیارو ماته د مرګ دروازې پرانیستلې ده ماته د ژوند او امید سندرې بللې ۀ د برې او پرمختګ ډاډیې راکاوه .

کله چې زما د ستومانه ژوند توفاني بېړۍ د امن په ساحل لنګر واچاوه او ما پر خپلو غمونو دروازې وتړلی ، دی غلی شو او بیایې د سوز او ورونهډ کې ترانې ونه بللې.

انسان پر سترو غمونو باندې د بریدو لپاره نړی ته راغلی دی. هیڅوک نه شي کولای چې په مړه ګیډه او ډکو ستر ګو د هغو لطیفو او رنګینو مارغانو سندرې واوري چې یو اځې د مبارزې او غمونو د واټ لارویانو ته ویل شوی دی .

۱۳۴۱ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې نه مري

دی په یوه نمجنه جونګړه کې پروت و، زاړه پوزکې یې ړنګې زخمي کړې وې، څوک سې پوښتنې ته نه ورتلل او له چا سره یې د ژوند سودا لا هم نه وه.
د ده ټوله هستي همدا جونګړه او د غزلزیو توربخن کتاب و، چې د نغري لوګیو تور او کرغېړن کړی و.
ده زوی، پلار، ور او هیڅوک نه درلودل او د ټولو مینه به یې فقط په هماغه کتاب ماتوله.
ده د خپلې تیارې جونګړې له ګوټ څخه نړۍ لیدله او د هر چا د کوګ په حال خبریدی شو؛ ده ته د یتیمانو او کونډو دردونه او د اوښو او تندو سوی معلوم و، ده دوزخ او جنت دواړه پېیګدل او په دې راو ښه پوهېده، چېڅنګه د آسمان له وریځو او ستورو سره خبرې وکړي او په څه توګه د شپو په تیاره او چوپتیا کې د مرور او محرومو انسانانو اګدیښنو ته لار پیدا کړي.
دی پر خاکو پوهېده او د هر چا د ژوند خوږه او ترخه ورمعلوم وو، مګر هغوی دې نه پیژانده او د ده په راز نه وو خبر.
ده د ډېرو بزګرانو، شپنو او لاېوزلو انسانانو په دردونو باندې ا.ښکې څڅولې وې او د ډېرو ربړونو په اورکې د نورو لپاره سوی و، مګر هغوی هیڅکله پوه نه شول چې دی له دوی سره ژاړي او یا د دوی د پاره سوځي.
هغه ورځ چې ده د جوګګړې له کوچنۍ کړکۍ څخه هلته لرې د آسمان په لویدیځو څنډو کې د بهاندو سرو اوریځو د قافلو تماشه کوله بې باکه له سترګو څخه او ښکې راوبهیدې، هغه یې وکړه چې خپلې ځړسکې ولیکي، مګر ګوتې یې په قلم و نه ګرځیدې، غوښتل یې څه وو ایې، خو هلته هیڅوک نه و چې د ده خبرو ته غوږ کېږدي.

دسباوون لمر نوی په کلي غوړیدلی و چې خلکو د جومات په ګوټ کې پټ پټ یو بل ته سره وویل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوار گوتې مله شو ... هغه لیونی مړ شو ... هو ! په کرار شو ، خداپ دې وبخښي . سودایي و ...

د ده له مرگه څو ورځې وروسته بیا په جومات کې د ده د ژوند خبرې او خاطرې یادې شوې، یو نابلد پردیس چې هلته ناست و سخت په غصه شو او په لوړ آواز یې نارې کړې :

اې خلکو ! تاسو په غلطه روان یاست ! هغه نه دی مړ او نه مړی او بیا یې د ده دا ترانه لوستله :

«زه هره ورځ ویلې کېږم ؛

هر څومره چې زما نغمې د خلکو په پر گنو کې پراخېږي، زه هغومره د هغوی په زړونو او تصوراتو کې ژوند کوم؛

هغه وخت چې زه بېخې د خلکو له سترگو ووځ ؛

د خپلو نغمو سره به د کتاب په پاڼو کې ژوند کوم؛

وه نه مړم ، زه نه مړم ، زه ابدي ژوند ته منزل کوم ؛

کوم وخت چې زما اشعار ستاسې دردونه وسپړي ؛

او هغه وخت چې زما ترانې په تاسې کې یو خوځوونکې تأثیر واچوي .

هلته باید تاسو پوه شئ چې زه ستاسو په حساساتو کې ژوندی گرځم ؛

زه شاعر یم او نه مړم ...»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر مبارکي[۴]

ګرانې مارې !

نن د اختر ورځ ده او زه په اوږدو انديښنو کې ايران ناست يم. خوله مې د چوپيا پياوړو منګولو تړلې ده او دا امکان يې له ما اخيستى چې د اختر مبارکي در کړم .

کله چې ته زما کوټې ته راغلې او زه دې په اوږدو انديښنو کې ډوب وليدم داسې فکر درپيدا شو چې زه به بيا د چا د شوخو نظرونو غشيو ژوبل کړى يم او دا ځکه چې تا زما د مينې د سمندر سرکشې ځپې ليدلې او په دې پوهېږې چې زه شاعر يم .

زه ونه خوځيدم او نه پوهيږم چې څنګه د خپلو ناکرارو او ژوبلو انديښنو غمجن تصوير تاته وښيمۀ نو هماغسې ګونګـ پاتې شوم او لا تر اوسه مې ستا د هغې نامينديۍ لپاره زړه سوځي.

ما وبخښه ! زه شاعر يم او کله کله د انديښنو په نيلي سپربږم او له تاسو څخه تښتم. داسې وختونه ډېر راغلي چې زه ستاو په مينځ کې ناست يم، مګر حواس مې د وطن د لوړو غرونو د پاسه د وريځو هغه يرغلونه څاري چې لکه سرکش سيلاوونه مخ په ځوړه د درو په ناوو کې ځغلي او د بزګرانو په کليو، کورونو وردانګي. کله چې لړې پر ټولو سيمو وغوړيږي د بادونو او توفان کړيکې مې تر غوږ شي، پدې وخت کې مې نظر هغه بوډا بزګر ته ځير وي چې د تورو لړو او توفان په چپاوو کې د کلي لار ورکه کړې او د مرګ ژورو ګړنګونه ته ولوېږي، دى بيا هيڅکله خپل کور نه ويني او د هغو ماشومانو نغرى هيڅکله نه تودېږي چې خپل سر سيورى يې د تل لپاره بايللى دى .

ستا لپاره په دې خبرو پوهېدل ګران کار دى او دا ځکه چې تا د ژمې په شپېلو کې يباې پښې له ګودر څخه او به نه دې راوړي او په کلي کې دې درويزه نه ده کړې. تا د خان په کرونده کې وږي نه دي ټول کړي او پردي بارونه دې نه دي چلولي. تا د هغه پلار په مرګ نه دې ژړلي چې په غرو کې تور مار چيچلى او يا خوني پړانګـ شيرلى وى .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا داسې وروړ نه درلود چې زوروروېې سر او خوله ورمات کړي وي او بې انتقامه پاتې شوی وي. تا داسې خور نه لرله چې په زبردستۍ له کوره بيول شوې او واده شوی وي. نو ځکه د خوښيو په شيبو کې زما د غمجنې چوپيا په راز نشې پوهيدای او زما په باره کې تور شکونه درپيدا کېږي ؛

که زه پخپله خوښه وای ما به اختر نه وو کړی او چا ته به مې د هغه مبارکي نه وه وبلې ؛

همدا اوس چې ته د اختر غرمې ته پخای کوي زموږ د ګڼو اولسونو زياتره کورونه د لوږې او نيستۍ په اور کېسوځي او زموږ څخه د جلاوالي احساس کوي. زه له دې جلاوالي څخه سخت شرمېږم او هيله لرم داسې زلزلې راوپارېږي چې زموږ او دوې تر مينځ پولې او تور ديوالونه ونړوي از موږ له دوی سره تر يوه بام لاندې په يوه رغولي کښېنوي.

پروسږ کال په همدې ورځو کې يوې ماشومې نجلۍ زموږ په کوڅه کې زموږ د کوچنۍ ورۍ(5) کاليو ته ايران، ايران کتل او ما د هغې په سترګو کې د ناپايه نامينديو او محروميت تور تصويرونه له ورايه وليدل .

سږ کال به بيا مليونونه ماشومان زموږ په هېواد کې د بډايانو د زامنو کاليو ته په حسرت وګوري او ورته و به سوځي .

په ښارونو کې به د لوږو ماڼيو نه د پلاوونو او عطرونو وږمې په لويو واټونو کې بيا ډېر بې وزله لاروي وځوروي.

د سپينو او دنګو ديوالونو تر مينځ به ډېرې شتمنې او مستې پيغلې د خپلې عاسقانو په محفل کې ونځېږي او په همدغو شيبو کې ډېر مزدوران د لوږې او مرضونو په تبو کې وسوځي.

دادی زموږ اختر او دغه ده زموږ د مسلمانۍ واقعي څيره !

نه پوهېږم چې دا ځينې خلك ولې په دې درواغجنو خوښيو ځانونه غولوي او هغوی ته هر کلی وايي ؟

زه شرمېږم چې داسې اختر مبارك ويولم او د هغه زيری تاته درکړم.

راځه ګراني لکه څنګه چې ما ستا مينه له خپلې وينې سره اخشلې ده ته هم زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارمانونه له خپلې وینې سره ګډ کړه او اجازه راکړه چې ددې بدمرغ اختر د ترخو شیبو د آسانولو لپاره هغه اور ستا په زړه کې ولګوم، کوم چې د هلکتوب له ورځویې تر اوسه پورې زما په ګوګل کې لمبې وهلې او زه يې ځورولی یم.

راځه د اختر د عبثو خوښیو کې د ګډون پر ځای هغه غمونه د وطن له محرومو خلکو سره وویشو چې د څو تنو داړه مارانو له خوا پر هغوی باندې بار شویدي.

راځه له ځانه ووزو او د بشري جهان د ناپایه سمندر له ځپو سره یو او ابدی شو.

راځه په ګډه د زمانې هغه سندرې خورې کړو چې په درو او کلیو کې د نیکمرغۍ زیرې خپروي او اولسونو ته د مبارزې او د بري ایمان ورکوي.

راځه هغو انساني سیلاوونه ته لار پرانیزو چې د ماڼیو د خاوندانو زړونه ریږدوی او د طبعیت د ایلولو تر پولې پورې د منډې میدان لري.

که ته د همداسې پړاوونو په لنډولو کې له ما سره ملګرې شې زه حاضر یم چې د دې سفر په هر ګام کې تاته مبارکي درکړم.

کابل ۱۳۴۵.۱۰.۲۱

---

۴ ـ دغه څو ټوټه شاعر خپلې میرمنې ته لیکلې ده.

۵ ـ وږۍ د شاعر د لور نوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بنګال رقاصې- کماري چترا ته

په ما نن ستر غمونه راچاپېر شوي دي . د دې غمونو په ناپايه لړو کې د لارې لوری رانه ورک دی او ستا لمنې ته خپل مات لاسونه درغځوم .

زما زاری ومنه او پرېږده دا زما او چت سر چې هيڅ سر کش او زورور ته نه دی کوز شوی يو ځل ستا د هنر درشل ته ټيټ شي او ودې لمانځي .

ماته ونځېږه او پرېږده يوه شېبه خپل اوږده غمونه ستا د ناپايه او توفاني سمندر په څپو کې ورک کړم .

ونځېږه ! دلسې ونځېږه لکه د آمو سترې څپې چې زما د هېواد لوړو او بربنډو غرونو ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه د بدخشان د منهو او مانز غوټې چې د پامير د پسرلنۍ وږمې څپو ته ناڅي ؛

داسې ونځېږه لکه د واورو ښکاې پاغوندې چې زموږ د ستر هندوکش په نيغو درو کې د ژمي هيبت ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه زما د هېواد د خاورې په ذره ذره کې چې د آزادۍ تلوسه ناڅي ؛

ونځېږه او زما ناپايه ستومانۍ له ما سره وويښه . مه پرېږده چې د بندي مرغه په څېر د نورو د خوښۍ لپاره په پولادي پنجرو کې زما وزر توی شي .

زما قفس ته د خپلو زنګونو شرنګې راورسوه او زما په پولادي زندان کې د انسان د لويۍ او کرامت انګازې خورې کړه .

زما د احساس توفانونه د خپل ښکاي او ابدي هنر په بستر کې وخوځوه او پرېږده چې په بې خودۍ او مستۍ د خپل پولادي قفس دروازې ماتې کړم او په ګډه د خلکو د آزادۍ ترانې درسره وبولم .

کلکته- ۱۹۶۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ خپلې سندرې وبولو!

له لرې نه د مارش آواز رارسېږي ، د موزيک د ترانې موجونه لکه سمندري څپې چې د غرونو پر لمنو وردانګي دساده نندارجيانو له سرو سينو سره سر وهي.

په دې ترانوکې د ځسنو و ګړو او ځينو حوادثو ستاينه کېږي او سادګان لکه درمې ګډېږ بې ارادې سر ورته خوځوي . زما زړه هغه بېحرکته سوړ غر دی چې کلونه د دې احمقانه ستاينو پرله پسې بهېر ته ولاړ دی او هيڅکله له خپله ځايه نه دی بېځايه شوی ؛

په دې ترانو کې د بزګرانو ربړونه، د شپنو هلې ځلې او د مزدورانو له وياړه ډک ژوند نه ستايل کېږي ؛

زما د بېخوبيو او ستومانيو، زما د لاس د تنها کو او پياوړو متو په باب دا ترانې او مارشونه هيڅ مضمون نه لري ؛

ما تر اوسه پورې په هيڅ ملي سرود کې د خپل اولس آوازونه نه دی توربدلی؛

دا مارشونه د غلو، داړه مارانو او تيارخورو د غرور د تندې د ماتولو لپاره تيار شويدي، دا انسان ته د آزادۍ لار نه ورښيي، بلکه غلامۍ او بندګۍ ته يې وربولي ، دا په خلکو کې د حريت او آزادۍ روح وژني، دا د جګو سرونو ټيټول او پولادي ملاوو ماتول دي، دا د زورورو د استبداد افسون او د حاکمانو د خودخواهۍ جنون دی- ځکه ما ته دا مارشونه که څه هم زما په هېواد کې ترکيب شوي دي پردي ښکاري او نه يې اورم او د هغه مغرورو ترانو څخه کرکه لرم.

آخر زما وطن چېرې دی ؟ زما کار څوک ستايي ؟ او زما د زيار لپاره څوک ترانې ليکي ؟

هغه مارش چېرې دی چې ما له خپل اولس او ستر هېواد سره ونښلوي ؛

راشئ چې خپل مارشونه وليکو ؛ راشئ چې خپل زيارونه وستايو ؛ راشئ چې داسې سرودونه او ترانې وليکو چې په هغو کې د خپل ځلاند مستقبل لويه لار ووينو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ چې خپلې ترانې و بولو او د هغو په بللو کې هغه ټول خلک راشریک کړو چې د آزادو ترانو له بللو څخه محروم شویدي او اوس د خپل تور سرنوشت په اوږده شپه کې د شپېدو د راختو سندرې بولي.

راځئ هغه سرودونه هست کاندو چې موږ له خپل لوی هېواد له خپلو خلکو او ټول بشریت سره یوځای کوي؛

راځئ د سولې، عدالت او ورورۍ سندرې و بولو او د خلکو د دښمنانو نه پخلا کیدونکو زړونو ته د خپل اولس د برم او برې زازله ورننه باسو.

راځئ سندرې و بولو !

کابل-۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند وروستی پیغام

شپه وه ... توره شپه وه

د بادون په غورهاو او د وریځو په منځو کې د آسمان ستورو د غم توره برستن اغوستې وه، دښتې او غرونه د شپې په ګېډه کې ورک شوي وو، سندرغاړي حشرات غلي شوي او مرغانو غاړې نه وهلې.

د کلي سپېځلې هوا، شین او ځلېدونکې آسمان، ښایسته شپه او ښکلی چاپېریال ګرد سره د طبیعت د غضب لاس ته لوېدلي وو.

ګړندی توفان راروان و او یوه دوزخي تیاره یې پسې راخکوله. د هیچا او هیڅ شي آواز نه پورته کېده.

شاعر په داسې یوه زهرجنه او ویرځپلې فضا کې دخپل ژوند د ترانو او دردونو کتاب پرنیستی او د یوې ژیړې بخونې ډیوې تر رپېدونکې رڼا لاندې یې د خپل ژوند وروستنی یادګار لیکه:

«اته کاله پخوا زه ستاسې ښایسته کلي ته راغلم، ما دلته د هستو.نې خیال نه درلود، ما یوازې دومره غوښتل چې ستاسې د ښایسته بانډې نه د یوه ښکلي شعر د لیکلو الهام واخلم. مګر ماته ناڅاپي پېښنو په دې کلي کې دنا مسیرو هیلو او هوسونو دنیا جوړه کړه. د دې دنیا بنیاد ستا مینې کېښوده او ما د همدې مینی لپاره په نا آشنا خلکو او نا بلده سیمه کې ځان د ناپایه غمونو منګولوته وسپاره.

ستا دپاره مې ستا کلي، ستا غرونه او سیمه وستایل او تاته مې خپلو ترانو کې نه هېرېدونکې او ابدي افتخارات درواړول.»

سیلۍ ورو ورو زور اخیست او تیلره شېبه په شېبه زیاتېدله، غمجن قلم تر ژیړې رڼا لاندې د یوه نامیند شاعر د ژوند وروستنۍ او ریږې اندیښنې داسې پسې لیکلې:

«ښایي هغه وخت چې زما هډوکي خاورې شوي وي، هغه وخت چې زما قبر خلکو څخه ورک او هېر وي، هغه وخت چې څو پسرلي، دوبي او ژمي په ماتېر شوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ د شعلا پتنګان او د ښکلا مینان به زما خواږه او ترخه اشعار ولولي. ښايي زما اشعار او ترانې د ډېرو ځېرو انسانانو عواطف نرم کړي، ډېرو وژړوي او ډېرو وخندوي، مګر د لوستونکو خوښې او خپګان به ماته هیڅ ګټه ونه لري، له ما سره آسمان خپل ظلمونه کړي وي، سرې او تودې به راباګدې تېروي، د پردیسۍ او خوارۍ سلګۍ به .ې وهلې وي او په بېکسۍ او ناپېژندګلوۍ کې به مړ یم.

رښتیا، آسمان دا بې عاطفې او بې شعوره موجود څومره ظالم او بې پروا دی. نن چې زه د خپل ژوند د ترانو وروستۍ کرښې لیکم ده د شپې په ستورو د حسد پرده غوړولې ده او سندرغاړو حشراتو ته یې ویلي دي چې غلي شئ او ما یوازې پرېږدئ.

تیاره شپه، وریځ آسمان او وحسي توفان زما د نږدې مرګ سانې غږوي او د ډېوې ژیړه رپېدونکې رڼا زما ورستیو سلګیو ته هرکلی وايي.

راځئ، راځئ زما ناکامو هیلو چې پدې ورستیو ترخو شېبو کې خدای پاماني سره وکړو او تر ابده سره هېر کاندو.

اې زما دردمنو سترګو ! یو ځل، آخر یو ځل د وریځو زړه و څیرئ او ما د آسمان د ستورو سره مخامخ کړئ چې د خپل جمال پرست جوق تنده پې ماتخ کړم.

ای توفاني بادونو ! خپله مخه د سهیل خواته واړوئ، تر غرونو، سیندونو او ځنګلو تېر شئ، زماد عمر ویرځپلې افسانې درسره ولېږدوئ او زما دوړ کتوب په ټاټوبي کې یې زما همځولو او دوړ کتوب ملګروته وسپارئ.»

د پردیس ترانه لیکونکی قلم په همدې ځای کې ودرید، توفان د جونګړې کړکۍ ماته کړه او دوه ډېوې یو ځای ټپې شوي.

کابل-۱۳۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اباسين سپېدې

سپېدې نوې چودلې وې چې اباسين ويده شوي دردونه وپارول او د سباوون زړمې چې د سين له مستو ډپو راغبرګېدلې ناويلي رازونه وسپړل.

بزګر د خپلې څپړې په مينځ کې د مهاجرو مرغانو کړنګهار له خوبه راپاڅاوه، سترګې يې ومښلې، په ډډه شو او بيا لکه د بربکيو لمبه انځاپې په خپل بستر کې ودريده.

سترګې يې پرانيستلې، د آسمان په ختيځه څنډه کې يې نظر د سپېدو په سپينه پټاړه ونښت، سره راتاو شو او يوه اوږده دمه يې واخيستله، سپېڅلې هوايي ويده قوتونه په متو کې وخوځول، له څپر نه راووت، د اباسين کوږه کوږه او ليونۍ څپې يې تر سترګو شوې، پاس يې وکتل د نيلي آسمان لويي او درنښت سخت ولرزاوه، د لويديځ په څنډو کې يې د ستورو په آزادو حدودو نظر ونښت او ناڅاپي يې ځان ته پام شو. سترګې يې واوښتې، ګنګ يې بدل شو، شونډې يې ورپېدې، لاس يې واچاوه او دخپل کميس ګريوان يې تر لمنې پورې وشلاوه. غوښتل يې ځان د اباسين خونړيو څپو ته وسپاري او د سين په آزادو څپو کې د اسارت شرموونکې ټاپې له خپلې لمنې څخه لرې کاګدي، مګر يوه نامعلوم احساس يې په شونډو باندې د يوې ترخې مسکا څپه وځغلوله. سترګې يې د سر په کاسه کې راځرخېدې او شونډې يې په خوځېدو شوې:

زه په دې لويي او بې پولې نړۍ کې بندي شوی يم. زما سترګې يې ړندې کړي دي. زما په لاسو کې انکړۍ اچولي او زما په اوږويې درانده پيټې رابار کړيدي. زه د بل لپاره اوسم او د بل لپاره مرم.

لکه په شپې پسې شپېدې راځي او شپېدو پسې لمر راخېږي په بندګۍ او اسارت شپې هم آزادي راځي، مګر د انسان د اسارت شپه د طبعيت تر شپې ډېره اوږده ده.

اوس چې زما په متو کې ويده قوتونه سر راپورته کوي ګوندې داتور ځګځيرونه به ماتېږي او دآزادۍ د لمر ختو وخت به را نېږدې شوی وي.

راوخېژنه، ای مقدسه لمره راوخېږه؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر پړده چې زه د اسارت تو ځگځيرونه پخپلو پښو او لاسونو کې مات کړم.
پر پړده چې په دې آزاده نړۍ کې آزاد او سم ، آزاد ژوند وکړم او آزاد مړ شم .

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژېړې پاڼې

هر کال همداوخت کله چې د ونو پاڼې ژېړې شي زما په روح کې د غلي شوی تور توفان ځېپې یو ځل بیا سر رااوچت کړي او ما له ما څخه وباسي او لکه له زاکه وتلې بېړۍ هماغه ځای ته مې بوزي، له کوم نه چې دې ځای ته راغلی یم.

ډېر کلونه وړاندې زموږ د کلي په ختیځ ډاک کې د کوچیانو کډې ښکته شوې وې. د کلي د ماشومانو یارانې له کوچي ماشومانو سره نوی رنګ او بل کیفیت پیدا کړی و. هر سبایي به د لمر له تودوخې سره سم زموږ او کوچي ماسومانو ډلې په خوني خوړ کې سره یو ځای کیدې، کله به تر غرمې هماغلته د خوړ په شګو او خاوروکې لوبیدو او کله به د کېږدیو چاپیریال ته ننوتو د مېږو، وریو او جونګیانو په ځورولو او ترهولو به بوخت وو.

ماشومتوب او د هغه د طلایي شېبو تصورات، منلهې رامنلهې، پرله پسې جنګونه او ژر پخلا کېدل، د کوچې، خاورو او ختو شوق زما لپاره یوه ښکلې بې انجامه دنیا ده چې په رایادولوېې هیجاني کېږم او داسې رابنکاري چې زه بیا ماشوم شوی یم.

هغه وخت زه لا د مینې او هجران په نعنی نه پوهېدم او ما لا د عشق شربت نه و ذښلی. یوائې یوه خوشالوونکې تودوخه راکې پیدا شوې وه. د نجونو مرکې او ناسته به ښه رابانددې لګېده. ورو ورو مې د خپلو همځولو لوبې پرې ښودلې او د کېږدیو له نجونو سره مې مینه زیاته شوهؤ د لوبو ملګري مې خوښ کړل او له «لښتې» سره له خوړ نه هغه خوا د وریو او سیرلیو لوبغالو ته ورواوښتم. ځو ځو ځله مې «لښته» له کېږدۍ څخه کلي ته راوسته او په وار وار زه له هغې سره کېږدۍ ته لاړم.

موږ به په ګډه د دوی کېږدۍ ته نیږدی د شګو کورونه جوړول. مازیګری به زه ترې راجلا کېدم او د خپلې کلي عمومي دروازې ته ته به راستون شوم. په وروستیو ورځو کې مازیګرنی بیلتون راته ګران شو. کلي ته په نفرت او کراهت بیرته راګرزیدم. زړه به مې غوښتل چې هماغلته د تورو کېږدیو په ورغالیو کې له «لښتې» سره پاتې شم.

«لښتې» کرار کرار زما په زړهکې تاندې وغځولې او داسې پیاوړې و نه شوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په ټول وجود کې یې څانگې او ولې خپرې کړې.

یوه ورځ چې مور دواړه د کلي لورته راروان وو ومې لیدل چې د «لښتې» ستر گې له اوښکو ډکې شویدي، خپل زړه ته مې پام شولکه بندي مرغۍ په غور ځېدو او ټوپونو سر شو.

-ولې لښتې ! ؛ ولې راړې ! ؟

-ته یې نه وینې چې د ونو پاڼې ژیړې شوې دي ؟

-هو وینم یې ، څه شوي دي ؟

-زمونږ د کډو وخت رانږدې شوی دی. مونږ به له دې ځای نه ولاړ شو.

ما هیڅ ونه ویل او مونږ دواړه په ژړا شوو. ملر مونږ نه پوهېدو چې ولې ژاړو. ژیړو پاڼو زمونږ په خولو مهرونه ولگول. ساړه بادونه راوالوتل او مونږ یې سره جلا کړو.

دوه ورځې وروسته د کوزیانو کډې بار شوې. واشومان او زرلان یې په بارونو د پاسه وتړل او په یوه ستوې لیکه کې د پراخ بیابان پر نړۍ لاره د ختیځ لورته وکوچېدل. زه ورته ولاړوم، ژړل مې، هیچا زما پر مخ لاس تېر نکړ او راپام یې نه شو. د لومړي ځل لپاره ما د بېلتون ترخه او یوځوونکې مزه وازمویله.

لاتر اوسه چې په سر کې مې سپین ویښتان پیدا شوي دي د ونو ژیړو پاڼو ته ریږدم او هر کال یو ځل ورته ژاړم.

کابل-۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرور شپون

د مازيگر ژيړ او غمجن لمر ورو ورو د هوارو دښتو لمنو ته راكوزېده، د كلي له شاو خوا ډاگونو څخه د مېږو او وزو رمې كلي ته راستيندلې، د پراخو دښتو د پاسه دوړې او بادونه روان وو، په خړه او خيرنه هوا كې د لمر تيكلى لكه ژيړه دايره بريښېده.

«تور» د كلي وړاندې د جومات تر څنگ له ملا امام سره ولاړ و.

يوه زړه بړستن او شليدلى ليمڅى يې په شا پورې تړلي او يوه پيوندي بنۍ يې تخرگ ته اچولې وه، خړ سپى يې د لارې په مينځ كې پروت و، لويه خوله يې پرانيستې، ژبه يې رااېستلې وه او ژر ژر ستمېده. ناڅاپي به په ملا باندې وربرگ پو او ورته وبه غورېده، بيا به تور ورته په غصه شو او له ملا څخه به يې منې كړ.

زه نه پوهېدم چې تور به پخپله اوږده مركه كې له ملا سره څه ويلي وو، مگر وروستۍ خبرې يې ډېرې درنې او پريكړونې وې.

تور وويل: «ملا صاحب! ما خپل هلكتوب او ځواني په همدې خلكو كې تېر كړل او ډېر كلونه مې د دوی رمې وپوولې.

هر ځل چې د كلي په رمو او ښانو غله لويدل زه لومړنی سړی وم چې په هغوی پسې وو تم. كله چې د دوی د رمو په ورشو كې يو خوني پړانگ پيدا شو زه وم چې پسې او ورځې مې يو كړې، ترڅو مې هغه ونه نيو خوب رانغی او سرمې ونه لگاوه.

بيا كله چې غلو د كلي په شاو خوا لارو داړې اچولې زه وم چې خپل سر مې په لاس كې ونيو او د غلو مشر مې كلي ته تړلی راووست.

زه وم چې بې بوټونه مې بوټي وكړل، له بې كور سره مې ختې وكړې او له يتيمانو، كونډو، رنډو سره مې رمې وپوولې.

بيا زه وم چې له وږيو سره مې خپله ډوډۍ نيمه كړه او تږيو ته مې په وچو ډاگو كې اوبه ورسولې، له مريضانو سره مې شپې سبا كړې او له ويرجنو سره مې وژړل. مگر كله چې وږى شوم، ناجور شوم، ناداره او بربنډ شوم له هيچا څخه مې ونه غوښتل او هيڅ لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته مې لاس و نه غځاوه.

داسې وخت راغی چې زه ځانګړي ژوند ستومانه کړم او ومې غوښتل چې پدې خلکو او عزيزانو کې ځانته د ژوند امسا پيدا کړم. ټولې دروازې زما پر مخ وتړل شوی، هيڅ مور او پلار پيدا نشول چې ما زمني او هيڅ پېروني پورته نشو چې ماته خپل سيوري لاندې پټ کړي.

همدا وخت و چې ما دا کلي او د هغه خلک وپيژندل.

افسوس! زه نه پوهېدم چې دوی د ميږو، رمو او ښانو کتارونو ته سر ټيټوي او د خلکو خدمتګار نه پيژني.

زه نه پوهېدم چې زما شجاعت، زما توره، زما وفا او زما اوږده خدمتونه ددې خلکو مينه نشي ګټلای. مګر اوس چې لا زما په مټو کې د ځوانۍ مستي نه ده غلې شوې، تر او سه چې زما منګولې او مړوندونه زما لپاره خوځېدای شي او لا تر اوسه چې زړور او پياوړې پلې لرم بايد له دې سيمې شخه ووزم او خپله ځوانۍ د خپل نږدې سپين ږير توب لپاره سترې کړم.

زه نه راستنيږم، ځم او خامخا ځم. داسې ځای ته ځم چې ددې ظالمانو د رمو ګردونه او د کلاګانو سيوري راباني ونه لوېږي.

داسې ځای ته ځم چې هلته د ميږو او ښانو بيه تر زړورو او زړهسوانډو خدمتګارانو جله نه وي...»

تور خپلې خبرې خلاصې کړې او د دتو په ځوځانو کې په بې لارې لوري روان شو.

لا تر اوسه چې ډېر کلونه تېر شويدي د ماښام په تياره کې د تور دو دده شپې هغه منظره رايادېږي چېيو په بل پسې په وچ ډاګ کې مخ په وړاندې تلل او د ماښام غمجنې تيارې ورو ورو پخپلو پردو کې ورنغښتل.

کابل-۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

قهرمان څه وويل ؟

انځر له انګريزانو سره د آزادۍ په جنګ کې لګيدلی و. د تورو اسکڼ د پاسه د وينو لښتي رابهېدل. مخ يې تر خولو لاندې لوند خيشت او ستر ګې يې لکه د ځېږي سکروټې تکې بريښېدلې. يوه ملګري خپل لنګوټی سوی و او د انځر د اوږې پرهار ته يې زړو کې برابرول. يوه بل ملګري د پټي د اينښودلو لپاره ل. ځوله. قهرمان انځر شور او فرياد نه کاوه، مګر په پراخ تندي کې يې د درد او سوي په وجه ګونځې او ککښې پيدا شوې وې. تورې اوږدې ځنې په سپيره مخ باندې خورې ورې پرتې وې. خدازده د انځر په زړه کې څه وګرزېدل چې په سوې سايې له پردل ځخه پوښتنه وکړه :

ـ پردله ! پوهېږې موږ د څه لپاره مرګو ته غاړه ږدو او دا جګړې کوو ؟

هغه وويل : ـ ددې لپاره چې پرنګيان مړه کړو از غازيان شوو !

يوه بل ملګري وويل : ـ ددې لپاره چې توريالی خلک بايد جګړه وکړي او چاته سر کښې نږدي. انځر د نفې سر وښوراوه، بيا په ډډه شو او ويې ويل :

ـ موږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقيقت ثابت کړو چې ستر يرغلګرو ملتونه په زور او جبر پر کوچنيو سوله غوښتونکو ملتونو باندې برې نشي موندلای او د خلکو وحدت په الوتکو او ټانکونو ګن ماتېږي.

قهرمان دا وويل سريې ولګاوه او مړ شو.

دوه کاله وروسته، يعنی هغه وخت چې د افغانستان په غرونو، رغو باندې د آزادۍ وږمه چليدله، يو مشهور نقاش د آزادۍ په جګړه کې د يوه زخمي زلمي تصوير وکيښ او ترې لاندې يې وليکل :

موږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقيقت ثابت کړوچې ستر برغلګرملتونه په زور او جبر پر کوچنيو سوله غوښتونکو ملتونو برې نشي موندلای او د خلکو وخدت په الوتکو او ټانکونو نه ماتېږي.

کابل ـ ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان

د لوېې لارې له اړخ سره د اوړي تاوده لمر ته لکه غر ناست و. د خام سړک له مخې د موټرونو دوړې پورته کېدې او لکه له غره نه د پسرلي وريځې او لړې ـ ترې راچاپېر شوې وې.

زه لا ډېر نه وم ورنږدې شوی چې دی لکه د ځوځانو لمبه ګړندی په خپل ځای کې ودريد او ژور ژور يې راته وکتل. لوړه ونه، اوږده څنې، ارت تندی، ځېږې وروځې او توژې فتې سترګې يې آشنا راته ښکاره شوې، خو ومې نه پېژانده. د مورو ځپلی يې خاورو پ. ښاې وې او د پرېړو پوندو چاودنه يې له ورايه ښکارېده، د لستونو څنګلي يې سوری شوې او د کميسه غاړه يې خيرو خوړلې وه. يو زوړ څادريې په کينه اوږه پروت و او له شانه يې ښکته ځمکې ته ځوړند شوی و.

په خړ پرتاګه کې يې څو ځايه تور او شنه پيوندونه ل.يدلي او پايڅې يې تړانګې تړانګې په څپليو راپرتې وې. ماته ځير و او ځنګه چې ورنږدې شوم سلام يې راواچاوه. د سلام ځواب مې ورکړ. نوک مې وينو او پوښتنه مې ځينې وکړه:

ـ ماته خو آشنا ښکارېږې!

ـ نه، آشنا به دې نه يم، زه له ډېر لرې ځايه ښار ته راغلی يم.

غلی شوم او ترې زخوځېدم، دده په څسر خلک ډېر دي چې د ښار په کوڅو کې ګرزي او درويزه کوي، دی به هم دغسې يو شی وي، پرې يې ږده زه خپله لاره کوه.

څو ګامه لا وړاندې نه وم تللی چې کاته مې نابلد مساپر ما پسې رارهي دی، شکمن شوم چې څه مطلب به لري، مخ مې ورواړاوه، پوښتنه مې وکړه:

ـ زما سره خو به دې څه کار نه وي؟

ـ هو شته مې.

کاته مې چې څه ويل غواړي او ښايي سوال به کوي، خو شرمېږي او له خولې يې نه راباسي، نو مخ مې ورواړاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ مه شرمېږه ! څه دې ويل ؟

ـ خرڅي نلرم ، وږی یم .

جيب ته مې لاس يوړو، د لسو روپيو کاغج مې راويست او ورت ومې نيو . دی په بريتو کې مسکی شو او د نفې سريې وښوراوه، بيايې له غروره په ډکه لهجه وويل :

ـ ما تر اوسه پورې د ګدايي ډوډۍ نه ده خوړلې او اوس يې هم نخورم.

د نا آشنا مساپر خبرې لکه د برېښنا څپه زما په پلوکې وځغليدې، غوني مې ځېږه شول او ستر ګومې پړق وهل، د غرو انسان مې په دماغ کې دومره ستر شو چې د ټولو لويانو ځای يې زما په مغزوکې ډک کړ.

هر څه مې په نظر کې بل شان شول، خپل ځان مې تر پام کوچنی شو او سخت وشرميدم ـ له خپل عمل نه پيښمان شوی وم ؤ خو نه پوهېدم څه وکړم . پوښتنه مې ځنې وکړه :

ـ عزيزه ! نو ته څه غواړې ؟

ـ زه کار غواړم ، زما مځې از منګولې ډېرې پياوړې دي او کولای شي زما ګيډه مړه کړي .

ـ څنګه کار ؟

ـ داسې کار چې زه يې کولای شم ـ لکه کاريز وهل، پخڅهؤ لرګي ماتول او نور کارونه !

ـ افسوس چې دتسې کارونه ما ته معلوم نه دي .

ـ نو دا څنګه شي ؟ ما پرون هم ډوډۍ نه ده خوړلې ؛

زه چې د پرديس انساني لويوالي سخت لاندې کړی وم سمدستي مې بلنه ورکړه :

ـ ښه لاره داده چې له ما سره لاړ شي او تر څو کار پيدا کوې له ما سره پاتې شي !

ـ نه ، نه دا کار نه کوم .

ـ آخر ولې ؟

ـ زما مفته ډوډۍ تر ستوني نه تېرېږي، هسې نه چې دامې عادت شي .

دايې وويل او راڅخه روان شو ، زه هلته هک پک ودرېدم او تر هغه مې پسې کتل ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر څو په تاوراتاو کې له نظره وووت . ډېرې خبرې چې بايد ورسره کړې مې واى نا ويلې پاتې شوې. ډېر پښيمان وم چې زلې مې ښه پوه نکړ، خو د خپل خپگان په پاى کې پوه شوپ وم چې ما د خپل هېواد يو حقيقي قهرمان وليد .

کابل- ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پېړیو مساپر

د زمان په ناپایه سمندر کې پر مخ ځي ، د ملر چینې ته د رسېدو په هیله د تاریخ د لرې او نامعلومو پړاوونو پر لور لامبو وهي . د پېړو او پېړیو یاغی ځپې یې پرله پسې پر مخ او تندي وهي ، خو دی مخ نه اړوي او د یاغي سمندر د څپو په غرو او غونډیو کې د توفانونو د قهر او غصې پر لیکهؤ د وحشي او بېرحم باد تر تازیانو لاندې په سره سینه د خپل سرنوشت ساحل ته ورښوېبښي . د پراخو هلو ځلو او د اوږده سفر ستړیاې د لاسو او پښو په غړبو کې شنډووونکې دردونه او سوی پیدا کړی دی ، ستر. ې یې د سمندر مالګینو او بو عیبجنې کړې او حساس غوږونه یې د توفان په چیغو او کوکو درانه شویدي . ورمېږیې درد کوي ، د ملا تیر یې ځږیکې وهي او ستوماني یې د وجود په ټولو جراتو کې ننوتې ده .

په تورو لړو پوښل شوی آسمان لکه تور جلاد پاس په سر ورته ولاړ دی او د توفان له هر ټکر او هر هیبت سره خپله بریښنده توره ورته ځلوي .

یاغي سمندر د توفان په مستیو کې کله کله د خپلو ګردابونو خولې خلاصې کړيؤ د لامبوزن لاس او پښې سره وچرموړي او د خپلې خیټې ژور تل ته یې ښمیباسي ، خو دی بیا خپلې متې او منګولې د سمندر په لړمانه کې په ډېر زور و خوځوی او د ډوبوونکې ښتمار له ژامو څخه د ژوند د دوام په مقصد لکه د افسانو لال بېرته راووځی او د څپو په لاررو کوونکې ځنګله کې دوباره د لمر چینې ته درسېدو په هیله د رازیږېدونکې زمان د ساحل پر لوري ورښوېبږي او پر مخ ځي او یوه ورځ به خامخا د لمر او رڼا چینې ته ورسېږي. هو ، خامخا به دا د زمانو د اوږدو او سختو لارو مساپر، دغه زما وطن، زما نه تسلیمیدونکې او قهرمان وطن د تاوده لمر غېږې ته ورسېږي.

په وړاندې دتوفان او ځپو د ایاولو په لیکه !

په وړاندې، د لمر د چینې پر لور !

کابل- ۱۳۵۷.۲.۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاريخ دريځ

نارينه ته يې وخندل ، پخپلو منارو سترګوېې د هغه ورېې سترګې ښکار کړى . پښې يې د شهوت جلال او جبر وت ولړزولې او د تاريخ له دريځ نه د ښايسته کوډ ګرې پر لور ور کوز شو . د دريځ کږه شوې دړه د ګړنګونو پر خوا ورشيوه شوه او خپل ځښتن يې وښوياوه . هغه له دردوونکو لويدو وډار شو، هيبت ناکه زيګه يې وايسته او را په شا شو، خپله موازنه يې بېرته سمه کړه. کوډ ګرې ښاپېرې په لوځو اوږو باندې د خورو ځړو ځېې راخوشې کړې او د خطاوتي اتل پر اراده يې نوى يرغل ورووړ. د هغه بڼه وا وښته، دوه ګامه ورنېږدې شو، له خلکو څخه يې مخ وا وښت او غېږيې د ژونکو عطرو په وږمه ډکه شوه. د تاريخ دريځ چې دى دوينو او اورو په واټ ورر سېدلى و ، پې راکوز شو او د مبارزې د ځغلنده آسونو پښو ته راولويده. سپرو د ځغاستې کرښه تعقيب کړه او بل سپوريې د تاريخ پر دريځ ودراوه. غرونه او درو، ونو او سينونو هغه ټول کسان هېر کړل چې خپلو هوسونو د ځغاستې له کرښې نه وايستل او د ننګ د آسونو نه يې وغورځول .

د تاريخ پر دريځ باندې يوائې هغه څوک ځان نيولاى شي چې زړه او ځيګر د حرمان سوځوونکو لمبو ته ونبيسي او د ميړانې د ترخو زهرو ځښلو ته غاړه کېږدى، د زيارايستونکي انسان د تاريخي هوډ لپاره د خپلو غرايزو سرکش ښامار راتم کړي او ورسره د تاريخ د شخړو پر اوچت دريځ باندې ودرېږي.

د تن پرورۍ او عياشۍ لاره او د بشريت لپاره قربانۍ لاره سره جلا دي. د خلکو د قدرت دړه او دريځ د محروميو او نامراديو تخت دى؛

د خلکو د بريو تاج د اغزيو خولظ ده، هيڅکله د قدرت ليوالو او د شهرت ليونيو ته نه په سر کېږي.

د تن پرورۍ او قربانۍ واټونه سره جلا دي. هغه څوک چې زړه د بدمرغيو په سکروټو نه شي ايښولاى او د تباهيو د لمبو بټۍ ته نه شي درېدلاى د هغوى لاره په لمريځو کوڅو او د ميړاني پر نيغو پرښو نه تېرېږي او سفريې د لمر ختو چينې ته نشى رسيدلاين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارویه !

لارویه ! ولې خپه یې او د څه لپاره غمجنې سندرې بولې ؟ ولې د لارې له اغزیو نه شکایت کوې او له کوهیو او کږ نګونو څخه ویرېږې ؟ ولې له ستومانۍ نه فریاد کوې او د لارې له سختۍ نه ګیله لرې ؟

څله هر مساپر ته د پښو تناکې ښیې او له هر لاروي نه مرسته غواړې ؟

څله د رهزنانو جفا نشي زغملای او ولې د مینې په اوږده لاره کې بې صبرې کوې ؟

پر ېږده چې تالندې خورې شي ؛ پر ېږده چې خونړي بارانونه واورېږي ؛ پر ېږده چې سیلاوونه په تیارو غرونو کې ستا مزل مشکل کاندي؛ پر ېږده چې شیطانان د لارې په پیچومز کې تاته دامونه او تلکونه کېږدي؛

دا ټول به د مینې په اوږده او ستومانوونکې مزل کې تاته د سختیو د ګاللو او د هدف د تعقیب زغم در کاندي. دا به تا وازمويي او پر غمونو به د بریدو چم دلرو ښیي.

ته باید په باد او باران کې پر کوهیو او کږ نګونو باندې د تېرېدو او د انسان په غمونو باندې د بریدو ترانه بشپړه کړې ؛

ته باید د زیار ایستونکې انسان د نوی ژوند حماسه هست کاندې ؛

ته باید د ویرې پردې وڅیرې او د هیلو زرین مزی د رېږ ګالونکې انسان د سفر په لاره کې وغځوې ،

ای مقدسه لارویه ، پرمخ ځه ، پرمخ ځه او د زیار ایستونکې انسان د نجات حماسه بشپړه کړه !

کابل ـ ۲۲. ۱۰. ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لامبوزن

ټکنده غرمه وه چې لاروی د کونړ د سین غاړې ته ورسیده . خولې یې لکه لښتې په مخ راماتې وې. لین.یو او ملایې درد و کاوه او سخت ستومانه شوی و . د لوخو پښو تلې یې چې د لارې شګو او تېږو وهلې وې پولۍ شوې وې. شاو خوایې ستر ګې وغړولې، هاته د یوې هوارې ډبرې په سر کښیناست، د شا پیټی یې په ډېره سختۍ له اوږو جلا کړ. خولۍ یې وایسته او د مخ خولې یې پې پا کې کړې. اوږد او سیای یې ویوست او په راغلې اوږدې او نړۍ لارې باندې یې نظر و ځغلاوه. په بریتو کې مسکی شواو د هوارې ډیرې په مخ ستونې متاغ وغځېده. کاته یې هالته بر د واورینو غرونو له شا څخه یوې تورې وریځې لکه چغلګر بنیادم غوږ.وونه راپورته کړی وو، پاس، ډېر پاس د آسمان په نیلي میدان کې د ریو ټپو سانو په یوه دایره کې اتڼ واهه . د سین موزیک او سړې سپلۍ د مساپر ستومانه پلې چاپې کړې او د خوب لیونیو ځپو ته یې وسپاره. چې ستر کې سې سره ورغلې خپله « سپانده» لوریې په خوب کې ولیدله، سپانې په ژړا ژړا کې ورته وویل :

داداګله ! زه ډېره وږې یم . . . له هغې ورځې چې ته تللی یې ماته چا د جوارو وږی نه دی راوړی . . .

لاروی ویښ شو او بې ارادې په ځای کې ودرید، ټول وجودیې رپیده او دوه څاڅکې اوښکې یې د ستر ګو په ځیږمو کې غوټه شوې وې. ځان یې بیدار کړ، جامې یې وایستې او کوچنی ژی یې پو کړ. پیټی یې واخیست؛ د اوبو څنډې ته یې راښکود، په شونډو کې یې ورو څه وویل او ځان یې د سین په اوبو کې لاهو که .

کرار کرار د اوبو پیاوړې روته وژسم شو او اوبو پخپله سبنه باندې تم که. کوچني ژې د درانده پیټی زغم نه درلود، لامبوزن یې ستومانه که، کښته کېږه او پورته کېږه ، دلته دې ځپه پرمخ لګېږه او هلته دې لږ اوبه په خوله ننوزه. په دې جنګ او جګړه کې لامبوزن د سین له هواره لیکې نه ووت او د یاغې ټپو سیمې ته ورګډ شو . د اوبو یو سخت ټکان د ژی او پیټی د لمبوزن له منګولو څخه وشکول ، سخته ویره ورولوېده خو چې هر لورې ته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل او به وي، لاندې او به ، پاس او به، ځمکه او به او آسمان او به. د نظر په هینداره باندې یې یوه ناپایه خړه دنیا راچاپیر شوه. بېوزلې د خپل ستومانه او ترخه ژوند اوږده لاره لکه بریښنا په یوه ګړندۍ تېښتیدونکې شېبه کې تر سترګو تېره کړه او ورپسې یې د اوبو په تل کې یو مستانه اتڼ واچاوه او د بې نښانه اوبو وږیو د کاروان لیکه پسې ورو خوځېده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه مینه

د پسرلي ورځمې لکه زړه سوانده مور د دښتو د شنیلیو په څنو ورو ورو ګوتې تېرولې. یوه سپینه وریځ د نیلي آسمان په سمندر کې د سپوږمۍ تر پلو شو لاندې لکه د بلورو بېړۍ ځنځیري غرونو د پاسه د لویدیځ افق خواته بهیدله. د شرنې په شګلنو او پراخو ډاګو کې د کوچیانو تورې کېږدۍ پلنې شوې وې او د هغوی د بې شوره محیط کراري به کله کله د سپیو غپا ماتوله. په داسې یوه شپه کې هالته لرې د دښتو په ورستۍ څنډه کې د غرونو لمنې ته نږدې د خانانو د برجورې کلا تر مخ مست اتڼ روان و.

د ځیړی د تیرانو د لمبو وړانګې د کلا په برجونو او دیوالونو داسې خوځېدې لکه د مینې سوځوونکې هوسونه چې د نوکاره عاشق په مغزو کې ټسې وهي او پر هر شي ورځغلي. د خنداوو کتهار، د ډولونو شور او د اتڼ جوش د ټولو زړونه تاوده کړي وو.

مغرور زوم او دولتمند خسر بر سر په ورېښمینو بالښتونو تکیه وهلې وه او داسې په خوشالتیا کې ورک وو چې خپلو ښوا که او سپکو خرکاتو ته یې پام نه رااوښت.

ډک چلمان ټکته، پورته ځغلیدل، د چاینکو او پیالو شرنګی خوریده، شمله دار ورېښمین لنګوټې او زرین واسکټونه لاندې، باندې رااوښتل.

دټوپکو ډزواو د آسونو شنهکي دخانانو واده ته ترهرواده زیات ښایست او درنښت ورکړی و. خوښۍ په هرچا وزرخواره کړی وو، بیا په تېره پر زلمیانو چې پرله پسې نځېدل ـ خو هلته پو داسې زړه هم و چې د غمونو وریځې ترې راتاو شوې وې او د خپل ناکام هوس د حسرت په لمبو کې سوځېده. دوو سترګو او ښکې تویولې او د دې او ښکو پټولو لپاره د شپې تیاره او د برجونو سیوري مناسب پرده داران وو. دې غم ځپلې زړه او ویرجنو سترګو د داسې یوه مزدور ناکام عشق تراژیدي غږوله چې دولس کاله یې د خانانو په دروازه کې بې مزده خدمت کړی و. دده توره، دده خدمت، دده ښه ځوانۍ او روغ صورت ګرد سره ددې مینې تر خامې تمې جار شوي وو. ده ګمان کاوه چې د خانانو زړونه به هم دده د زړه په څیر وفادار، مهربان او له عاطفې ډک وي، مګر اوس له دولسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلونو وروسته پوه شويدی چې په خطا تللی و. هيڅکله د خانانو او مزدورانو اخلاق يو بل ته نه دي ورته. هغه سخاوت او ميړانه چې د يوه مزدور په کړو کې په طبيعي توگه شته دي هيڅ خان يې نلري او نه يې لرلی شي. د مزدور او خان تر مينځ هيڅ وړ تړون نشته دی، يوازې د راکړې او ورکړې عمل دی چې دا دوه يې سره يوځای کړي دي. مزدور په دايمي توگه خان ته د خپلو خولو محصول ورکوي او خان تل تر تله د مزدور د عمل د برکاتو غلا کوي ـ همدا دائمی سخاوت او دائمي غلا ده چې دوی سره نږدې کړي دي.

د «پير ک» ټولې هيلې له خاورو سره برابرې شوی وې، لکه ليونی د برجونو سيورو کې ننوو ت او پټيده، مگر د غمونو له تيزو ستر گو څخه يې خلاصون نه وؤ او نکې يې تويولې، خو زړه يې نه تشېده، تنې يې خلاصولې او دمه يې نه جوړېده.

انسان د هر څه نه تبنتيدای شي، مگر د خپلو عواطفو او احساس څخه د تيښتې لوری نلري.

خلکو خپل اتڼ کاوه او ډولونو ته ځر خېدل، هيڅوک د پير ک د گوگل په لمبو نه و خبر، نو ځکه يې دا کوشش ونکړ چې دده له ډوب شوی زړه او ناکامو هيلو سره مرسته وکړي او څه نه څه د يوې شپې لپاره دده د اوښکو سترې شوی کاروان تم کاندي.

د خانانو درنه کلا لکه سمندري بيړۍ د شپې په څپو کې ورو ورو د سهار ساحل ته نږدې کېدله، مگر څوک نه پوهېدل چې دا بيړۍ به د دوی يو دردمن او فداکار مزدور ډوب کړي.

سهار راورسيده او سپوږمۍ د تورو او لغرو غرونو شاته وښوييده، ډولونه غلي شول او اتڼ ودريده. د شپې دوروستۍ شېبې سړې سپلۍ د سپيده چاود زيړی خور کړ، مشر خان کلا ته راستون شو او په پير ک يې نارې کړې، خو هغه ځواب ورنکړ.

مياشتې تېرې شوې او کلونه واوښتل، خو هيڅ څوک پوه نشو چې هغه وفادار مزدور څه شو او چيرې لاړ، يوازې د دښتو ځوځانو او وحشي بوټو د هغه ساندې اوريدلې وې چې يو وخت به يې د راتلونکو پيړيو ځوانان واوږي او پې پوه شي.

کابل ـ ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوره

د زوا کي کلي ته مړ دې دپارک د خوړ په غاړه د کوچيانو يوه کوچني کلي اړولي وو. بې کوره او سر گردانه خلکو په بې ښتنه ځمکو باندې للمی کرل او د پسرلي شپې ورځې يې د باران په هيله دلته تېرولې.

هيڅوک نه پوهېدل چې باران او ځمکه به دې سر گردانو بې وطنه پوونده وته د خپل سخاوت له خزانو څخه څه راباسي که يه؟

کله به چې د هوار لويديځ په پراخه سينه د غروب سور پړونی وغوړېده لمونځ گذارو ښځو به خپل سرونه سرتور کړل او خدای ته به يې د باران سوالونه کول. سخت کال راغلی و، د ميږو پی وچې شوې او غواو به له لوږې رمباړې وهلې. خلکو به ويل چې د قحطی د آخرزمان علامه ده او قيامت رانږدې شويدی. د ژوند نه ټول نامينده شوي وو. هر چا به د آخرت دعا کوله. په کلي باندې ورځ تر ورځې د ويرې او نامیندۍ تياره غوړېدله او له دې تيارې سره هر څه بدليدل. يوازې د کلي د ماشومانو يارانه او هلې ځلې يو راز پاتې وې. بربنړ ماشومان به له لمر ختو تر لمر لويدو پورې د کېږديو خواته په لوبو بوخت وو او چيغې به يې وهلې.

يوه ورځ چې په آسمان کې تورې وريځې راپيدا شوې وې او سوړ باد چليده ماشومان تر يوې کېږدۍ لاندې راغونړ شوي وو، د منړو ځای خبرو او خندا ونيو او مرکه پيې توده شوه. يو ځل سور گل چې لکه د سين کړي ژونغوزي په سير سر تر پايه لوڅ لپړ و، د دلې مينځ ته ورټوب کړ.

-غلي شئ؛ زه يوه پوښتنه کوم!

نر هلک او ښه ملگری و ټولو غوږ ورته ونيو. ده پوښتنه وکړه:

-دا زموږ باچا څه خوري؟

هلکانو شور بگت جوړ کړ؛ يو ويل نغن، بل ويل غوښه، دريم ويل شودې غوړي، چا ويل پوڅه او ځينو ويل شوروا .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور ګل له شور نه وروسته د نفۍ سر وښوراوه او ویې ویل :

دا ټولې خبرې درواغ دي.

ګردو ماشومانو په یوه ,واز وویل :

ـ نو ته ووایه، ته ووایه !

سور ګل چې د غرور احساس ورپیدا شوی و په جدي او قاطع لهجه یې وویل :

ـ بوره !

هلکانو په چوپیا کې یو بل ته سره وکتل او تورپیکۍ سمدستي پزښتنه وکړه :

بوره څه شی دی ؟

سور ګل وویل

بوره سپینه خوږه شګه ده، په خوله کې ویلې کېږي او چې لمر ته ونیسې لکه بکره ډېره ځلېږي.

نه کلن پردل چې غټې تورې سترګې یې په اسکرلي مخ کې لکه سوی عقیق ځلیدلې د کنډېدۍ له برې خونه راټوب کړل، د سور ګل مخ ته ودرید او په لوړ آواز او ګړنیو خبروکې یې ورته وویل :

بوره ډېرا خوږه ده ـ تر ګوړې هم خوږه ده ـ کانه !

سور ګل د تایید او مننی سر وښوراوه.

شپږ کلنه سپانده سور ګل ته ورنږدې شوه او په نیولي آوازیې پوښتنه وکړه :

تا بوره لیدلې ده ؟

هغه وویل :

هو ما لیدلې ده !

ـ دا بوره ونه لري که بوټی ؟

ټوله نارې کړې :

ونه ، ونه !

یوازې سپانده وویل :

بوټی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور گل و خندل :

نه ، نه ! دا ټول دروا غ دي . بوره لکه واوره له آسمانه رااوري.

ټولو دا خبره ومنله، خو په دوی کې د بورې د ليدلو او خوړلو هوس پيدا شو .

سور گل ملگروته وعده ورکړه: که زما مور بل وار نا روغه شوه او ابا کورته بوره راوړه ټول به خبر کړم چې زمونږ کېږدۍ ته راشي او ويې گوري .

ښرنه ١٣٤٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

بزکشي

د خان آباد د دورې د پاسه، هوايي اډې ته نږدې زر گونه ننداچيان راټول شوي وو. له لرې نه مې د يز کشی د آسونو چکی[٦] تر سترگو شوه، خو کله يې چې د کوم زړور چاپ انداز او پياوړې آس د منگولو او منډو بخت سره برابر شول، نو د آسونو چکی به ماته شوه او ليونی سيلاب به ترې راووت چې نه يې لوړه کته او نه يې ځوره، نه يې کنده او نه يې پانې، په هره شي ورته او په هره خوايې دانگل.

بزکشي لوبه نه ده، له مرگ سره تمرين کول دي او له هغه نه د ژوند د چم زده کوونه ده، يوائځې زړور او مصمم زلميان دالوبه کولی شي. کرار کرار ور دمخه کېدم، د للمو په کروندہ گره کې په يوه آس برابر شوم چې د يوه دنگـ او زلمی ازبک سرته ولاړ دی، هغه د خپل آس سيوري ته په شنه لنده ځمکه باندې اوږد غځېدلی و، داسې اوږد لکه دمه چې ځنې ختلی وی. د اوږدو موزو په پوندويې د ختې ټاپې ناست وو. د پومبې ازبکي شلوار او پې د پاسه يې پرېږه د مالوچو گوپيچه[٧] اغوستې او يو سور دستمال يې په ملا کلک ترلی و.

په شوندويې تو خروکی ناست وو، مخ او غبرونه يې دوه، درې ځايه سگه شوي او وينې شوي وو. پهسرباندې يې يوه سره گيتاړه تړلی ا. ستونی ستاغ پروت و. آس يې ډېر ستومانه ښکارېده، غاړه يې ښکته خواته ځوړنده کړې او لنگرېي د شا په کېڼه پښه باندې اچولی و. په اوربوز باندې يې د پسرلنيو مياشو او مچانو ورانه کېدهوم.ر خوار کي له ستړيا نه لکی نشو خوځولای. داسې بېحرکته په يوه ټاکلې زاويه زلاړوچې لکه دی نه وي او مجسمه يې وي. ډېر ځله د داسې ظاهري او سړو چوپياو شاته لوی غمونه او ترخه واقعيتونه پراته وي.

زه له همداسې يوه سپاره سره مخامخ شوی وم، زه دې پوښتنې ايران کړی وم دې

---

٦ ـ چکی ـ انبوه

٧ ـ گوپيچه ـ پرېږه لنډه چپن

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ځوان ځنګه زړه له لوبې پرې کړی او دلته لری بې له دې چې لوبې میدان ته ور و ګوري لکه مړی وچ کلک پروت دی. بز کش او دومره سوړ؟ ! په دې کې ورورسېدم. زما د پښو په آواز را په ډډه شو. سري خوبولې ستر ګېبن راواړولې. آس غوږونه څک کړل او غاړه یې جګه و نیوله. چاپ انداز ستړي مشي را کړل او په مسکایې راته وویل :

وطنداره نسوار لري ؟

ـ هو شته دي .

بلاغوند مې له جیبه راویوست او سر مې پرانیسا، ده لاس راوغځاوه او په زخمي ګوتویې زما نظر وزغلېده :

اوه ! دا ګوتې دې ولې زخمي شوېدي ؟

دی ورو غوندې مسکی شو، نسوارېي واچول او بیایې سور دستمال د سر نه خلاص که او ویې ویل :

دغه سر مې ویني ؛ درې ځایه مات شویدي ؛ دا بز کسي نه ده؛ آدم کسي ده. پخوا به د بز کشۍ میدان د مردانو و، خو اوس د نامردانو دی.

ـ اوس ځنګه دا میدان د نامردانو دی ؟

دی را په ډډه شو، کیناست او د یوه ساړه او سیلي نه وروسته یې وویل :

دا بز کشي د یوه غټ ارباب د واده لپاره جوړه شویدي او ستر انعامونه لري . ډېرو سېمو بز کشان دلته راغونډ شویدي . زه په رستاق کې په دې بز کشظ خبر شوم . شوقي سړی وم او ډېرې میدانونه مې وهلې وو ، نو سمدستي دا آس په تپوس پسې ووتم او دغه آس مې له یوه بای نه تر ډېرو زیارو وروسته په اوو زرو افغانیو باړه که، په اوو زرو افغانیو یوازې د همدې لوبې لپاره . خرڅ او سامنه یې هم په ما ده. که سټ او یا ژوبل شي نو تاوان به یې هم زه ګالم، داسې تاوان چې که راباندې واوښت زما نور او د قلبې دوه غوایي پکې تللي بوله. خو که چېرې په دې لوبه کې بری لاس ته راغلی وای ن یی به د باړی پیسې راپرې ایښې وای او دې وتلي آس به د یومن سرو زرو بیه پیدا کړې وه .

بز کش یوه لنډه دمه و نیوله او بیایې وویل :

ما دخپلو بچیانو د خوراک وړه او جوار خرڅ کړي او ددې آس په باړه کې مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور کړېدې . .

ده نورې خبرې هم کولې، خو ما وارترې واخيست او ومې پوښتنه :

نو ولې له قورې[۸] نه راووتې ؟

قوره ! داخو قوره نده، کوره ده کنه، پخوا به آسونو د منډو دربې د زړورو او مېړنيو زلميانو د شجاعت او مهارت آوازې خيرولې، خو آسونو د منډو ليکې د بايانو او اربابانو د سهوت لارې سپخوې . دې ستمنو سيطانانو او دې په پيسو خرڅ شويو چاپ اندازانو دا پاکه لوبه خيرنه کړېده. بايانو دول چاپ اندازان مزدوران کړي او گرو نړېدي. پيسو نامتو چاپ اندازان او پياوړي کسان گرد يره د خيټورو بايانو د غرور د تسکين لپاره يره يو ځای کړېدي. په داسې قورو کې هغه څوک ورغومی ايستلای شي، چې د اربابانو د نظرباو او گرو شوی چاپ انداز ورسپه ملگری دي. په داسې حال کې زما غوندې د څانگړو او غريبو سپرو بخت او قوت دوړه څه نه شي کولی، بيا په تېره چې د بای له آس او چاپ انداز سره د ملا چارې او تاويزونه او د خان ملا دمونه هم يو ځای شي.

زه له سهاره تر غرمې پورې په خوره کې وم، څلور ځله مې ورغومې واخيست او يو ځل مې په چلبر[۹] پورې هم وتاړه، خو د شلاقو بارانونه به راباندې اورېدا او تر څو به زين ته سمبډم د بايانو آسونه او پيرودل شوي چاپ اندازان به مې په اوږو راوختل . دولو د خپلو بايانو له ډلو سره مرسته کوله او زه يوازې وم .

په کلي کې دولې کروندې او بازارونو کې درست دکانونه د بايانو وو. دا يوه بزکشي پاتې وه، اوس دا هم د بايانو شوه.

دا احمق چاپ اندازان مې څو ځله يوه کړل چې دا ترتيب ستاسې په گټه نه دی، رائځۍ چې سره يو شو او د لوبې مخه وگرزوو، خو نه مې مني. بايانو داسې کوډې پې کړېدي چې ته به وايې ايمان يې ورسره گرو دی.

ازبک زلمی وخندل او حپلې خبرې يې داسې اوږدې کړې :

---

۸ ـ قوره = د بزکشۍ ميدان

۹ ـ چلبر = وړبن واښی چې په زين پورې تړلی وی او يو څه ورپورې تړل کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا به چېرې داسې احمقان ليدلي وي چې د يوه و چ شاباسي په خاطر د نورو لپاره د خپل سر په بيه شهرت او افتخار وګټي !

زموږ د خوشالتيا لاره ټولې دروازې بندې شويدي، زه به بيا ورغومې ته هيڅکله لاس ورنه وړم ، تر څو دا غوليدلي چاپ اندازان له دې غلامی نه راخلاص نشي.

له هماغه وخته تر اوسه پورې ډېر کلونه تېر شويدي، خو لوبه د بايانو په لاس کې ده او د دوی د ګټو لپاره کار کوي .

دهانه غوری ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاحشه

د نور خاوند د اوږده دهليز په پای کې کوچنۍ دروازه پرانيستله او ماته يې په لاس د ننوتو اشاره وکړه. يکلې کوچنۍ کوټې چې سرې نرۍ پردې يې په روښانه کړکيو راپروتې وې ماته خپله غېږ پرانيستله. برسر د خونې په الماری کې څو کوچنۍ مجسمې، بلوري لوښي، يوه زنګ لرونکې ګړۍ او ځوداني پلاستيکي نانکې ايښې وې. د الماری د پاسه په غوړين رنګ بوه رسم شوی تابلو راځوړند وه.

زه سيخ بر سر تېر شوم او په تابلو کې د ويده شوی ماشوم په ننداره بوخت شوم، ببر يری هلک شليدلی پتلون يې په پښو کې و، د ښوديوې دلۍ د پاسه خوب وړی و. سرته يې نبږدې يوه غواکه پرته وه او په لوڅو پښو باندې يې د غټو مريو په څېر زخې له ورايه ښکارېدلې. ماته د يلهايانو په کور کې دا تصوير داسې ښکارېده لکه د هندو له کوره چې قرآن راووزي. ښايي دوی د خپلو عياسيو د زغملو لپاره مجبوريت لري کله کله د تنوع په غرض د ژوند ځپلو د ترخو خاطاتو ځيني تصويرونه راځوړند کاندي او هغوته د غرور په نظر وګوري او ځينې وخت لا د ځان ښوونې په توګه د خپلو ميلمنو د مخه د هنردوستۍ او هنر پيژندنې لافې ووهي، دا ځکه چې ځان هنګمند شودل پخپله د دې مغرور احيواناتو يو لفظي فيشن دی. لکه څنګه چې دوی د مګچو او ترشۍ په استعمالولو خپله اشتها او ګيډه خوشلوي همداراز ځينې وختونه دوی د وږو او بربندو خلمو په تصويرونو، قصو او له هغوی سره په لفظي همدردۍ غواړي د خپلو اوړدو عياشيو زغم پيدا کاندي او خپل ګناه کار وجدان ته په دې توګه د للو سندرې وبولي.

دوی فکر کوي چې همدا تندي او ترشي به دوی له هغو بدهضميو څخه خلاص کاندي، کومې چې د دوی د چړچو يوه طبيعي نتيجه ده.

ما لا د رنګينې تابلو په باب د فکر اوږده پړاوونه وهل چې د کوټې په ښکته سر کې د ښيښو آواز زما پام واړاوه. د سالون په ښکته سر کې د ګردې ميز شاته يوه ښايسته ښځه ناسته وه. زما راتګ ددې په وزه کې لکه چې هيڅ اغيزه نه وه کړې. ما سلام وروا چاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر هغې اعتنا ونکړه او یوازې د سر په ډېره سپکه اشاره یې د سلام ځواب راکړ. دوه درې گامه ورنیږدې شوم او مخامخ ورته کښېنستم، د ستر گو په کړیو کې یې د درندې بېخوبۍ آثار ښکارېدل، د سپین کمیس په گریوان یې تور او اوږده ویښتان خواره واره پراته وو، په څېره کې یې د ژورو غمونو کرښې ځغلیدلې وې او د مخ ه کاسه کې یې لکه گلاب چې د اور لمبو ته نیږدې شي د مثیبت او رنځ سره ټاپې پیدا شوی وو. په ذهن کې مې د پوښناو توفان سر رااوچت کړ، پخپل کاذب غرور باندې مې پښه کېښوده او ومې پوښتله:

خور کۍ ته څوک یې؟

ـ زه... زه؟

یو خوږ مسکی یې په شونډو وځغلیده، لاس یې گیلاس ته سووړ او د اور پیمانه یې په سر واړوله ـ زه ستاسو د چړچو یوه نانز که یم. زه یوه بدنامه، دربدره او بیکسه ښځه یم.

په ستر گو کې یې او ښکې ډنډ شوې، ورویې په غومبورو رابهېدې او له مخ سره یې د تورو ځڼو په تارونو کې ورکې شوې. د چوکۍ نه را کږه شوه او خپل گیلاس یې ډک کړ. له یوې لنډې چوپیاو نه وروسته لکه لیونۍ پخپله چوکۍ کې راتاو شوه او په ژړن آوازیې را ته وویل:

زه فاحسه یم، زه شرف او ناموس نلرم او د پیسو لپاره هر چېړې ځم او هر څه کوم.

ـ خدایه څومره ستړې او بې خوبه یم.

نورې خبرې ونکړې، سمونی یې وپړسېده او د او ښکو سیلاب یې په مخ اروان شو. داوار پیمانه یې په سر واړوله او د غمځپلو او ښکو څاڅکې یې په گیلاس کې وڅڅېدل، گواکې د مصیبت او غم څاڅکې د مستۍ از بېخودۍ په زهرو ورگډ شول او د یوه محکوم انسان د لیونتوب او رسوایۍ تصویریې بشپړ که.

یوه شېبه وروسته یې بیا شوډې وړېږدې او په ناست آواچیې ززیل:

بې خودۍ او نیشې له واکه ایستلې یم. ماته اوس کوم داسې ستر او ناموس نه دی پاتې چې زه د هغه د خوندي کولو خیال وساتم. کومه ښځه چې یو ځل د هغو خرو پادې ته ورننوته چې طلایې او سارونه او ځنځیرونه ورلویدلي دي، بیا به نو څه د خپل ننگ او شرف خیال ساتي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

... هغه څه چې ما يې خيال ساتلی و ای اوس زما له لاسه وتلی شی . زه شرف نلرم، فاحشه يم، يوه بدنامه ښځه يم او تورې کتهوې ته ورته يم چې د هر چا سپينه لمن راسره و نهلي خيری اخلي او توگېږي .

اوه ؛ څومره بې خوبه يم ! څلور شپې کېږي چې ما خوب نه دی کړی او لگيا يم کرئ شپه د وطن د زامنو د خوشالولو لپاره له مابنامه تر سباوون پورې ناڅم، سندرې بولم او ترخې اوبه ويشم ...

نرئ گوتې يې په تورو او اوږدو ځنهو کې ننه ايستی او بيايې په خپل مخ باندې غوټه شوې او ښکې را پاکې کړې. له يوې کگسئ نه راپاڅېده او په بلې کرسئ کې ولويده. په ښکلو ستر گوکې يې د غمونو کرښې و ځغلېدې او په ژړه غونې آوازيې له مانه پوښتنه وکړه: ته اولاد لري ؟

ـهو !

خپل اولادونه درباندې گران دي ؟

ـدا خو طبيعي خبره ده او زه د ځان وظيفه بولم چې له هغوی سره مينه وکړم .

د اوښکو سيلاب يې په مخ را مات شو ، په زوره زوره يې وژړل او په سلگو کې يې دا خبرې له خولې راووتې :

اوه خدايه ! زما بدمرغې او بې وزلې يوسف به څومره راپسې ژړلي وي ...

خدايه ! که ناروغ شويوی ... زه به څه خاورې په سر بادوم . ما هغه په خوب کې پری يښې و ... دا څو ورځې کېږي چې بسا نه يم پې خبره.

وروسته له اوږدې ژړايې ما ته مخ راواړاوه :

مگر ته د اولاد په مينه نه پوخبږي ، ته پلاريې ، مور نه يې ؛ تا هيڅکله خپل ماشوم ته تی نه دی ور کړی او هغه هيڅکله ستا په سينه نه دی ويده شوی ،تا دهغه د خولو بوی نه دی احساس کړی ؛ ستا اوښکې د هغه له اوښکو سره نه دي گډ شوي او تا پخپله ځنگل باندې د هغه د خوب زړهوړوونکې خرکی نه دی اوريدلی ؛ يوازې ميندې دا اوري او ددې سوځوونکې لذت احساس کولای شي. يوازې ميندې د خپلو ماشومانو په غومبرو باندې د رڼهو اوښکو د ضطراتو په مرغلروکې خپله آخرينظ او پورتنئ مينه ليدلای شي. کله چې يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم مرور شي، مخ ديوال ته واړوي او همالته په ناستو ويده شي، ته څه پوهېږې چې دا خال ميندو په زړه کې څه غلي شوي توفانونه راويښوي ! ته مور اه يې او دې دنيا ته لار نه لري .

اوخ ؛ خدايه ؛ زما يوسف به څومره راپسې ژړلي وي . که ناجوره شوي وي زه به څه کوم ؟

کله چې راويښ شوی او زه ترې ورکه يم د همسايه ښځې به تسل کړی وي ؟

خدايه ؛ دا ته څنگه دومره بدبختۍ گوري او زغمي يې ، دا زه دې د څه لپاره هستولم ؟ تا ته زما په ځورولو کې څه گټه ده ؟ مرگ دې راباندې وتاړه ؛ ښکلي دې کړم ، د خرو او ليوانو د خوشالولو چه دې راوښود او بيا دې د خپلو وحشي نازولو ته وسپارلم چې ستا د راکړي حمال انتقام راڅخه واخلي ؛

اوه ؛ احمقه احمده ! اوس خو خپل سر راپورته کړه او وگوره چې ستا وطني ورونه ستاله بې بې سره څه کوي !

څومره سخت ژوند مې درسره تېر که ، په خطا لار کې مړ شوي !

ستا د وطن پرستۍ په مکافاتو کې ستا معشوقه ستا د وطني ليوانو خرابات ته راوتلې ده او ستا ماشوم يوسف د همسايگانو رحم او شفقت ته پاتې دی .

ستا بې بې راوتلې ده او ستا د وطن او غيرتي خلکو د ناموس او شرافت امتحان اخلي !

تا هر پړانگ او ليوه ته د وطن د زوی په سترگه وکتل او تر پايه په دې پوه نه شوې چې لړم هر چېرې لړم دی .

تا د وطن گلونه او اغزي سره بېل نکړل او د وطن د ورځ او ليوه په توپير ونه يوهېدې، اوس به هيڅکله ستا د هغو غلطيو پېټی ونشي ، کوم چې مورېې برباد کړي او تباه کړي يو ؛

مگر هغه کونډې چې د ويتنام د آزادۍ په جگړو کې يې خپل ملگري له لاسه ورکړي دي، همداسې رسوا شوي او بربنډې شويدي ؟

مگر هغه ماشومان چې په کوبا کې له پلرونو پاتې شويدي لکه همدا زما يوسف د فاحشو په ناوليو لمنو کې لويېږي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ، نه ، هيڅکله ؛ هيڅکله د زيارايستونکو د ټولنې کوندې او يتيمان د خانانو او سوداګرو د ټولنې د کوګډاو يتيمانو په څير يوازې او بې کسه نه دي .

بغلان ـ ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جومات مېږی

د ۱۳۳۵ کال د ژمي يوه سړه ورځ وه ، واورې ورېدلې او سخت باد روان و ، د باد په څپو کې د واورو څپېر کې له درڅې [۱۰] څخه دننه کوټې تـه ورېدل او زموږ د تناره چارچاپېر غولی يې لنداوه .

موږ په يوه شنه خاورينه کاسه کې توت او د غنمو نينې ګډ کـړي وو او ګرد سره پرې بوخت وو . زما کشرۍ خور مروره شوې وه او د کوټې دوره خواته ناسته وه ، موږ ته يې شا کړې وه ، خو کله کله به يې مخ راواړاوه او را به ويې کتل ، خو چې موږ به ورته کتل ، نو دې به مخ بېرته واړاوه او ځان به يې مرور ونښود . معلومېده چې زموږ د ست انتظار لري او يوائې يوې کوچنۍ بلنې ته ګوري خو چې موږ به بلنه ورکړه دې به ځان ورټول کړ او سر به يې له ديوال سګه ونښلاوه .

مېږې مې د پخوانيو کوچيانو د برکتونو او ښو زمانو قصې کولې . کله به د ګړندي باد د څپو دروازه په ډېر زور وازه کړه او د واورو ځپه به يې په کوټه را ننه ايستله او زموږ د کوچنۍ او تورې کوټې چت به يې داسې ورېږداوه چې زموږ به ګومان کاوه اوس به کوټه راباندې راولوېږي .

لږې او وريځې په ځمکه پلنې شوې وې او وخت نه معلومېده. څو ځلې مې مېږي راته وويل چې مازيګر دی ، جومات ته لاړ شه، مګر ما ورته ويل لا وخت شته دی ـ او ځنډ مې کاوه .

موږ لا د مهرباني مېږې قصو نه غوږ ايښی و چې پلار مې له باندې نه راناري کړې :
هلکه د لمانځه وخت دی .

له ځايه پاڅېدم او چټک مې خپل چکمن واغوست او راووتم . پلار مې د سرای له

---

۱۰ ـ درڅه : دريڅه روښاني انداز ، د کوټې په چت کې وړو کې ګرد سوری چې د رڼا د ننوتلو او لوګی د وتلو لپاره وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې سره راته ولاړ و . پوستین یې ټینګ پرځان راتاو کړی و او په شنه اوږده لکړه یې تکیه وهلې وه . چې زه یې ولیدم ، نو وخوځېد او د سرای له دروازې څخه ووت . زه ورپسې شوم از زمړ تور سپی هم له کدانې را ودانګل او په نري منډه کې په ما پسې راوخوزید . لار مې د زیات عمر له کبله زوړ شوی و . او کلوشې یې هم زړې وې او تلې یې زیات ښوی شوي وو . خوځابه غریبکوټی وښویید او په ځمکه واوید ، خو ثواب او د خدای په لاره کې ده ته ددې تکلیف زغمل سخت کار نه و ، بلکې ده به خوند ترې اخیست او له هرې حادثې سره به یې وویل : «خدایه ته راضی شې ! »

خو زما او دده پع جهان بینۍ کې یو څه فرق و ؛ ما ته با دده له هر لوېدو سره دده د اوږده عمر منډې او ستړې را په یاد شوې او دا مې سنجولای سو چې ده د ځوانۍ په شپو کې څومره سخت وظایف اجراء کړي او څنګه د خپلې معصومې عقېدې په سیوریکې دده د عمر طلایي ورځې د نورو تر هوسونو او جاه طلبیو قربان شوي دیاو دته له خپلو هڅو او قربانیو نه یوازې همدا یوه کلمه « شکر » او اوږد احتیاج وریاتې شوی دی . سخته غصه راغله او د تور انتقام لوګي مې ماغزه وخوځول ، زړه مې په ټوپو شو او ګامونه مې بې وانه ارت او چت شول ـ ګوره چې څه راوشول او پښه مې لاړه ، په ځمکه ولګېدم او کینه ځنګل مې ژوبله شوه ، د شا له خوا مې د نجونو یوه ټولې چې په اوبو پسې ته راباندې وخندل ـ سخت خړ شوم . په بېړه پاڅېدم ، خو بیا ولوېدم او دا وار له منډه ووتم او ځان مې په ځغاستو د جومات بیالې ته ورساوه . زه چې له اودسه خلاصېدم ، ملا صاحب د مازیلګر آزان وکړ او په ما یې هم غږ وکړ چې راوچت شه جمه تېرېږي . بېړه مې وکړه او ځان مې جمې ته ورساوه ، په ملاصاحب پسې مې نیت وتاړه ـ موږ لا دوه رکاته نه وو خلاص کړي چې د جومات په دروازه کې خرپې شو او ورپسې د جمعه خان اکا غږ پورته شو :

سور ګله ! ته تر سر شه ، علم ګل دې داسې راوګرځي . هلئ هلئ برکت پوسئ بر سر ته یې تېر کړئ .

له دې خبرو سره جوخت د ځګیروي آواز پورته شو . د ټولو لمونځ ګذارانو حضور خراب شوی و ، ځینو بزګرانو دلمانځه په وروستي صف کې اوږې راکږی کړې او د سترګو له کونجونو نه یې کسې خواته وکتل . زه هم ګناه کار شوم او دا کار مې وکړ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو څه مې و نشو لیدای او یوازې دومره پوه شوم چې هلکانو یو شی نیولی او د جومات برې خواته یې راکاږي. گوره دا به څه وی ؟ بیا څه پېښه شوې ده ؟ ښایي د جلب یا د بېگار سپایان به راغلي وي او ملک کاکا به ټغرونه او توشکې ورته راوړې وي ، نو دا ځیگروي ولې ؟ ښایې علاقه دار راغلی وي !

پاتې لمونځ په همداسې وسوسو کې په ما باندې ډېر اوږد شو، خو آخر پای ته ورسېد. په دعا باندې چندانې خلک پوه نه شول او چې دعا خلاصه شوه، ن ټول کلیوال راپورته شول او ت☐ رنځور مساپر راچاپیر شول.

پیرواکا وویل: داغریبگوټې تېره شپه د لوېې لارې سره د کلي سموار ته رسېدلی و او هماغلته پاتې و. خوارکې سخت رنځور دی ، د سماوار خاوندزه یې خبر کړم او ما هلکان له ځان سره بوتلل او دلته مې راووړ.

بزگرانو په ډېر غور د پیرو لالا خبروته غوږ ابښی و او په ځیر ځیریې رنځور پردیس ته کتل.

هر چا به د پردیس په باره کې یو څه ویل او خپله تبصره به یې کوله ـ یوازې زما پلار چوپ و ، خو په ستر گوکې یې دوه رڼې اوښکې ځلېدلې .

انځر وویل : خوار سپین ږیری دی ، ښایي کوم زوی به یې چیرې نوکر وي او دی به د هغه پوښتنې ته ځي .

رنگین چې د کلي یو نومولی زلمی و ویې ویل :

ماته ښکاري کې دا سرږ د غریبۍ لپاره خان آباد ته روان دی او یوازې ژمی هلته تېروي.

یوه سپین ږیرې سړی وویل : نه داسې نه دهؤ له کالیو یې داسې ښکاري چې خرکار دی او د کتغن په خرو پسې راغلی او دابه یې هم انگیرلې وي چې له دې خوا به مالگه یې بار کړي. هرچا هر څه ویل ، خو ده پخپله هیڅ نه ویل ـ له واکه تللی و او په ځان نه پوهېده ـ شونډویې تور خرو کې نیولي وو او ستر.ې یې پټې وې، پرله پسې خریده او کله به یې په ځگیروي کې څو بې مفهومه کلمې له خولې راووتې، خو معنایې چا ته نه ورتله او مزږ نه پې پوهیدو، د غاړې رگونه یې جگ جگ الوتل او له بدنه یې دبې تاو جگیده او له خیرنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کالیو ځخه یې سوړ ورږم پورته کېده .

یوه زړه او پیوندې خورجینه یې سرته پرته وه، یو شکېدلی کوځویې په ځان و او په یوه تور وړین پړي یې کاک په ملا باندې تړلی و ـ سترګې سې د سر په کاسه کې ښکته تللې وې او د سر خولۍ یې د خیرو له کبله شورۍ شوې وه او د خمتایو زوړ لنکوټې یې پر سینه باندې ول ول راپروت و.

خدایدوست اکا د جومات ملا ته مخ راواړاوه ویې ویل :

د پردیس حال ښه نه دی، ښایې پور پرې کړي، باید دده کالي او پیسې خوندي شي .

ملا او د کلي سپین ږیرو ته د خدایدوست اکا خبره پخه ښکاره شوه، د پردیس خورجینه یې وپلټله، بیا یې د هغه له ملا نه تور وړین پړی خلاص کړ، چکمن یې ځینې ویوست، د زړې بر کې د واسکټ استرېې په غور و کوت، بیا یې د پردیس د کمیس تنې پرانېستې، کاته یې چې یوه کڅوړه یې د تاویز په شان تر کمیس د لاندې په غاړه کې پرته ده. هغه یې ترې خلاصه او د ده کالیو سره کېښوده . د کڅوړې په مینځ کې یو د لسو روپیو کاغذ او یو څه تورې پیسې چې ګرد سره دوه نیمې روپۍ کېدې پرتې وې. د خورجین په یوه پله کې یې د وچې ډوډۍ څو ټوټې، یو څه وچ توت او په یوه غوټه کې لږ شین چای، یو د نسوارو کدو، یو څه زړې ټوټې،لږ خام تار او یوه ستن پیدا شول.

په بله پله کې د ماشومانو یو وشسکټ او د خوږو یوه غوټه پرته وه او همدا وه د پردیس ټوله هستي .

د جومات ملا مخ خلکو ته راواړاوه او ویې ویل :

تاسې شاهدان اوسئ چې دا سپین ږیری نور څه نلري او همدا شیان دده ټوله هستي ده .

بزګرانو د ملا خبره تائید کړه او دا شهادت یې ومانه.

د خدای په کور کې د یوه بدمرغي بنده په باره کې مرکه روانه وه خانګل وویل :

که چېرې مړ شي څه به کوو ؟

دخانګل پوښتنې ته هیچا ځواب ورنکړ، بیا د پخپله وویل :

که چېرې د شپې مړ شو، څو تکړه هلکان دې مړی واخلي او د کوز کاق په جومات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دې واچوي او بايد دا راز پټ وساتل شي او د کلي خبره د باندې ونه وزي. ځکه که مړی خبښ کړو او حکومت خبر شي يا د مړی خپل خپلوان راشي او دعووی وکړي، خدای زده چې څه چارې به راو شي .

بل لمونځ گذار وويل :

هو ! دا کوټوالان موږ پېژنو، له دې خور جينې به خامخا د سرو زرو صندوقچه او له دې دولس نيم روپيو نه به ډېر څه جوړ کاگدي، قتل او پور خو يې لا په ځای پر ېږده ! .

خدايدوست اکا دلته بيا سر راپورته کړ، غاړې يې تازه کړې او ويې ويل :

ماته د خدای قهر د حاکم تر قهره سخت ښکاريږي ـ که دا پرديس او هردم شهيد بنيآدم له دې ځايه لژې کړو او بل چېرې يې واچوو خدای به راته په قهر شي ؛ تر ټولو غوره لاره داده چې ملک خبر کړو او دا سړی چې لاتراوسه ژوندی دی وروښيو او مال يې د هغه تر نظر تېر کړو .

خانگل د خداي دوست خبره پريکړه او په تمسخر يې وويل :

خير نو د ملک غوا به انگه شي .

دا خبره سپين ږيرو نه د ځوانانو خولې ته ولويده او سره پې تاوده شول. خدازده څه پېښنه شوه چې د خانگل او خدای دوست اکا زامن سره ولاړ شول او په جنگـ او جگړه يې لاس پورې کړ، د خدای په کور کې د فتنې اور ولگېده او هلته به چې مقدس آيات لوستل کېدل ناوړو او شرمناک الفاظ د لمونځ گذارانو له خولې راووتل، په پانو ښځو باندې تومتونه وويل شول او په معصومو زلميانو گناوې وتړل شوې.

زه له جوماته لا مانښام خورته راغلی وم، يوه شپېه مې د کور له بامونونه واوره وتوږله او بيا راغلم، له خويندو سره د ماخوستن په ډوډۍ کيناستم. ادې مې د لاادي شوروا پخه کړی وه ـ ډېرا يې مزې زه او دا ځکه چې سره جواری ډېر بې خونده او بد مزه وي. موږ لا ديترخانه نه وو پورته شوې چې پلار مې د ماخستن له لمانځه راغی. ټول يې مخې ته ودريدو. دې بر سر تېر شو او څنگه چې کيناست ماته وويل: هغه رنځور پرديس په جومات کې يوازې پاتې شو، هلکان د ماخستنی لپاره کورونو ته لاړل. ته ژر خپله ډوډۍ وخوره او ورشه چې هغه غريبگوټی چېيرې بې کلمې او توبې مړ نه شي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ مې خلاصه کړه او سمدستي له کوګه ګاووتم. واوره تر زنګانه او ښتې وه. وریځې په آسمان کې خورې شوې وې او ځای ځای یو نیم ستوری لکه د یتیم او ښکې د آسمان د مخ په شنو چاودو کې ځلیده. ګړندی باد روان و او د کوځې شاوخوا د ونو په لښتو کې یې د غم سازونه غږول.

د کلي سپي غلي وو او د لارې په اوږدو کې هیڅ حرکت او ژوند نه محسوسېده. جومات ښاته نژدې شوی وم چې سخته ویره پیدا شوه. ګامونه مې او چت کړل او منډه مې پسې واخیسته. ناڅاپې مې پام شو، د منډو په مینځ کې مخامخ لیوه راته ولاړ دی، ژبون مې ووهل شو او لرزه مې په صورت راغله، غوښته مې چیغه وکړم، خو د جومات خادم پیر ک راباندې ناري کړي:

څوک یې ولې ودریدې؟

ما وویل: زه یم، خدای دې خوار که! نژدې دی زړه راکې چوولی و. ده وخندل، رانژدې شو او په غیر عادې توګه یې خپل ځیږه او پریږ لاسونه د پوښتنې لپاره راوغځول او ستړې مشې راسره وکړل، د سترګو سپین یې د تور مخ په کاسه کې ولړېښېدل او بیایې په سهم جن آواز راته وویل:

راغلم، ګومان مې کاوه چې هغه رنځور به په جومات کې یوازې وي. ما وویل:

هو خیر یوسي! ته خو یو زړه سواندی او ښه سړی یې، مګر په زړه کې پوهیدم چې پیر ک د مساپر د پاره نه دی راغی، بلکې د خورجین او کوڅو له پاره راغلی دی او دا ځکه چې ده څو، څو واره له جومات نه د مساپره پټې او ځنې داسې نور معمولي کالي غلا کړي دي. نورې خبرې مې سره ونکړې او دواړه د جومات دروازې ته رانژدې شوو، ورمې خلاص کړ او ننوتم، د جومات فضا د تیلي ډیوې لوګي ډکه کړې وه او بد بوی پکې خور شوی و. مساپر د شولو د وښو دپاسه پروت و او هماغسې خربده، د سترګو توریې تښتیدلی وو، د ډیوې زیږه رڼایې په مخ باندې رپیدله او د خولو کوچنۍ دانې یې په مخ باندې ځلېدلې.

د مساپر د ژوند تاریخ د خیال په ورڅخو کینولم او ورو ورویې د خوب ځپوته و سپارلم ـ تللی وم او داسې تللی وم چې بیا د کلي د څړه ځوانانو په راتګ او پریوتو هم نه وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر شوی .

يو پار شپه به پاتې وه چې له خوبه راويښ شوم، ډېوه ډېره تته لګېده ځمه ګان شاوخوا په درانه خوب ويده وو، د پرديس خوله وازه پاتې شوې وه، د ستر ګو توريې تښتيدلی او د سينې خر کی يې غلي شوي و . د باد آواز نه اوريدل کېده او طبعيت د درانده سکوت برستن په سر راښکودې وه، په جومات کې هر څه پخپل ځای وو، يوازې د مړه مساپر کوځو چاوړی و .

هغه شپه تېره شوه او په شپې پسې مياشتې او کلونه تېر شول، ډېر خلک په دې لار راغلل او لاړل، مګر هيچا د هغه مساپر پوښتنه بيا ونکړه او هسځوک پوه نه شول چې دی ځوک و او چيرې ته ؟

۱۳۴۳ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کارخانې جشن

د ښار په خلنو کې د خارخانې د پرانيستلو د جشن خبرې خورې وې .

هر چا به هر څه ويل او د جشن په باره کې به يې خپل اوريدلې نوروته اورول. ماشومانو به په ښونځيو کې، کارگرانو په فابريکو کې او ښځو به په کورونو کې د جشن په باره کې مرکې کولې .

علي مراد حمال بيا تر ټولو د جشن په مرکو مين و، ځنگه به چې د جشن نوم واخيستل شو دده کوچنۍ سترگې به د پلن مخ په کاسه کې راڅرخيدې، د پيتې پورې به يې سپوږمې ورپيدې، پخپله کوسه ږيره به يې لاس راښکود او په مغرورانه انداز به يې وويل : « داجشن زمګږ دی او دا کارخانه ما درولې ده .»

ددې وينا سره سم به علي مراد د خپلو لاسونو ورغومې چې د اوږ د تلې په شان د کار له زوره کلک شوي او ښوی شوي وو انډيوالانو ته وښودل او دا حرکت به يې په يوه فاتحانه خندا پای ته ورساوه .

کله کله به يې لا خپلې زړې ځولې ته چې لکه د غنې جاله په تارونو کې رابنده وه اشاره وکړه او وبه يې ويل :

« ما همدا چکمن د همدې ارخانې په جزړولو کې زوړ کړيدی »

ځينې وخت به يې د خبرو په ترڅ کې ستونې وپړسېدې او د کوچنيو سترگو په تورو مريو کې بې يې د اوښکو کړۍ را پيدا شوې . داوخت به علي مراد ته د خپل زلمي زوی قنبر مرگ ورپه ياد وی و . قنبر په همدې کارخانه کې تر واګون لاندې شو. علي مراد لا د اوښتي واگون تر درانه بار لاندې د قنبر زگيروي اورېدل او هغه ويني يې لا ليدلې چې د قنبر له خولې نه دده د خمتا په خړ واسکټ را بهېدلې .

ـ اوه ! څومره ښه زوی مې و ! څومره به يې زما خاطر ساته ، يوه ورځ چې دټ خپلې مزدورۍ پنځه روپې يې خرڅې کړې وې څومره ښکنځل مې ورته وکړل مگر دې بنده له حيانه حتی خپل سر راپورته نکړ. ده زما تر مخ يوه ورځ له خپلې ښځې سره زړورې خبرې ونکړې او زما له شرمه يې يو ځل خپل ماشوم ته ناز ورنکړ. اوه ! زه څومره غريب او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسه یم، زما قسمت څومره خوار دی او دا زه څومره بدمرغ او نامطلوب انسان یم. آخر زه به دا پاتې عمر څنګه تېرومه او د خپلې بدمرغۍ داستانونه به چا ته وایم. دا کوچنی ماشوم به څوک لویوي او دا ځوانه نږور به په څه هیله صبرومه؟ قنبره، قنبره زویه! د خدای د پاره زه ډوبېږم.

دا خبرې به د علي مراد پې خاطر کې وګرزېدې او ورپسې به د او ښکو سیلاب دده د نرۍ ږیرې له سپینو ویښتانو ته دده په شکېدلي ګریوان راخور شو، په زوره زوره به یې وژړل

او زړه به یې تش کړ، خو دده او ښکې به لکه د ثور باران کم دوامه وې او ژر به دده په زړه کې د ناامیندۍ د تورو وریځو له شانه د هیلو زرین لمر راوخوت، مسکی به شو او دا ساده جمله به یې له خولې راووته:

«که خدای کول په نږدې وخت کې به کارخانه چالانه شي.»

ده به په ډېر سادګۍ کې نورو مزدورانو ته دا زګرې ورکاوه:

«که خدای کول زموږ او ستاسې ژوند به له دې کارخانې سره سم شي.»

ده دا مطلب د کارخانې د بهست ایښودلو په وخت له یو ستر مامور څخه اورېدلی و او کلک باور یې پې لاره. ده به داهمخ ویل چې دا کارخانه په حقیقت کې زموږ ده او ګټه به یې پخپله موږ ته راورسېږي.

همدا هیله وه چې په علي مراد یې سره له ټولو بدمرغیو د خپل زلمي زوی مرګ زغملی و.

د یکشنبې ورځ راورسېده، د جشا ورځ او د مزدورانو د نیکمرغۍ ورځ!

علي مراد د خپل ښایسته لمسي سترګې په رنجو کړي، خپله زنګـوهلې زړه بیاتي یې راواخیسته او د ښایسته ماشوم د سر ویښتان یې د وټې [۱۱] په څېژ ګرد وسکښتل.

د قنبر د واده د پسې ګل سیب دسمال یې راویوست او په سریې وروتاړه، بیایې په غېږ کې واخیست او د کارخانې په لور رهي شو.

---

۱۱ ـ وټې = ځوندی، پوپک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ خدايه ! لکه چې راباندې ناوخته شوې ده، ګوره چې نقل يې لا نه وي ويشلي.

او چت او چت ته، خو د ځوانۍ تګ يې نه وپاتې، هلک پې درونډ شوی و او سا يې سوله. ماشوم په ټوله لارکې خندل او له خوشالۍ نه يې د خپل نيکه په غېږ کې ټوپونه وهل.

ځای تېخ رانږدې شول، د کارخانې د ننوتلو په لار دوه کتاره وسله وال ژاندارم او پوليس ولاړ وو. هالته لرې د کارخانې په مينځ کې د جشن سره او سنه بيرغونه رپېدل. د سړک په سينه باګدې د ګړنيو موټرونو پرله پسې بهير راروان و. د دروازې په خوله کې نابلد وګړي درېدلي وو او د ميلمنو ټکټونه يې کتل.

ـ « خدايه دا به څوک وي ؟» علي مراد دا سړي پخوا هيڅکله دلته نه و ليدلي. د هغو مزدورانو له جملې نه هيڅوک نه ښکاريدل چې دا کارختنه يې جوړه کړې وه. نجاران، خټګران، مستريان، حمالان، حتی ډريوران او کرين کاران هم نه ليدل کېدل. د فابريکې د دروازې له خولې نه دانګړيوه برخه څرګنده ښکاربدله هلته ټول د خوليو او دريشيو خاوندان راټول شوي وو، د جمیعت د خندي او شور آواز چې د لوړو لوډيسپيکرونو له آواز سره يو ځای شوی و تر عمومي سړکه پورې رارسېده، علي مراد دروازې ته نږدې شو، خو د دروازې ساتونکو د هغه مخه ونيوله، ده نانمونکې زارۍ شروع کړې او د دروازې نظم ته يې صدمه ورسوله، د جمتي خلکو د مراسمو نزاکت د يوه بې حيشته او بې ارزښته سړي له خوا خراب شو. د دروازې ساتونکو حوصله يې تنګه کړه، سپايانو ته اشاره وشوه، يو پريړ توربخن پوليس رامنډه کړه او علي مراد يې داسې څپېړه وواهه چې لنګوټۍ يې يو ګز له سره لرې ګوزار شو، بل پوليس د شاله خوا وواهه او علي مراد خوارکی پړ مخې ولويده. ماشوم لمسی يې له غېږې په ځمکه ګوزار شو او سخته چيغه يې له خولې راووته.

د بېدفاع او نامیند مزدور ژبه ګونګه شوه او سترګې يې د اوښکو پردو پټې کړې.

هالته لرې د موټرو د پارک ساته شور ځوږ پورته شو، څو تنه مزدوران په منډو د سړک مخې ته راووتل او علي مراد يې له خپل لمسي سره د پوليسو له ډلې او د تشريفاتو له سيمې نه ويوست. ننداړچيان له ونو او د سين د غاړې له جګـ ديوال نه چې د فابريکې د مراسمو د سيل لپاره پې ختلي وو راښکته شول او تر عاي مراد راوڅرخېدل.

نجف د مزدورانو کړۍ ماته کړه، ورننووت او په مغګوګانه اندازيې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کینه، دلته کینه، احمقه بوډا! تمامه ورځ به دې ساده مزدوران غولول چې دا فابریکه د تاسې ده! اوس پوه وې چې دا فابریکه د چا ده؟ که نه یې پوه شوی یو ځل بیا ورشه چې پوره دې وپوهوي.

ټولو مزدورانو وخندل. علي مراد له غصې نه ډک سر راپورته کړ، کاته یې چې بدخولی او بې پروا نجف مخامخ ورته ولاړ دی. بې کمیسه، برکي واسکټ او هماغه پخوانی پیوندي پرتوګ یې اغوستي وو، د تور او سپینو پرتوګاښ یې تر زنګنو پورې راځوړند او یو خیرن رنګه ټونکریې تر غاړې راتاو کړی و، لویه خوله، تنګې سترګې او غټه ببره ککرۍ، پولادې متې او بېباکه آمرانه وزه.

علي مراد وار د وار زړور او سرکش نجف وپیژانده او په ډک ستونې یې د لومړي ځل لپاره اعتراف وکړ:

تا ریښتیا ویل.

نجف د واسکټ له جیبه یو موټی خیرن توتان راوایستل او د علي مراد لمسي ته په لمن کې واچول، بیایې مخ علي مراد ته واړاوه او ویې ویل:

وعده راکوې چې بیا مزدوران نه غولوې!؟

ـ ډاډه درکوم، اوس پوه شوی یم!

نجف وخندل او په داسې حال کې چې د علي مراد یتیم لمسی یې پخپل شټ باندې سپور کړ ـ ویې ویل:

فقط ته دومره ویلی شې چې نجف زما د لمسي خر دی او بس.

وروسته یې په ډاډه لهجه علي مراد ته دا خبره تکرار کړه:

دا کارګران هیڅکله مه غولوه، داسې لار وښیه چې دوی پخپله خپله دنیا جوړه کاندي.

علي مراد مزدورانو ته مخ ورواړوه:

راځی، راځی زامنو د کارخانې د خاوندانو د چړچو له سیمې رالرې شئ، هلته به ببرته راوګرځو چې دا کارخانه زموږ شي.

کابل ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه جواليان

ماسپښين ناوخته شوی و . په آسمان باندې د ژمي خړې وربځې پلنې شوې وې او د واورو وړې دانې اوريدلې، يخ باد چليده او د واورو ځپر کي يې له يوې خوا بلې خواته شړل. د منديي چارچلند سوړ و او زياتره دکانونه تړل شوي وو.

سهراب د يوه خلاص دکان خواته د دوو پښو په سرځک ناست و . يوه زړه شړۍ يې تر ځان راتاو کړې وه او په شايې تر شړۍ لاندې د پرسړ پړي ولونه له ورايه ښکاريدل. د تور پټکي تلمبوزک يې وهلي و او د هغه له چاودنهيې يوازې دوه سترګې ښکايدلې. ها خوا د سهراب مقابل لوري ته د يوه تړلي دکان تر مخ، يو بل زلمس جوالي د جوارو انهړيو ته تکيه وهلې وه، لاسونه يې تر تخرګو لاندې ننه ايستي وو او د پوزې وڼې اوبه يې په بريتونو باندې رابهيدلې. يوه زړه او پمنه قره قلي خولۍ يې په سر وه او د سپخيدليو درزونو چاودنه يې له ورايه ښکاريدل. د برکې بالاپوش يې ډېر زوړ نه و خوزيات خيرن شوی او کرغېړن شوی و .

پيوندې کلوشې يې په پښو وې او د شړيدلي پرتوګ نه يې د زنګنو سترګې راوتلې وې. پړی يې درلود خو په شاسې نه و تړلی او مخ ته يې په ځمکه باندې سنبی و .

سهراب هغه سرترپايه له نظره تېر که، مګر ويې نه پيژانده او نا بلد ورته ښکاره شو . سهراب په همدې منډيې کې څلور کاله جوالونه چلولي وو، مګر دا سړی يې هيڅکله نه و ليدلی. دی په اوږدو فکرونو کې لاړ:

ګوره دا سړی به څوک وي ؟ .. دوه ورځې پخوا د ملا برات علاف څلور بورۍ وړه له همدې منډيې نه ورک شول،... خدازده چا به وړي وي، که دې سړي وړي وي ؟... نه، نه، د ده رنګ غلوته نه دی ورته، دی هم زما غوندې يو هردم شهيد سړی دی... موږ غريبان يو، خو غله نه يو، غله نور دی !...

کله چې سهراب د چرت له اوږدو پړاوونو څخه راوګرزيده اوريا زياته شوې وه او نور د کار د پيدا مېدو چانس کم و. له ځايه راولاړ شو، خپله شړۍ يې په اوږه راسمه کړه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ نابلد جوالي ته وګغی. همدا چې ور نېږدې شو، غږ يې وکه:

څنګه يې یاره؟

مقابل سړي په داسې حال کې چې په بریتو کې يې د مسکا څپې زخځېدې ځواب ورکه:

جوړدې يې آشناء!

ـ څه نومېږي؟

ـ پردل،

ستا نوم څه دی؟

ـزما نوم سهراب

ـد کوم ځای يې؟

ـد کرباغ یم.

ته د کوم ځای يې؟

ـزه؟ نو څه تړته ووایم! زه لا کوچنی وم چې زما مور او پلار په غوربند کې مړ شوي دي. زه هماغلته لوی شوم؛ خلکو ویل: پلار دې له کومې بلې خوانه دلته راغلی و. خدازده زما پلار به له کومې سیمې هلته غریبۍ پسې راغلی و، خو خلک وايې چې ښه سړی و.

سهراب وویل:

د پلار سړیتوب به دې څه پکار شي، داوايه چې څه يې درته پرې ښي دي؟

ـ خدای دی وبخښي هیڅ نه دی ترې پاتې!

سهراب وخندل او ویې ویل! نو څه ښه سړیتوب يې لاړه؟

پخواتر دې چې سهراب ددې وروستۍ پوښتنې ځواب ته انتظار وباسي، لکه یو ورک مطلب چې يې په ذهن کې سمدستي راپیدا شوی وي ژژ په تلوارېې پردل ته وویل:

بالاپوش دې ښه بالاپوش دی، مګر دا بختوره خولۍ چا درکړیده؟

ـ دا خو زمونږ یوه همسایه راکړیده!

ـ ستا همسایه؟ ته همسایه لري؟

ـنه، نه يې لرم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ نو ځنګه دې وويل چې دا خولۍ زموږ همسايه راکړيده ؛ کوم همسايه دې ښود ؟

ـ د علاقه دار صاحب همسايه !

سهراب د پردل دې هبرې ته له خندا شين شو او ويې ويل :

ته څه بلا سړى يې، پردې همسايګان خپل بولې !

پردل لږ سور غوندې شو، په لوړ او جدي آوازيې وويل :

ولې علاقه دار خو زما بادار و.

سهراب دا ځل داسې مست و خندل چې د خندې له زوره يې له ستر ګو اوښکې راوبهيدې او له دې سره يې پردل ته وويل :

ولې داسې نه وايې چې خورهم د هغه و ، همسايه هم د هغه و او زه هم د هغه وم .

پردل چې يو مخ ماتى، بې خولې او بې زړه سړى و او له بازاري کارګرانو او د بازار له چاپيريال سره ښه بلد نه و ، د سهراب پرله پسې پوښتنو وارخطا کړ، نو ناڅاپي يې شونډې پرانيستې او په يوه کچه او بېخونده لهجه يې سهراب ته وويل :

ته پخپله ښه سړى يې ؟

ددې بې ارتباطه خبرې له اوريدو سره سم په سهراب باندې د خندې داسې لې. نۍ ځپه راغله چې کوکې يې له خولې ووتې او بلهوډې يې ونيول.

داځل يو دکاندار ته چې دوى ته نيږدې پخپل دکان کې ناست و د سهراب په لوړه خندا غصه ورغله، د دکان خولې ته يې ورودانګل او په ترخه غاړه يې سهراب ته وويل :

احمقه ځې او که در کته شم !

سهراب ځواب ورنکړ، خو خپلې غضبناکې ستر ګې يې ورواړولې او سميستې مخ په بازار وخوځيد. پردل هم راولاړ شو ، کالي يې وڅنډل او په سهراب پسې رافى . سهراب مخامخ د منډېي د لويې دروازې په سماوار ننووت، بر سرتېر شو او د تخت د پاسه په پوزکې باندې اوږد وغځيده. پردل هم راغى او ده ته نيږدې، په يوه تياره ګوټ کې پټه خوله کيناست.

يو شيبه وروسته د سماوار شاګرد سهراب ته ويريده :

څه شى خورې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهراب په داسې حال کې چې سترګې یې لاکه د ښېښې مرۍ د تور لنګوټي دولو نو لاندې بریښېدلې، په درانه او کرار آواز ځواب ور که: زه وروسته ډوډۍ خورم؛

شاګرد دا ځل پردل ته مخ واړاوه:

ته څه شی خورې؟

ـ زه یې نه خورم، ما هیڅ نه دي .تږلي!

ـ نو دلته د څه لپاره راغلی یې؟

سهراب په دې وخت کې را په ډډه شو، نسواریې تو کړل او د سماوار شاګرد ته یې وویل:

پرې یې ږده، پیسې نلري.

د سماوار شاګرد د سهراب دریمګړتوب و نه مانه، پردل ته پسې کلک شو او راولاړیې که. خو څنګه چې هغه لټېدو ته قابو شو، د بالاپوش لمنې ته یې د سهراب پولادي منګولې ورسیدې، دی یې په بیرته کیناوه او د سماوار شاګرد ته یې په ځیږه لهجه وویل:

ورشه ځناوره، یوه چاینکې ورته راوړه!

د همدې خبرو سره یې د لسو روپیو نوی کاغذ له ملا راویوست او وروایې چاوه.

ډوډۍ په چوپیا کې زخوړل شوه. ګوره چې زلمیو جوالیانو به یو د بل په باره چې څه فکر کړی وي او خدازده چې د مست سهراب د خنداو کاروان ولې دریدلی و، ولې پردل ته یې ځیر ځیر کتل او د هغه له قره قلی خولۍ نه یې نظر نه غړاوه. کله چې وروستۍ ګوله جګه شوه پردل وټوخیده او کچه شانې مسکایې په شونډو راغبرګه شوه. ښایې دی به له دې چوپیانه په تنګ شوی و او غوښته به یې چې دا د غم کمبله ټوله کړي. سهراب ورته وخندل او ویې ویل:

وایه څه دې په زړه کې ګرزي؟

ـ که ستا خوښه وي زه به یو ځل په کار پسې ووزم!

سهراب نو څه ون ویل، خو په یوه مسکایې دده غوښتنه تائید کړه.

پردل راولاړ شو، خپل پړی یې واخیست او ووت.

سهراب یوازې پاتې شو، سریې په زګنو ولګاوه او په چرت کې ډوب لاړ. خدازده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه په باره کې یې فکر ناوه چې د جوالیانو شور بګت یې د فکر سلسله و شکوله او وچت له ځایه راولاړ شو. د سماوار کارکوونو او میلمنو ګرد د باندې خواته منډې کړې. سهراب چې څنګه راووت ستر ګې یې په پردل ولویدې. زړه فره فلي یې له سره لویدلې وه . د بر کې د کوټ جیبونه او ګریوان یه شکیدلي وو، د خمتا په کمیس یه د پوزې وینې رابهیدلې، په سترګو کې سې دوه غټې اوښکې غوټه شوې وې او ګرد چاپیره جوالیانو رانیولی و.

سهراب ته سخته غصه ورغله، د جوالیانو مینځ ته ورننووت او جیغې یې کړې :

لاس ونیسئ، لاس ونیسئ !

جوالیانو لاس ونیو او سهراب ته یې کوڅه ورکړه ـ ده د پردل خولۍ له ځمکې را وچته کړه او دی یې لاس نسولی د جوایانو له مینځه راویوست.

سهراب د منډیي ټولو جوالیانو پیژانده او په درنه سترګه یې ورته کتل. دوی پوه شول چې وهل شوی جوالي د سهراب خپلوان یا ملګری دی او هغه ډېر پې خپه شویدی. یو غنک رنګی پریړ جوالي چې نرې بریتونه او کوسه ږیره یې درلوده او د مندیي د جوالیانو مشر و د جوالیانو له مینځه راووت سهراب ته نبږدې راغی، په اوږه یې لاس ورکیښود او ویې ویل :

سهرابه ! ته ګوره دا نادانه سړی د کرایو نرخ خرابوي. څو واره ما پخپله ورته وویل چې دا پیټی تر لاهوری دروازې پورې لس روپۍ کرایه لري ، پام کوه چې کمه یې نکړې، مګر دی حاضر شو چې په اووه روپۍ یوسی. دا جوالیان چې دی یې وهلی دی ملامت نه دي ، د دغو خوارانو خو ملاوې تر دې جوالونو لاندې ماتې شوې. ډوډۍ نلري، جامه نلري، ټاټوبی نلري او شپه ورځ همدا پیټي چلوي. که چیرې د پیټي نور هم پې درانه شي دا خواران به څه کوي !

سهراب په دقت دا خبرې واوریدې. په په وچولي کې یې د غضب غوټې ویلې شوې او فقط دومره یې وویل :

د نابلدانو بلدول په کار دي، وهل یې نه دي پکار. دی هم غریب دی او پیټي چاوي.

بیا یې د پردل خولۍ ور په سر کړه ؤ د پوزې وینې یې د خپل لنګوټي په شمله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژپاکې کړې او له ځان سره یې مخ په بازار وخوځاوه.

دد کانونو او اپارمانونو د بخاریو لوګي لکه درنې وریځې بازار ته راښکته شوي وو او هوایې لوګجنه کړې وه. سهراب پردل ته وویل:

شپه نیږدې شویده، ګامونه او چټ اخله.

ـ چیرې به ځو؟

ـ زما ځای ته!

ـ ستا ځای چیرې دې؟

ـ ټول جوماتونه، د حمامونو ګلخنونه او په اوړی کې درست ګراژونه، د پلیو لارې، د دکانونو مخې، هر میدان او هره پوله!

سهراب پوښتنه وکړه:

ښه ستا ځای چیرې دی؟

پردل په داسې حال کې چې ژبه یې نښتله ویې ویلې:

زما ځای د علاقه دار صاحب کور.

له دې خبرې سهراب بړچ وهل او ډېرې وخندل، بیایې پردل ته وویل:

دا علاقه دار خوار څوک دی چې هر شی یې ته د ځان بولې؟

ـ دا خو زما د دولسو کلونه بادار دپ کنه! مګر زه یې اوس شړلی یم. همدانن تمامه ورځ دا سودا را سره وه چې شپه به چیرې تېروم...

سهراب په همدې ځای د پردل خبرې پرېکړې او پوښتنه یې ترې وکړه:

پس له دې به څه کار کوې؟

ـ همدا جوالي توب.

سهراب پښه ونیوله او یو ځل بیا د پردل سر او اوربوز ته ځیر شو، ویې خندل او ویې ویل:

خولی دې جوالیانو ته نه ده ورته، ولې کلینري نه کوې؟

ـ څنګه ته کوم موټروان پیژنې چې ما کلینر کاندې؟

ـ ته څومره ساده او کم عقل سړی یې، که زه دومره معتبر وای ولې به مې پخپله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتي چلول ! !

پردل او سهراب په خبرو، خبرو کې له ښار ووتل او د واورو په یوه نري منځ کې یو پر بل پسې د کلیو د جوماتونو خواته لاړل. د ماښام تیاره زیاته شوه او دوی یې پخپلو ځپو کې ورک کړل.

سهراب سبا وختي د ښار پر لور راغی. بزیره یې ببره شوې او سریې ډېر زیات ریسدلی و. په ستر گو کې سې د فجري خوشالتیا گڼا تپه شوې وه او ځای یې یوه داسې توفان ته پرې یښی و چې د گونگ او بې تعبیره انتقام بر ېښناوې یې خوریدلې، قدمونه یې درانه شوي وو او په څیر کې یې د لوی غم څپو کوکې وهلې. د دکان مخې ته ورسید او بې له دې چې سلام واچوي د خپل لاس بوتل او پوړۍ د حکیم ذي مخې ته کیښودل :

داکتر صاحب دا بېرته واخله !

حکیم جي سهراب ته ځیر شو، بیایې لاس دواته وروغځاوه او پوښتنه یې وکړه :

څنگه ! دوا فایده ونکړه ؟

ـ نه هغه مړ شو ! داسې وویل او بې له دې چې د دوا پیسې وغواړي په تنگه کوڅه کې مخ په ښکته روان شو.

هلته یو بل سړی چې غوړه شلیدلې کرتۍ او پتلون یې اغوستي وو خپل پولادي سوک په دړه وواهه او فریاد یې ویوست :

آه موږ څومره آسان مړو !

له دې خبرې سره جوخت په آسمان کې د پسرلي لومړنۍ برېښنا وځغلیده او د تالندې هیبت د زاړه ښار ویده هډونه وریږدول او له خوبه یې پاڅول.

کابل ـ ۱۳۴٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

خړکی ماشين

گوره څو زره پيړۍ به په تېر هسکو غرونو تېر شوې وي ؟ څه شپې ورځې، څه سخت ژمي، څه واورې ، امرې او څه چپاوونه به يې ليدلې وي ؟

څومره بېوزلي پرديسان به ددې جادوگرو غرونو په گردلو او د واورو په لېږدونو کې بې لارې شوي او په شاوخوا پسچو کې مړه شوي وي .

څه قافلې، څه مهاجرين او څه ښکرې به د توفان په منگولو او د ژمي په هيبت کې نشت شوي وي. د دې سيمې د افسانوراويان، د دې غره د هرې درې، هرې څوکې او هرې لارې په باره کې يوه افسانه لژي.

د لرې سيمو خلکو دا روايات نه دي اوريدلي، ځکه د دې غرونو عجائباتو نه د آيرنتيا په سترگه .وري او د هر څه په باره کې پوښتنې کوي .

گوره، دا دغره په وليو پاس حوض به چا جوړ کړی او شکولی وي، د څه د پاره، دا ولې ؟

د سيمې سپين ږيری وايي چې دا حوض ديبانو جوړ کړی او ښاپيرۍ بخ پکې لمبيدلې.

نو گوره چې ښاپيرۍ به څنگه په داسې سړو اوبو کې لمبيدای شوي !

سپين ږيري وايې : ماشين ناولی شی دی. له هغې ورځې چې د ماشين آواز د سالنگ په غرونو کې خپور شو، ښاپيرۍ له دې سيمو څخه والوتې او « کوه قاف» ته ولاړې .

ته دا ماشين و گوره ـ ماشين ! دا بې زړه او بې وينو ديب ، دا د او سپنې ځناور .

ورويې له ځان سره وخندل، پخپل زړه کې يې پټ وويل :

ته خو گوره په دې پريړو غرويې څه وکړل ! ولې يې ورمات کړل، پښې يې وروڅپلی او مخامخ يې په زړه ورننووت .

ريښتيا دا خړکی ماشين څومره ښه ملگری دی، څومره منونکې او شرافت مند دی ! له هر نژاد، هرې ژبې، هر مجهب او هر ملت سره يو راز کار کوي. دی د انسان ملگری دی، د انسان !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رشوت نه غواړي، طمع نه لري، د چوکۍ لیونی نه دی، په القابو پسې نه ګرځي، فقط کار کوي ـ کار !

زما خږ کیه ماشینه ! زړه مې غواړي چې یو ځل دا ستا په دوړو پټ ځنځیرونه، دا غوړې خیرنې مټې او دا تور او لوګجن دروي(۱۲) سر تر پایه مچ کړم او خپلې سترګې پې وموښم. که دا ستا پولادي منګولې نه وای چا به دا د خاورو او ډبرو غونډۍ په بل مخ اړولی. که ستا تیره غاښونه او نیوې نه وای نو څنګه به د دی سر ټمبه او نامنومکې غره ګېډه سورۍ کېده او غریبګوټې انسان به لار پکې ایستله ؟

دی لا د خپل فکر په سلسله کې سر ګردان و چې لمر د غرونو شاته ته ننوت او د ختیځ د ماښام کمپله ورو ورو د جګو غرونو په آسمان کې پلنه شوه، سړه سیلۍ راوالوته، یخنی زور ونیو او دی د تیرې له اړخه یو جګـ غټې(۱۳) ته وخوت. پورته د درې په وروستۍ برخه کې ، دوو ماسینونو د تونل له خولې نه د اضافي خاورو او ډبرو وروستۍ کوټې ښکته مخ په ځوړه تویولې او دوړې یې ځپه ځپه مخ په ده راتلې. د کار د قواو افراد او کارګران کتار کتار او یو یو د افتنور(۱۴) پلو خپلې قرارګاه ته راروان وو. دوی هغو ښکاریانو ته ورته وو چې په بدو شرایطو کې نابېره له خوني ځناور سره مخامخ شوي وي او له ډېرې سختې مبارزې وروسته پې بر شوي وي او بیا سترې ستومانه د یو چوپ غرور تر هوا لاندې خپل کلي ته راستانه وي.

لاندې د درې له کوزو برخو څخه تور سړک په سینه باندې د کارموټرونه رابهیدل او لکه اوراورکې(۱۵) یو په بل پسې راروان وو. په تیارو پیچونو کې لکه د څرغونو امیل او ښتل را او ښتل .

---

۱۲ ـ دروی = نله، د لرګی شپېلۍ، دلته دود کش او د لوګی وتلو نه مطلب دی

۱۳ ـ غټې = لوره، هسکه

۱۴ ـ افتنور= د یوه ځای نوم دی

۱۵ ـ اوراورکي = هغه الوتونکې خزنده چې د شپې رڼا کوی او په دري ژبه یې (کرم شبتاب) بولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرونه ډېر درانه ښکاریدل. آسمان زښت ښایسته شوی و او لکه د مرغلرو ادنې ستوري ورباندې ځلیدل. پردل وار په وار خپلو اندیښنو د تېرو خاطراتو غېږې ته ورغوځاوه، دلوړو غرو په لمنو کې دسپیدو ننداره؛ هر سبایي د کار سیمو ته د موټرو ، ماشینونو او خندیدونکو زلمیانو لږد او شور؛ د رخصتۍ د ورځو میلې او سندرې، له غرو او غونډیو سره جګړه؛ په ژمي او توفان باندې برۍ؛ له طبیعت سره مبارزه او له بشریت سره مینه

او ....

پردل نه پوهیده چې څه ور شویدي، ولې دننه په زړه کې څورېږي؟ د څه لپاره غواړي چې تل ددی ساړه او ځیږه سالنګ په لمنو کې پاتې شي ؟ ولې، ولې ، ولې ؟

ځوان پردل په خپلو افکارو غرق ، لوی سړک ته راکوز شو، لار باالکل تیلره شوې وه او ده تمامه ورځ د غره په جګو لمنو کې تېره کړې وه. ده نن هغه ټولې سیمې له نظره وایستې چې ده د خپل یونیم کلن عسکري خدمت په موده کې هلته زور ازمویلی وه، خولې یې تویې کړې وې او له هر کمره او هرې تیږې سره یې بلد و. ده ته ددې سیمې هر بوټې او کاڼې لار شوولـه او لـه هر موټې خاورې نه یې د خپلو خلکو او وطن د مینې وږمه ورتله. هماغه شپه ده ډېر غوښتل چې د سالنګ او خپل ماسین په باره کې یوه حماسه ولیکي او خپل سرکش روح په تسکین کړې، مګر ګوره څه پېښ شوي وو چې شعر یې نشوای بسکلای او کلمات ځنې تښتیدل.

شپه پخه شوه. د کارګرانو په کاغوشونو کې د سور او ځوږ جوش کینستی و. ځای ځای په کټونو باندې دوه، دوه ، د ګې،درې ، پنځه،پنځه انډیوالان سره ګوښې شوي وو، ټوکې ټکالې، آزادې مرکې او یا جدي بحثونه یې سره کول. په ځینو ګوښو کې ترخیصي افرادو سندرې بللې او په زوره، زوره یې خندلن دغه شپه د کارګرو او افرادو تر ټولو خوشالوونکې، بختوره او نیکمرغه شپه وه. په سالنګ کې ډېر ستر او دروند کار سرته رسیدلی و او د لومړی ځل لپاره د سالنګ هیبتناکې او خونې لارې د موټرو کاروانونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله غیږه خلاصوله. پردل په همدې شپه کې غلی او غمجن بې حرکته او وچ کلک پخپل شکیدلي کټ ناست و او سرېي په زنګنو لګولی و ، د خپل بستر د شړی شړیدلې څنډه چې همیشه به یې تر بستر لاندې پټوله نن یې او څه پرې یښې وه . ږیره یې د عادت په خلاف ببره شوې او د سر پر ویښتانویې د ورځې د دړو او خاورو آثار لا پاتې وو. د پخوانیو شپو مستۍ او خنداوې، ټوکې او ټکالې، شعرونه او سندرې ګرد سره ځنې هیر شوي وو. پردل هغه پخوانی پردل نه و او یو مړ ژواندی غوندې شی ورڅخه جوړ شوی و. انځر لا د مخه د پردل په وزه پوه و، نو څنګه چې کاغوش ته راننووت، مخامخ وژغی ورنږدې شو، لاس یې په ولې ورکیښود او په کراره یې وپوښته:

دا ولې داسې خپه یې ؟

پردل سر رااوچت که ، په ځیر ځیر یې انځر ته وکتل او بیایې په یوه ترخه مسکا کې ورته وویل :

د دې لپاره چې د سالنګ د لارې کار تمام شویدی.

ـ اوهو ؛ ته نو د سالنګ په تمامېدو خپه کېږې ؟

ـ هو ؛ او دا ځکه چې د کار تمامیدل ماله خپل ماشین نه بیلوي !

انځر دې خبرې ته کټ کټ وخندل او ده تې یې مخ راواړاوه:

ما ته دې د یوه کزچي قصه را په یاده کړه. هغه به چې خپل اوښ ته وابنه ورواچول لکه میخ ځای په ځای به ورته ناست و او بیا به چې چا پوښتنه ځنې وکړه هلکه ! ولې خپل اوښ سرته لکه د غم څلی سوټ موټ ناست یې ؟ کوچي به په ځواب کې ورته ویل : دا ځکه چې د خپل اوښ شخوند مې ښه ایسي او خوند راکوي. ته هم کټ مټ هماغه کوچي ته ورته یې، مګر ستا او د هغه تر مینځ دومره توپیر شته دی چې هغه په یوه حیوان باندې چې سایې لرله او د خپل خاوند تمیزیې کولای شو مین و او ته په یوه ټوټه او سپنه چې نه سا لري او نه حس، نه تا لیدلی شي ، نه پیژندلای !

پردل یوه شیبه غلی و وروسته یې سر راپورته که ، ستر ګې یې وریږدې د پوزې ځوکه یې سره شوه او ملګري ته یې په کلکه وویل :

هو ، انځره ته ریښتیا وایې، ماشین حس نلري، مګر موږ خویې لرو. په نړۍ کې دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپنو، ګچو، ارګیو او نورو شیانو څخه جوړ شوي یادګارونه ولې لمانځل کېږي؟ حتی په ځینو هیوادو کې رسمي میلمانه هغوی لمانځي او پښو ته یې ګلان ږدي .

دا ولې ؟ . . .

آیا دغه یادګارونه احساس لري ؟

آیا دغه درناوی له دغو بېځانه یادګارونو سره مرسته کوی شي ؟

ته باید یوه شې چې بشر یوه تنده لري. دې تندې ته عاطفه وایي . د انسان عاطفه د ده سړیتوب اساسي جوهر دی. انسان همدې عاطفې انسان کړیدي. انسان پخپله مینه کې، پخپلو دوستیو کې او کله کله حتی پخپلو غمونو کې او ژړاو کې همدا عاطفه ښکاروي. وطنپرستي پخپله تر ټولو ستره او مقدسه عاطفه ده. که څه هم وطن دا عاطفه نشي حس کولای، مګر موږ خویې حس کوو او خپل ژوند پې ښکلی کولی شو.

په ما دا خپل ماشین ځکه ګران دی چې هغه زما لپاره اولس او وطن ته د خدمت کولو ډېر لوړ امکانات راکړل. هغه په یخنیو کې، په بادونو، اوریا و په تیږو او سختو لارو کې زما هڅې او زحمتونه کامیاب کړل او زه یې د وطن د خدمتګارانو په صف کې ودرولم. په کوچي باندې خپل اوښ ځکه ګران و چې هغه به د کوچي کورنۍ او ماشومانو ته د ژوند شومه پیدا کوله، هغه ته یې د مشروع ګټې او د روا فعالیت امکان ور کړی و ، لیکن زما ماشین د یوه ستر ملت او زما د مورني هیواد د آبادولو په چارو کې له ما سره مرسته کړیده او ما ته یې د « ماشینکار» د ستر لقب افتخار رابخښلی دی.

زه رښتیا له دغه خړکي ماسین سره مینه لرم. اوس چې زموږ خدمتونه د سالنګ په واټ کې سرته رسېږي ما ته تر هر څه دا سخته ښکاري چې له خپل ماشین نه بیل شم او خدای پاماني ورسره وکړم .

کله چې د پردل خبرې دې ځای ته ورسیدې انځر په مینځ کې ورودانګل او ویې ویل:

پردله ! ته خو لکه دې نورو غوندې بې سواده او ساده سړی نه یې، تاغوندې یوه یوه زلمي نه دا توقع نه کیږي چې د هیواد په یوه داسې ستره پروژه کې یې کار کړی او هغه یې کامیابه کړې وي، بیا ددې په ځای چې خوشاله وي او ځان جشن ته چمتو کړي، هغه دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپل ماشين پسې ژلړي او د او سپنې په يوه بې ځانه مجموعې پسې دې خپه وي. په دې باب کې يو کلنګ، يو يوم، يو زنبيل او يو ماشين هيڅ توپير نلري او نه ښايي يو عاقل انسان له هغوی سره داسې تعلق ونيسي، لکه له ژونديو مخاقاتو او انسانانو سره يې چې نيسي ځنګه پردله، داسې نه ده ؟

ـ نه، نه، زما لپاره هيڅکله داسې نه ده، که زما نظر چا منلی وای ما به دا خبره کې ماشين چې اوس يې غاښونه هم پخ شوي او زوړ شويدي، هالته بر د تونل د خولې څخه پورته په مخامخ پرښو باندې ايښې و او ترې لاندې به مې ليکلي وو :

« دا د هغو خلکو د پيړۍ د کار وسيله وه چې دا سخته لاره او سرکش غرونه يې هوار کړل او د انسان هيلې يې پې ومنلې » .

ملګريه ! د اوسپنو ماسينونه تر هغو انسانانو ډېر ښه او ارزښت من دی کوم چې د اولس د خلکو غوښې او وينې خوري او کله چې مړه شي، نو بيا د نورو ليوانو په سلهاو مودرونه د هغوی د ځنازې په موځر پسې ور روان وي .

زما عقيده داده چې بايد يوازې د خدمتګارانو قدر وشي او دا هيڅ فرق نکوي چې دا خدمتګاران له او سپنې څخه جوړ شوي وي او که له غوښو او هډوکونه !

که دا ماشينونه چې سروکال موږ پې سپاره يو او هر کار پې کوو له هغو انسانانو سره مقايسه شي چې هيڅ عملي کار د وطن لپاره نه کوي او تل د وطن د زامنو په اوږو سپاره وي او ددې مقايسې قضاوت تاته درکړی شي ستا حکم به څه وي ؟ ! دا کاريګر او خدمتګار بې سا ماشين به ښه بولې او که دا بل بېکاره او طفيلي ژوندې انسان؟ دا دحس او شعور غل خاوند او که دا بې حسه او بې شعوره معمار ؟

کوم يو ؟ ووايه کنه !

انځره ! دې خبرو او تورو ماشينونه ته په سپکه ستر ګه مه ګوره، زه د دې ماشينونو په آواز کې ، د سرتګانو د چاودونو په آواز کې، د تيرو د ګغښتو او د غونډيو د نړيدو په آواز کې او په تېره بيا ستاسې د ساده نارګرانو په سندره، پوليو او شورماشور کې د خپل وطن آواز اوروم. زما د ماشين آواز زما د وطن حماسه ده او زه حق لرم چې ددې حماسې پرشاعر مين شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ورځ زما نه يادېږي چې زه دې ماشين ته ختلی يم او دی دې نه وي چالان شوی. ده زما ټول همرونه او غوښتنې تر سره کړيدي. دی زما هغه خوږ ملګری دی چې زما ستر هيواد او لوی اولس ته يې د مستقبل لاره هواره کړيده او له همدې کبله زه پې مين شوی يم .

د پردل او انځر له دې بحث نه شل شپې وروسته د سالنګ په تاوراتاو دره کې يو ټولګی چې د خدمت دوره يې په سالنګ کې خلاصه شوې وه مخ په ښکته روان و او دا ترانه يې په ګډه بلله :

دغه پرښې ، دغه غــرونه
دغه تـــړې ، دا خـــوړونه
دا ژورې ستـــرې کندې
دا پيچـــومې ، دا مـوړونه
تا سيخ کړي، تا سم کړي
تا جګ کړي ، تا تم کړي

خدای پامان خړه ماشينه !
خدای پامان خړه ماشينه !

دغه غـــــــرونه به آبـــاد شي
زموږ زړونه به پې ښـــاد شي
د وطن له ټـــولو خـــولو به
يو ځای جګ به دغه غرياد شي
«آبـــاديږي پې ورســـم شئ
وطنــــوالو ! ورته تـــم شئ»

خدای پامان خړه ماشينه !
خدای پامان خړه ماشينه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس چې ستړي او ستومان يو
له سالنـــګ څخــه روان يو
ستاوفـــــا به نکـړو هېره
موږ سپېڅـــلي افغـــانان يو
اى دغـــــرونو پهـــــلوانه
اى د تيـــــــړو قهـــــرمانه
خداى پامان خړه ماشينه !
خداى پامان خړه ماشينه !

د سالنګ د پرانيستلو ورځ : کابل ـ ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سين سرود

پیری، پیری تېرې ضوې او دا مغرور سين د هندوکش په تاوراتاو دروکې لا خپله انقلابي حماسه بولي :

« تل به زما په ځپوکې د خوځېدو، منډو او يرغل قوت ژوندی وی، زه د سمندر د ځپو ټکرو او د لمر وړانګو زېږولی یم ؛

زه د زورورو او سترو توفانونه په زانګوکې روزل شوی یم ؛

ماته ته تالندې، برېښنا او ياغی بادونو للو ويلی ده ؛

ما د سمندر په تيارو تلوکې له نهنګانو او سترو کبانو سره لوبې کړيدي او د آزادو سيليو تر بولۍ لاندې مې له ساحلي غرونو، کمرونو او ځنګلونو سره غېږې نيولي دي ؛

زه د استوا ګرميو او قطبي سخنسو ازمويلی يم ؛

ما د توفان په منګولوکې زړور ماهو ګان بلدلي دي چې ځنګه د وحشي او فهرجنو دپو تر يرغل لاندې په سړه سينه د خپلو هدفونو خواته خوځېږي ؛

ما د پرمختلونکې انسان د زړه قوت او د سترو برېښنا ازمويلی ده ؛ داسې انسان تر ترږمې او توفان ډېر پياوړی او تر برېښنا او اندر خورا چټک دی . »

« زه د ګړنيو وريځو په وزرونو باندې له هر هوارو سمندرونو نه د لوړ هندوکش څوکوته راوختم، دلته مې د وريځو مستۍ، د بادونو له توندۍ، د باز ته ګړنديو او د سيلاب له هيبتناکو موزېدو نه نوې حماسه زده کړه ؛

زما ددې حماسې قهرمان همـاغـه زړور او پيـاوړي انسان دي کوم چې واورو، بادونو او سيلابونو راچاپير کړی، مګر سر نه ټيټوی او نه تسلبمېښي ؛

زه له همدې انسان نه الهام اخلم او په نا آزمويلو لارو، کمرونو او دروکې لاروهم او د بحر خواته خوځېږم ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه قدم په قدم خپله حماسه تکراروم؛

بايد د سيندونو او غرونو حماسه يو شي؛

بايد ټولې سندرې، ټول سرودونه او گردې حماسې يو شي؛

بايد ټول مقدس غضبونه، ټولې کوکې او فريادونه، گردې ټپې او درست توفانونه سره يو شي او په گډه د نوي، زړور انقلابي انسان د زغم، جرأت او پرمختللو حماسه بشپړه کړي؛

زه د څپو، توفانونو، ځغاستو او ژوند استازى يم؛

ځکه د آزاد انسان د خوځېدو، پرمختگ، يرغل او رزم حماسه بولم؛

غر او هواره، سين او بحر، با او باران.... دا ټول د زيار ايستونکي انسان د سترې جگړې حماسه بولي.

د انسان هڅه او جگړه، د انسان تکل او يرغل، د انسان ژوند او هدف تژ ټولو اوره حماسه او تر هرې سندرې ښکلې سندره ده.

او زه به تل دا سندره ژوندۍ او سپېڅلې وساتم!»

پلخمرى-۱۳۴۸.٦.۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی گردان

د شيرمير گن [١٦] د جومات په برنده کې مې کرۍ ورځ دعربي صرف گردانونه يادول: ضرب ، ضربا ، ضربوا . . .

ماغزه مې ستړي شوي وو او سر مې کلک خوږېده .

هالته پورته د جونغر [١٧] د زمان ځيلې غره پر پستو ډډو باندې د رنگينو وريځو يو ښايسته کاروان راکوز شوی و . بې له دېنه چې باد د وريځو شملې وخوځوي د لړو رنگين کاروان ورو، ورو په پرښو او پاڼونو باندې وزرغوړول او پر هوارو تم ځايونو باندې يې اکه مرمري پرجونه ځای پر ځای ټاټوبي کول .

د جومات د حجرو له شانه دابو د ژرندې موزون او نه شلېدونکې غورمې چاپيريال ته خپله زړه همسشنۍ موسيقي او لرغونی تصنيغ تکراراوه .

د ستومانو ماغزو د کرارولو لپاره مخ په شنو کروندو ووتم. د اوبو کوچنی لښتی په شگلنه او کريړنه ځمکه کې کوږ، ووږ کوزنيو کليو ته بهېده. د پليو نرۍ لاره د ځوځانو او وحشي بوټو تر مينځ له نري لښتي سره غبرگه ځوره شوې وه .

شاوخوا د بزگرو کلي او کورونه، جونگړې او څپرې او پر ديوالونو باندې د چاپکو کتارونه ، د کلي مخ ته د ايرو او کثافاتو ډيرلنونه او پې د پاسه د کورنيو چرلانوبنډار، د بوره پټيو، د وچو وښو پر ډنډرو خځلو کې څو ډنگر سر گردانه خوسکي، ځای ځای د هستو. نې جونگړو تهخ نيږدې د توتانو يوه، دوه ونې او ترې لاندې د کلي ماشومان د خاورو د لوبو بوخت وو. ورايسته په لويه لار کې سوځوونکې لمر ته پر تاوده پوټې باندې يو تور خر د ايتراحت لپاره اوږد غځيدلی ، داسې چې ته به وايې سا ترې ختلې ده. يو خړ خډل

---

١٦ ـ شيرمير گن = په دانه غوري کې يو کلی دی او سليمان لايق طالبې پکې کريده.

١٧ـ چونغر = د پلخمری اولسوالۍ کې د غورې په سيمه راڅرخيدلی غر دی، سليمان لايق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلو شعرونو لومړنی اثر د همدې غره په نوم نومولی دی .

سپی چې غږونه او لکۍ یې ترې پرې شوي وي، داسې قابو پر سینه باندې پروت دی چې مچ یې لا نه وي لیدلی بیایې خوله وراچولې وي .

د اشیاو، رنګونو او تصویرونو په دنیا کې وړاندې روان یم او خوځېږم، خو د ستر ګو کامرې مې هماغلته پر هماغه یوه تصویر باندې فوکس شوي دي .

ضرب، ضربا، ضربوا . . .

زړې خونې، زاړه کلي، زړې لارې، زاړه لښتي، هر څه او هر څه لکه پخوا، کټ مټ لکه پخوا ؛ اوله دې ګردوسره د شیرمیرګن د جومات دالان او حجرې او په زړو حجرو کې هماغه زاړه درسونه : ضرب، ضربا، ضربوا ـ یعني یوه تن ووهه، دوو تنو ووهه، دریو یا زیاتو کسانو ووا هه !

هڅوک دا پوښتنه نه کوي چې څوک یې ووهه، چا ووهه چېرې ووهه او ولې یې ووهه او ددې وهلو او جګړې داستان ولې نه ختمېږي ؟!

پښې مې خوځېږي او پر نرۍ لاره مخ ښکته بهېږم . ماغزه مې د عربي ګردان تر ګذارونو لاندې میده میده دي او سخت درد کوي

ضرب، ضربا، ضربوا . . . مې د بدن ټول ذرات ډک کړي دي او یوه شېبه مې له خپل عقل او ذوق سره خوالې ته نه پرېږدي.

په دې ناپایه ګردان کې زه د دایرې یوه نقطه یم. په دې ګرځنده دایره کې زما په څیر ملیونونه نقطې یو د بل لاره تعقیبوي او ددې ګردان نا تمامېدونکې رنځ او عذاب ګالي.

دا دیارلسمه پیړۍ ده چې د شپې ستورې او د وږځې ښورې د دې ښایسته چونغر په لمنو کې زموږ له خولې نه همدا یو تکراري ګردان اوري : ضرب، دربا، دربوا . . . !

دا ګردان نه دی، ګرداب دی ، ګرداب ؛ له هماغه ځایه چې شروع کېږي، پر هغه ځای راګرځي او تکرارېږي.

داخو لږ وخت نه دی، پوره دیارلس سوه کاله دا ګرداب پخپله دابره کې راڅرخېږي او زموږ ماغزه، عقل او وجدان پر خپل ځان را چورلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربي ګردان په جنګ، جګړه کې به مې ناخاپي نظر د ښایسته جونغر د پاسه، د وریځو پر لړونو پریووت. بندي او لیوال زړه به مې بې واکه د فخیل په قفس کې وزر وړپول. شعر ته ورته رنګیني او سندریزې جملې او الفاظ به مې په ذهن کې راپیدا شول، په ماغزو باندې به مې د عربي ګردان تندر راپریووت، ناخاپي او بې ارادې به مې د ژبې تبۍ د همیشني عادت په ژرندهکې په خوځېدو شوه او د ضرب، ضربا، ضربوا ګردان به د راغلی الهام پر مخ ور وتاړه.

د عربي ګردان په تنراولو کې روان یم او پسې ځم. پښې مې خوځېږي او شاوخوا ځوځانو، ګنګانو[۱۸] او نورو وحشي بوټو له چم نه تېرېږم مګر سترګې مې ترې خحوند نه اخلي. کربوړې، چرمشکۍ، میږتانه، غوباړی او راز راز ژوندی ساري په بوټو او وچو وښو کې ښوري، مګر زه یې نه وینم. په ولاړو غنمو کې د باد شرنګی، د لښتې د اوبو زمزمه او د لارویو خر کارانو سندرې مې پر غوږونو باندې کیني. هیڅ شی نه اوروم، د ټولو پر ځای باندې هماغه یو ګردان اورم، هماغه وینم او تکراروم یې :

ضرب، ضرب، ضربوا .

د عربي صرف د ځورونکې ګردان په تکرار کې له خپل سرخوږي سره یو ځای د عزیزاکا د سبو کروندې ته راورسېدم.

عزیزاکا، هماغه پخواني مهربان بزګر په پولو کې کارکاوه او تر بیلهیو په خټو کې خښ و. زما د پښو ښکالو[۱۹] یې واورېده، راویې کتل، یوم یې د لښتې په پوله باندې ودراوه، لاس یې د وروځو د پاسه پر تندي باندې لمر ته سپر کړ، ښه راته ځیر شو او بیایې زما پر لور پښې راسپکې کړې او په منډه کې یې مخاطب کړم :

ودرېږه، آخندزاده ودرېږه؛ چې جواری سره وخورو !

---

۱۸ ـ کونګه = د (مردغه، ترخه) په تول، یو سارانی وړوکی بوټی دی چې سپیدارته ورته پاڼې لری او د سوزولو لپاره په کارېږي. د پکتیا په دښتو کې زیات موندل کېږي

۱۹ ـ ښکالو = یو کمزورې آواز چې د یو موجود سته والی علامه وي په دری ژبه کې (شرفه) ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه پخواني عزيزاکا، خو تر پخوا ډېر زوړ شوی او يوه ستوی سوی، ملايې د رېږوونکې کار ، اوږده فقر او زړښت له امله لکه ليندۍ راکږه شوې. وزرونه يې لکه گرمۍ وهلی چرگ ځوړنځ دوي او گامونه يې ارت، مگريې واکه او بې موازنې، تر ملايې د سر تور لنگوټی تاو کړی او بريښنده خيرنه خولۍ پر سر ، په خولو کې خيشت پيشت راورسيد او سمدستي يې متې رانه چاپير کړې. د تروشو خولو او خېرو ډډوزې

ځينې پورته شوې او په دې توگه يې د دوستۍ او پلارولۍ مينه وپالله.

ناڅاپې مې له خولې ورته وويل :

په دې زهير ځان او په دې عمر ؛ لا تر کله ...؟

ده وويل :

هو ؛ نو څه وکړم ؟ دغه به له خدايه راته مقرر وي !

ما ويل ، زلې ؟ اوس هو بهرام، جليل او جميل مکړه زلميان او د کار يږي دي !

ځير ځير يې راته وکتل او د سترگو په ځېرمونې يې يوه نرۍ ويانده او غمجنه مسکا ورپيده.

ما ويل : ولې؟ ولې؟

عزيزاکا ځواب راکړ : بهرام په عسکرۍ کې مړ شو. جليل د خواجه الوان په لوونو کې لمر وواهه او د خدای په رضا لاړ. جميل خوارکی د پښو له خوږو شل شوی او د هغو نورو ځوانيمرگانو له ښځو او ماشومانو سره ماته را دغاړې دی ...!

سر مې چکر وواهه، نړۍ مې ه غاړه کې کړۍ شوه، د عربي گردان ځړيکې مې لکه پولادي ځنځير په ماغزو کې وښوريدې :

ضرب، ضربا، ضربوا ...

د عزيزاکا له سترگو نه دوه رڼې اوښکې راوبهيدې. زه بې طاقته شوم غره ته مې مخ ورواړتوه. شاعر چونغر سپينو لړو ته تور رنگ ورکړی و او هغه يې له کمرونو او تبيو څخه هواته پورته کړی وې. توفاني باد د وريځوسره بيرغونه څوکوته خيژولي وو. آسمان لومړنۍ غصه پيل کړی وه او ځوانو سپلاوونوته يې د ځوړندو پټيو او کږو لښتو پر لوري د يرغل کرښه ورښووله. دتالندې جيغو او د برېښنا تازينو د ځمکې ټول ويده رگونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوځول. ېپاوړې باران، سرې سېلۍ او د لندې خاورو بوی زما ناکرارو او رنځورو ماغزو ته دمه ورکړه او زه يې د برېښنا او تندر په کړنګارکې د زاړه ګردان د تاريخ ځپلې دايژې له طلسم نه آزاد کړم .

له درانه خوبه راويښ شوم، تورويښتان مې سپين شوي وو . پاڅيدم، څادر مې وڅانډه .

جومات نوی شوی و، طالبان نور وو او د زاړه ګردان پر ځای يې دغه ګردان زده کاوه : ډوډۍ ، کور ، کــــالي !

سوله ، آزادي ، سوکالي !

خلک ، ګوند ، انقلاب !

پاس په جونغر باندې د وريځو سور بيرغ کې د غروب سکروټو کې يې د غيلان (٢٠) د وينو رنګ اخيستی و د نيلي آسمان په زړه کې رپيده. په راځوړندو ناوو او درو کې د سپينو وريځو پټارې د غره د کميس ترلمنو پورې راغځېدلې وې .

زه د شعر پر ټال وختم او تر نوي ګردان لاندې مې دغه ټکی زيات کړل :

ښکلا، مينه، شعر، موسيقي او نيکمرغي !

کابل ١٣٥٧.٢.٢٠

٢٠ـ غيلان = د خراسان د شعوبی نهضت يو قهرمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښېمان سرباز

د مني د مازیګر زیړ بخون لمر ورو، ورو د لویدیځو غرو واو رینو څوکو ته راکوزېده. د تورو وریځو یوه ستره پاغونده د لویدیځ له لوري ختیځ پلو ته د شینکي آسمان په دړه رابهېدله، ښکته په تنګه ژوره دره کې د پنجسیر سین د څپو دهاتیانو پر لیکه کوږ ووږ روان و. ورلرې د کوهستان پر هوارو شنو کرونو کې شین خپله سینه پراخه کړې وه او د شنو باغونو دونو له څانګو او څنګو څخه یې مچې اخیستلې. د اوړې موسمې یادونو د باغونو په زرغونه بحبره کې ځپې وهلې او د مستانه سین سیرودونو ته نڅیدل.

بابه خان د لوړیدونکي غاښي پر ډبرینه سینه د خپل مشکي آس تر جلب لاندې په ستما، ستما پورته خوځیده. د ښي لاس ماتو شویو هډوکویې څړیکې وهلې او توده تبه یې د ټول وجود په اندامونو کې خوره شوې وه. د کروندو او د سین د غاړې د وحشي وږو بوی د مساله دارې شوروا او تودې ډوډۍ عطرو او له پیغلې سره د چغلبازیو تخیل پر زلمي سرباز باندې د پیچومې ختل آسانول. په بېخوبه پړ سیدلو سترګو کې یې د ستومانوونکو ترخو پیښو بیلګې ښکاریدلې، رنګ یې الوتی و او په بڼه کې یې د درد او کسات لمبو ځپې وهلې.

د آس پر ساغریر یې یوه زړه خورجینه چې ښه نه و مصبوط شوې اې خوا دې خوا زنګېدله. آس یې ستومانه شوی و، په ښي لاس نګوښیده او په مټکې پر لار روان و.

بابه خان ته د پرنګي په جګړه کې خپل سرګذشت وریاد شو. ده ته په کابل کې د ۱۸۷۹ کال د نوامبر دا دسامبر بریالي یرغلونه وریاد شول:

«هغوی به اوس چیرې وي، په څه کار لګیادي، محمد جانخان وردک، ملا مشک عالم او دا زموږ زمری میربچه ...»

بابه خان د شیرپور پر عسکري کلا باندې د ۱۸۷۹ م کال په یرغلونو کې د کوهدامني میربچه خان تر مشرتوب لاندې ګډون کړی و. د هغه وخت تاوده او ویاړلی خاطرات وریاد شول، په بریتو کې یې نرۍ مسکا و خوځیده او پخپله برخه یې شکر ویوست

(c) ketabton.com: The Digital Library

. له غازي محمد جانخان سره د پيژند ګلوۍ پښېنه ورياد شوه ، ستر ګې يې له مينې او عاطفې ډکې شوې ، د ړړا ميل ورپيدا شو ، مګر ويې نه ژړل او له ځان سره يې وويل : ٢ د ميړنيو حق په او ښکو نه ادا کېږي، په وينو ادا کېږي » . مات لاس يې څړيکې ووهلې . د ١٨٧٩ کال د نوامبر په مهال د کابل په ښارکې د انګريزانو په لاس د وطنپالونکو پانسي او اعدامونه ورياد شول، د کرکې او کسات توفان يې په مغزو کې راپورته شو، پر مخ باندې يې د خولو نيز راخوځېده او په رپېدونکو بريتويې ننووت. مات لاس يې د غاړې له پټارې نه بې ارادې د تورې په لور اوږد شو او بابه خان يې د درد له زوره لکه سوی سکور تک تور کړ، ځای پر ځای ودريده، ستر ګې يې له درژه پټې کړې او پر کيڼ لاس يې د ټپي لاس ځنګل راتم کړه .

يوه شېبه وروسته يې د اميدوارو ستر ګو کونجونو ته د مسکا څپې ورسيدې تندی يې ورين شو، بې واکه يې کيڼ لاس په برستو راتېر کړ او ستر ګې يې مخامخ تر ټولو په لوړه څوکه خښې شوې :

.... د سيخيلو او جمالاغي جګړه هم ، ګرمه جګړه وه ، ... کاک ګوزارونه مو ور کړل. خو جنګ جنګ دی، تل او هميشه بری نه راوړی، مګر نه، نه ... که خيال ګل مورچه نه وای خوشې کړې ګور که کپتان به زما شاته نهورسيدلی او ما به په هغه باندې د تيښتې لار ترلې وه. هی هی چې هم زخمي شوم او هم ښکار له لاسه ووت ... تر زرو نامردانو يو مرد ښه دی ـ مړ به دې کړي، مګر وبه دې نه شرموي. ګوره چې کله به بيا زما جنګې وزر روغ شي .

بابه خان ته خپله پيغله ورپه ياد شوه، د خولې څوابنتی [٢١] يې سره وغځيدل او د جنګ له ميدان نه دځوانۍ او مينې د ليونتوب ساراته ورننووت.

آه کور دې وران شه څومره ښايسته يې !

آيا هغه به باور کړي چې ما دومره ميړانې کړيدي ؟ تو که زما په ميړانه شکمنه شي څوک به زما صفايي کوي ؟ او که دا تور شک په ما پيدا شي، زه به بيا له کوره جومات ته د

٢١ ـ څوابنتی = وښکی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لښتي پر ځنډه ځنګه ځم چې د کلي پیغلې هر ماښام پې راپنډېږي .زه به د کلي نجونو ته یو نامرد او له دښمن نه راتښتېدلی سړی ثابت شم. زما نجل ته به په پیغلو کې څه غرور او عزت پاتې شي. د پلار او رمېږ به مې له شرمه په ګور کې رامات شي. جومات او زموږ هدیره به سپکه او پر ما به د ټول عالم ناورینونه را واوري.

بابه خان د کور او جګړې د میدان تر مینځ لا په خوږو ترخو تصورانو کې د غره په جګه سینه الویزاند روان و چې په پورتنیو ټرو کې د ټوپک د فیر آواز جګ شو او د غرونو په شاو خوا لوړو کې یې غځونې وکړې. بابه خان لکه تر هېډلی غرځنی ځای په ځای ودریده او له آس سره یو ځای غوږونه څک کړل . سمدلاسه یې هغه تړې تر نظر تېرې کړې چې د غاښې سهیل لورته لکه کلا ګانې په مستقیم خط جګې شوې وې .

د ټوپک لو ګی پیدا نه شو او هیڅوک یې ونه لیدل. بابه خان د لارې ژۍ ته را په شا شو. په یوه هواره ډبره کیناست او ستر ګې یې د غرونو له لوړ بام نه د کوهستان هوارې او شنې ناوې ته راواړولې . د شونډو په پترو کې یې د مسکا یوه تګخه څپه راغبرګه شوه. په زړه کېږې د رزم او عشق غبر ګې بربښناوې وپړ کېدې، د خندې څپو په غېږ کې راوینو او له ځایه یې راپاڅاوه. د آس جلب یې د زین په کړۍ کې وتاړه او بیرته مخ ښکته د شتل په استقامت کوهستان ته راځوړند شو .

« ... نه ، نه زه کورته نه ځم، د کلیو لارې تړل شویدي ؛ زه واځې یوه لار لرم او هغه د جنګ میدان ته وتلې ده ؛

ماته له دې خاورې نه د مور پوی راځي او زه حق نلرم خپله زخمي مور د فرنګ تالانګروته یواځې پرېږدم ؛

دوه لاسونه د همدې لپاره دي که یو مات شي، بل د هغه پر ځای وخوځېږي ، که زموږ غلي شوو ژوند او تکل به غلي شي او زموږ پر ځالو به د اسارت بدمرغ سیوری خور شي.

تر څو زموږ د پلرونو هډېرو دلته شته دي او په اورغلو کې پخوانۍ سکروټې نه دي ایرې شوي او د وطن زرین لمر زموږ رګونه او پلې ګرمولای شي د تورې وخت نه دی تېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی ؛

موږ د مينې د تودو خې او د عدالت د رڼا ستايونکې يو ؛

زور او زبردستۍ ته نه تسلميږو او د ميړانې مرگ د سپيتانې په ژوند نه بدلوو .

دا سينو نه ولې شور کوي، دا د هندو کش د پاسه د وريځو شپې ولې پر کمرونو ورډانگي، دا د جگو درو واورې ولې رالېږدي او ددې وطن شجاع انسان ولې پرلويشته خاوره جنگيږي ؟

دا ځکه چې موږ او زموږ وطن د آزادۍ او ژوند د ساتلو لپاره هست شوی يو .

دا دی بېرته درو گرزيدم، ما و بخښه وطنه ! ؛

زه بيا هيڅکله له ژوندې زړه سره د سرنوشت له سرو ليکو څخه نه راوزم ؛

زه به د وطن د نجونو د غرور او مينې ډيوې ته د ناميندۍ او مرگ سيلۍ ورپرې نه ږدم ».

توره وريځ د کوهستان د غروب په ورستيو شغلو کې لکه د نوبهار د ارغليو [22] انگاره سره شوې وه او د شنې ناوې د هيليو نورونه [23] يې لکه د سرو زرو کټورې پخپلو رنگينو وينو ماړه کړي وو. ځانگړی سپور لکه د نيل زخمی نهنگ د لمر د شغلو له سمندرنه د تيارو د وتل ته ورښکته کېده .

د سربازانو ژوند د کړاوونو او افتخاراتو پر ليکه تېرېږي !

---

۲۲ ـ اورغلی = اورتون، آتشکده ـ نغری

۲۳ ـ نور = د هيليو د ښکار ډنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅو سرګردان

سر تور او سپیره سر، لوڅې او چاودې پښې، څیرې ګریوان، له اوښکو ډکې ګسترګې او له سلګو پرسیدلی ستونی ایخوا؛ دیخوا سر ګردان روان و. لمن یې له ورو، ورو هډوکو او شګو څخه ډکه کړې وه، کله به د سړک یو ژۍ ته کېناست او د لمنې شګې او هډوکې به یې ښکته پورته کول او کله به یې بېرته په لمن کې واچول او بې ارادې به بل لور ته روان شو. خو د کوچنیانو کومه ډله به یې ولید له ژړه غ.نې بنه به یې مسکۍ شوه او په ډېر خوند به د هغې په لور وررهي شو. د لمنې هډوکي به یې وغورځول او سپیره میره به ملګرو ته ورغی. دهلکانو په توده او ښایسته کالیو به یې ګوتې وهلې او بیا به یې په نیمه ژبه ورته وویل:

دا چا درته راوړي دي؟

کله به یې چې د کوم هلک سره د خوراک کوم شی ولید، نو دستې به یې پو ښتنه ورڅخه وکړه چې څنګه خوند لري؟ چا درکړیدي؟ ماته یې ولې نه راکوي؟ بیا به یې وروسته وویل چې لږ خو ماته راکړه!

نو که به ملګرو سلا ورته ونکړه بیا به یې د چورولو څار کاوه، چې وار به یې برابر شو لاس به یې واچاوه او منډه به یې واخیسته، هلکان به پسې شول او وروسته له څو منډو رامنډو به یې ونیو او په وهلو به یې ځنونه پې سترې کړل.

ژړاوې او نارې به پورته وې، خوله او پوزه به وینې شوي وو ملګري به تللي وو او دی خوار به ببر او سپیره سر پرځای پړ مخې پروت و.

خلک به دده د اړخ سره تېریدل، راتېریدل. چا به کوم وارې ورته وکتل او چا به بېخې التفاوت هم ورته کاوه. له ځانه سره به یې ترمازیګره وژړل او کله به په ژړا، ژړا کې غلی شو او خوب به پسې یووړ. او بې تودوخې لمر به د غرو تر شا کیناست. د ماښام تیاره به د ښار په فضا ورو ورو راغوړیدله سړو سیلیو به له خوبه ویښ کړ. راولاړ به شو. سترګې به یې ومښلې او بیا به له خوبه ډک او ځوړند سر د خور خواته روان شو. له عمومي واټ څخه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

رابيل شو او د لوړ او ښايسته مانيو اړخ ته په د پليو د لارې کيڼې خواته د ديوال تر اړخ روان و. کله به دغو ښو او غوړو زړه وړونکې ورېمې د يوه بلډاى د کور تر مينځ لکه ميخ ځاى پر ځاى ودراوه، غتې او توژې ستر گې به يې د بلډاى په وره کې ښکته او پورته ورغړولې، خو ددې له ويرې چې د ماښام تياره به زياته شي ډېر ځند به يې نه کاوه، نو رهي به شو او په لار کې به د نان باى دکان ته راورسيد. هلته به د گرمو ډوډيو بوپ د دکان خولې ته راووست، اه هغه ځايه به هم په داسې حال کې چې تر ډېره ځايه به يې مخ شاته اړولى و ـ زړه نا زړه راتېر شو. لاسونه به يې تر تخرگو لاندې نيولي وو او له يخنۍ به لکه بڼکه رېږديده. د پاخه ماښام په پخه تياره کې به د هغې لويې دروازې مخ ته راورسيد، ننه به ووت، د لوې او ښايسته عمارت تر مخ به لکه غل ورو ، ورو د پښو په گوتو روان و، کله به سره له ډوله احتياطه د کوربه هلکانو په لاس کښيووت، هلته به نو بيا هلکانو را ځملولى و، د گريوان درز به يې تر لمنې پورې ځيرې شو او د خوارکي چيغو او نارو دنيا نيولې وهز بختوره اگو[۲۴] به پې راخبر شوه، رامنډې به يې کړې او له هلکانو څخه به يې خلاص کړ، هلته به يې له اوړکو ډکې تورې ستر گې د متجاوزو هلکانو په ستر گو و گنډلې، څو سلگۍ به يې ووهلې او ځان سره به ورو ، ورو وچونگېده، بيا نو بختورې اگو تر لاس نيولى د لوى سالون له مخې به سې تېر کړ او په يوه نرۍ لار به يې د نوکرانو سراى ته ننه يوست. هلته به د غواو له غوجلې څخه تېر شو او د تورې نمجنې کوټې دروازه به يې خلاصه کړه بيا به د کوټې بر سر ته تېر شو او د زاړه پوزکي په پيڅه به پرېووت او رړل به يې.

څه وخت وروسته به بختوره اگو راغله او دوه وچې ډوډۍ به يې ورسره راوړې او په سره صندلۍ باندې به يې کيښودې، بيا به ولاړه او څه سکاره به يې راوړل، په کمکوټې منقل کې به يې واچول، د کوټې دروازه به يې پرانيستله او سکاره به يې تازه کړل. تور او خيرن چاى جوش به يې په سکرو کيښود او چاى به يې برابر کړ. د منقل سکاره به يې په صندلۍ کې واچول، بيا يې تور ستر گې يتيم را چخلا کړ او تريخ چاى به يې له ډوډۍ سره پې وخور.

۲۴ـ اگو = ابې، ادې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله کله به د کور به له آشپزخانې څخه د کباب او قورمې ورمه دهلك سپورمو ته راغله، نو لاس به يې له ډوډۍ څخه ويووست او کباب به يې غوښت. مرور به شو، په ژړا او سلګيو به يې لاس پورې کړ او په ژړا، ژړاکې به پسې ويده شو. بختورې اګو به زوړ او شړيدلی ګنډ په ټنډلۍ واچاوه او هلك به يې پکې ونغښت، بيا به يې لکه ليونۍ له ځان سره ورو، ورو خبرې کولې :

« لويه خدايه ، دا کوچنی، بې موره، بې پلاره هلك څنګه پوه کړم چې بايد په دې ټيت او ويرجن ژوند قناعت وکړي،

دی هيڅکله نه شي پوهېدای چې بې پلاره او بې موره هلکان د قورمو او کبابونو استحقاق نلريږ دوی بايد لوڅ، بربنډ او په نيمه ګيډه ژوند وکړي. دوی د ښو کاليو، تودې بسترې او آسوده ژوند وړ نه دي، د دوی دنيا د لوږې او تندې دنيا ده، دوی بايد ه غمونو کې لوی شي او د نورو تر بار لاندې شپې او ورځې تېرې کړي او بيا د ژوند وروستۍ سلګۍ په کړاوونو او بدبختيو کې ووهي .»

بختورې اګو به دا ځو خبرې پخپلو او ښکو ووينځلې او بيا به يې د تورو تيلو څراغ ټپ کړ او ويده به شوه .

د څراغ لوکي، د سکرو بخار او د نمجنې کوټې رطوبت به يو ډېر بد بوی او مهلك کيفيت پيدا کړ. همدا کوټه وه چې د تور سترګې يتيم مور يې له ارمانو سره يو ځای ګورته وليږله. اوس هم همدا کوټه ده چې بختوره اګو يې په راز راز رنځو اخته کړيده. بختوره اګو به څنګه چې سر مشښود، نو په ټوخلو به يې پيل وکړ ز کله به چې ټوخلې ډېره وارخطا کړه، نو نيمه شپه به راووتله او تر سپيده چاوده به په انګړ کې ګرزېدله .

شپې او ورځې روانې وې. بختورې اګو ناجوړې سخته شوه . د کور به له خدمت او چوپړ وهلو څخه ولويده او داسې په ځان اخته شوه چې هر څه يې هير شول. تورسترګې هلك ته ددې موقع پيدا شو چې د بادارانو کورته ورننوزي. هلك به په کور کې دې پلو، هغه پلو ګرزيده، منډه به يې وهلې. د کور د خلکو له وهلو او ډبولو څخه به يې سترګه نه کوله، کوچني هلکان اکثر شوخ وي، بيا په تېره يتيم هلك چې د روزنې او سمو عاداتونو له زده کولو څخه محروم پاته شوی وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ورځ د کور ښځښتن دوه، درې واري ښه په مزه وډباوه، مګر هلک لارې ته برابر نه شو او سم له ماښام سره يې يو ډېر ښايسته چيني لوښی مات کړ. د کور ميرمن سخته په غصه شوه، هلک يې له لاسه راونيو او د آسپزخانې خولې ته يې راووست، بيايې خپل يوه مزدور ته وسپاره او ورته ويې ويل:

دا هلک له چتې وتلی دی! دا يوه داسې ځای ته بوزه چې بيرته زموږ د کور لار پيدا نکړي، هلته يې خوشې کړه او پخپله بيرته راځه!

شپه تيره شوې وه، د بختورې اګو ژړاوې په تور سترګې يتيم پسې پای ته رسيدلې وې، د ژمي د سباوون ژېړ لمر د سپينو واورو په برستن غوړيدلی و. د

بختورې اګو باداران په تاوده سالون کې د سبا ناري په دسترخوان ناست وو، رايو خوږې او ښايسته سندرې خپرولې، کوچ، پيروي، هګۍ، کباب، شودې او مربا په دسترخوان ايښې وو، دخندا خبرو او مرکو په مينځ کې يو مزدور راننه ووت او ويی ويل:

د بختورې اګو حال ډېر بد دی. د سترګو توريه ببخي ورک شوي دي. خبرې نشي کولای او د نورو په خبره هم نه پوهيږي. ماته خو ښکاري چې خلاصه ده، نور نو خدای ښه پوهيږي.

هلته چا وويل:

له مرګه خو نشو خلاصولای، نو زموږ تکليف څه دی؟

د کاله ميرمن وويل:

چې مري، خو مري به، اجل به يې پوره شوی وي ته پخپله....

د راډيو اعلانونه شروع شول او د کور د ميرمنې خبرې پرې کړې، راډيو وويل:

نن شپه د يوه کوچني هلک مړی چې عمر يې له پنځو تر شپږو کلونو پوې رسيږي د ښار د يوه عمومي سړک تر اړخ د پوليسو لاس ته ورغلی دی، خپلوان او مشران دې دريمې ناحيې څخه پوښتنه وکړي.

د کور خلکو يو بل ته سره زکتل، عواطف يې ونه پاريدل، سترګې يې لمدې نه شوې. زړونه يې ونه ربښيدل، مګر دومره يې وويل:

يخنی وژلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپې د مزدور له خولې چيغه راووته :
دا زړونه نه دي ډبرې دي، ډبرې دي، ډبرې .
د کور خاوندانو رنګونه والوتل او په مړو سترګويې يو بل ته سره کتل .

۱۳۴۰ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان **مخ**

عنوان	مخ
کسات	۱
شپېلۍ	۳
اوښکې	٦
اتڼ چې	۸
د غرونو په تياره کې	۱۰
د زمانې په ناپايه سين کې	۱۲
د شپانه نغمه	۱۴
زه	۱۷
ژړندو کې يتيم	۱۹
دا عجيب انسان	۲۱
زما نيمګړې ترانه	۲۳
ماشومتوب	۲٦
وروستۍ هوښکې	۲۸
غلې شوی بلبل	۳۲
هغه څوک چې نه مري	۳۴
اختر مبارکې	۳۷
د بنګال رقاصې ـ کمارې چتراته	۴۲
راشئ خپلې سندرې وبولو	۴۴
د ژوند وروستی پيغام	۴۷
د اباسين سپېدې	۵۱
ژېړې پاڼې	۵۴
مرور شپون	۵۸
قهرمان څه وويل؟	٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان ٦۴
د پيړيو مساپر ٦٨
د تاريخ دريځ ٧٠
لاړويه ! ٧٢
لامبوزن ٧۴
پټه مينه ٧٧
بوره ٨١
بزكشي ٨۵
فاحشه ٩١
د جومات مړی ٩٩
د كارخانې جشن ١١٠
دوه جواليان ١١٧
خړكی ماشين ١٢٩
د سين سرود ١۴١
نوی گردان ١۴۴
پښيمان سرباز ١۵٢
د كوڅو سرگردان ١۵٩

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library